

บทบาทอาสาศมัครกัจการพลเรื้อน
กรณัศึคษา พื้ันที่กองกำลัังสุรนารั

โดย

พัันเอก วิเชียร ไทยประยुर
ผู้อำนวนยการการสำนักรกัจการพลเรื้อน
กรมกัจการพลเรื้อนทหารบก

นักรศึคษาวิทยาลััยป้องกันราชอาณาจักร
หลักรสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่ันที่ 62
ประจัำปีการศึคษา พุทธศักราช 2562 - 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “บทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน กรณีศึกษา พื้นที่กองกำลังสุรนารี” ลักษณะวิชาการทหาร ของ พันเอก วิเชียร ไทยประยูร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 - 2563

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน กรณีศึกษา พื้นที่กองกำลังสุรนารี

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พันเอก วิเชียร ไทยประยูร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

อาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) เป็นการจัดตั้งมวลชนหรือเครือข่ายภาคประชาชนประเภทหนึ่งจากประชาชนที่มีจิตใจเสียสละ สมัครใจ เข้ามาสนับสนุนงานของกองทัพก เป็นมิติใหม่ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานความมั่นคง ด้านกิจการพลเรือนของกองทัพก ที่ไม่เกินขีดความสามารถ และมีความปลอดภัยเพียงพอซึ่งอาจจะต้องการสร้างความสำเร็จในการมอบหมายหน้าที่ ที่เจ้าหน้าที่ในสายงาน กิจการพลเรือนของกองทัพกยังไม่สามารถปฏิบัติได้โดยง่าย หากอาสาสมัครกิจการพลเรือนอาสาสมัคร อาจสามารถปฏิบัติได้ดีกว่า เนื่องจากเป็นเจ้าของพื้นที่ และมีความแนบเนียน ไม่เป็นบุคคลที่ถูกเพ่งเล็งเหมือนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในปัจจุบันได้จัดตั้งเป็นปีที่ 2 จำเป็นจะต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

เอกสารวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาบทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือนในการปฏิบัติการสนับสนุนงานของเจ้าหน้าที่ทหารตามภารกิจที่ได้รับมอบในเรื่องความมั่นคงด้านกิจการพลเรือนและการพัฒนาตามแนวชายแดนและปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน รวมถึงเสนอแนวทางปรับปรุงบทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือนให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนงานด้านกิจการพลเรือนในหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในพื้นที่รับผิดชอบของกำลังสุรนารี ด้วยการรวบรวมข้อมูล การรายงาน ของอาสาสมัครจัดการพลเรือน พร้อมทั้งสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ในสายงานกิจการพลเรือนแต่ละระดับของกองทัพก ที่ปฏิบัติงานร่วมกับอาสาสมัครกิจการพลเรือน กรณีปฏิบัติการกิจการเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือน 7 ประการ ได้แก่ 1. การสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ที่ด้านกิจการพลเรือน 2. งานชุมชนสัมพันธ์ 3. การเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ 4. การฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดน 5. การพัฒนาเครือข่ายแจ้งข่าวสารภาคประชาชน 6. การประสานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง 7. การจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือน

ผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปปรับปรุงฝึกอบรมให้อาสาสมัครกิจการพลเรือนมีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบและสามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือน รวมถึง ให้ผู้ที่สนใจนำวิจัยไปต่อยอดเพิ่มเติมในมิติอื่นต่อไป

Abstract

Title The Role of Civil Affairs Volunteers (OPSO) : A Case Study of the Suranaree Command

Field Military

Name Col. Vichean Thaiprayoon **Course** NDC **Class** 62

Civil Affairs Volunteers is the establishment of a network for people with selfless hearts to support the army's work. It is a new dimension that allows people to take part in the responsibility for security Civil Affairs of the Army that does not exceed the capacity. Besides, there is enough security that may need to build an understanding of the task. Army civilian affairs are not easily practiced at the staff in the line of work, while the Civil Affairs Volunteers might perform better. The reason is that they are the owner of the area, not being a person who is being screened like government officials. Civil Affairs Volunteers has been established for the second year, and it is necessary to rely on a period to achieve higher efficiency.

This research aims to study the role of civilian affairs volunteers in the operations of military personnel in the mission of security in civil affairs and border development and disruptions in operations. This research also aims to improve the role of civilian volunteers to support civil affairs in other agencies effectively. The researcher has used Qualitative research in the area of responsibility of Sawan Suranaree by collecting information of the civilian management volunteers and interviewing sample groups. Staff at each level of the civilian affairs of the army who work together with civilian volunteers, in case of conducting the Civil Affairs battlefield preparation missions, have 7 aspects, including 1. The survey, collection, and analysis of civil affairs areas 2. Community relations task 3. The strengthening of patriotic ideology 4. Training on the establishment and development of civilian networks in border areas 5. Development of public news notification networks 6. Coordination of area development for security, and 7. Civil resource accounting

The research outcomes will provide the basis for improving the training of civilian affairs volunteers to have knowledge and understanding of roles and duties that were assigned. Besides, able to support preparing the battlefield in civil affairs and those a person who is interested in bringing further research into other dimensions in the future.

คำนำ

จากการที่ผู้วิจัยรับราชการในสายงานกิจการพลเรือน และกรมกิจการพลเรือนทหารบก นั้นรวมได้ 30 ปี ปัญหาที่พบและเกิดความสงสัยเป็นประจำคือ มวลชน หรือเครือข่ายภาคประชาชน ที่กองทัพบกได้มีกิจกรรมฝึกอบรมชักจูง และมีปฏิสัมพันธ์ด้วยจำแนกมากมายไม่อาจตอบสนอง การสนับสนุนงานของกองทัพบกได้ตามความต้องการ กอปรกับในปัจจุบันเป็นโอกาสอันดีที่มีการ จัดตั้งอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ซึ่งเป็นประชาชนที่มีจิตใจเสียสละ สมครใจ เข้ามา สนับสนุนงานของกองทัพบก วาระแรกเริ่มจากสนับสนุนให้กับหน่วยในสายงานกิจการพลเรือน ของกองกำลังป้องกันชายแดนจำนวน 2,450 คน ในทุกตำบลที่ติดชายแดนของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับยอดเครือข่ายภาคประชาชนที่กองทัพบกมีจำนวนเกือบแสน จะมีความสามารถ สนับสนุนงานด้านความมั่นคงของกองทัพบกตามแนวชายแดนได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงได้ทำการ วิจัยเรื่อง “บทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน กรณีศึกษาพื้นที่กองกำลังสุรนารี” สามารถตอบสนอง การดำเนินการที่ได้รับมอบเป็นไปตามที่กองทัพบก โดยกรมกิจการพลเรือนทหารบกคาดหวังหรือไม่ พร้อมกำหนดหัวข้อเป็นการเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือน 7 ประการ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารวิจัยฉบับนี้จะนำมาซึ่งประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ ในสายงานกิจการพลเรือนและแก่ผู้ให้ความสนใจของทุกภาคส่วน

พันเอก

(วิเชียร ไทยประยูร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ดีความกรุณาจากท่านคณาจารย์ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ที่ให้คำปรึกษา เสนอแนะ แนวคิด ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอดจนเอกสารวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ พลโท สันติพงศ์ ธรรมปิยะ เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยเล่มนี้ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ พลตรี พิเศษ ศิริเกษม รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก ที่กรุณาเริ่มจัดตั้งอาสาสมัครกิจการพลเรือน และเอกสารโครงการ ทุนปรัชญาเพื่อความมั่นคง ที่ได้รับรางวัลเลิศรัฐมาเป็นแนวทางในการจัดทำเอกสารวิจัย

ขอขอบคุณ พลตรี กิตติศักดิ์ บุญพระธรรมชัย ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 6 / กองกำลังสุรนารีซึ่งเป็นเพื่อนนักศึกษา หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62 ที่กรุณาให้การสนับสนุนข้อมูล และให้สัมภาษณ์รวมถึงอำนวยความสะดวกให้กำลังพลของหน่วยในสายงานกิจการพลเรือนให้สัมภาษณ์จนได้เนื้อหาที่น่ามาวิเคราะห์ทำเอกสารได้สมบูรณ์

ขอขอบคุณท่าน พันเอก พิพัฒน์ จงวัฒนไพศาล ผู้อำนวยการกองกิจการมวลชน สำนักจิตวิทยา กรมกิจการพลเรือนทหารบก ที่ให้การสนับสนุนข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับงานด้านมวลชน เครือข่ายภาคประชาชนการจัดตั้งศูนย์ประสานงานมวลชนชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนและรายงานตามกรอบกิจกรรมที่อาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ได้ปฏิบัติงาน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของกรมกิจการพลเรือนทหารบก ที่ได้สนับสนุนข้อมูล

สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษา เจ้าหน้าที่ ในหลักสูตร วปอ.รุ่นที่ 62 และครอบครัว ที่ให้กำลังใจอย่างต่อเนื่องจนประสบผลสำเร็จ

พันเอก

(วิเชียร ไทยประยูร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 - 2580)	7
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 - 2564	8
แผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2561 - 2564)	14
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	17
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การ	19
แนวคิดทฤษฎีการจูงใจ	26
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร	30
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ	34
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	37
เอกสารของกองทัพบกที่ให้หน่วยในกองทัพบกได้ปฏิบัติ	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
กรอบแนวคิดของการวิจัย	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
ศึกษาสภาพและบทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือน	47
มวลชนของกองทัพบกและแนวคิดจัดตั้งจิตอาสาเพื่อความมั่นคง	
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	47
การปรับปรุงการดำเนินการกิจการงานด้านพลเรือนของกองทัพบก	
ในรูปแบบชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ชป.กร.)	60
การปรับภารกิจชุดปฏิบัติการภารกิจจัดการพลเรือน (ชป.กร.)	
ให้สอดคล้องกับภารกิจของกองทัพบกและรัฐบาล	61
บทที่ 4	
แนวทาง/การกำหนดบทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน	
สนับสนุนกองกำลังป้องกันชายแดน (กองกำลังสุรนารี)	70
การปฏิบัติงานด้านกิจกรรมพลเรือนของกองกำลังสุรนารี	70
คุณสมบัติอาสาสมัครกิจการพลเรือน	74
บทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือน	74
บทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือนสนับสนุนการเตรียมสนามรบ	
ด้านกิจการพลเรือน 7 ประการ	75
การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	80
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	90
สรุป	90
ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	92
ประวัติย่อผู้วิจัย	94

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2 - 1 แสดงลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์	28
3 - 1 แนวทางจิตอาสาเพื่อความมั่นคง เชื่อมต่อกับมวลชนของ ทบ.	52
3 - 2 แนวทางจิตอาสาเพื่อความมั่นคง สู่ผลลัพธ์ด้านความมั่นคงของชาติ	53
3 - 3 แผนผังจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยจัดตั้งผู้แทน กร.ภาคประชาชน ในพื้นที่หมู่บ้านชายแดน	54
3 - 4 แนวทางจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยการพัฒนาสนับสนุน การปฏิบัติทางทหาร ในพื้นที่ จชต.	58
3 - 5 รูปภาพ ตราสัญลักษณ์ การแต่งกาย	66
3 - 6 แอปพลิเคชัน การบอกข้อมูล ทะเบียน ประวัติ และการรายงาน	67
3 - 7 แบบฟอร์มการรายงาน ผ่าน สป.กร ของหน่วย	68
4 - 1 พื้นที่ปฏิบัติการ ด้าน กร.	73
4 - 2 โครงสร้าง	77
4 - 3 ผังการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ	78
4 - 4 แผนผังตัวแบบทุนปรัชญาเพื่อความมั่นคง (ทปค.)	82
4 - 5 แอปพลิเคชัน การบอกข้อมูล ทะเบียน ประวัติ และการรายงาน	84

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3 - 1	หน้าที่แนวทางการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติของ ชป.กร.ของทบ.	62
3 - 2	ข้อมูลพื้นที่หมู่บ้านตำบลชายแดนในความรับผิดชอบ กกล.ป้องกันชายแดน	63
3 - 3	การจัด อส.กร. ของกองทัพบก. ประจำปีงบประมาณ 2563	64
4 - 1	โครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดน	72

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2580) เพื่อใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ ทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาชาคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศมีลักษณะผสมผสานระหว่างปัญหาความมั่นคงรูปแบบเก่ากับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงและหลากหลายปัญหาแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ปฏิบัติการ การแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และประเมินปัญหาของแต่ละพื้นที่ให้ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงมีภาระงานเพิ่มมากขึ้น กองทัพบกก็เช่นกัน นอกจากนี้มีหน้าที่เตรียมกำลังและใช้กำลังทางทหาร อันเป็นภารกิจหลักแล้ว ยังมีหน้าที่รับผิดชอบการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นภัยคุกคามให้กับสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้ เครื่องมือที่สำคัญในการที่จะป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ คือบุคคลสำคัญที่ใกล้ชิดและรับรู้ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่ง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่นั่นเอง ดังนั้น การประชาชนในพื้นที่มาเข้าเข้าร่วมกระบวนการทำหน้าที่แทนเจ้าหน้าที่หรือกำลังพลของกองทัพบกในบางมิติ โดยไม่เสี่ยงอันตรายเกินวิสัยที่ประชาชนสามารถกระทำได้ ถือได้ว่าเป็นการจัดมวลชนของกองทัพบกใช้ให้เกิดประโยชน์

ผ.ทบ.ให้อนุมัติจัดตั้งชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ชป.กร.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชี้แจงทำความเข้าใจ สร้างความรับรู้ และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างกองทัพบกกับประชาชน ประชาสัมพันธ์สนับสนุนภารกิจของหน่วยงานในกองทัพบกกับประชาชน รวมถึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมระหว่างประชาชนกับกองทัพบก สนับสนุนภารกิจของหน่วยงาน

ในกองทัพบกที่ได้รับมอบตามสถานการณ์และพื้นที่ซึ่ง ขป.กร. ของกองกำลังป้องกันประเทศของ กองทัพบก มีหน้าที่ ดำเนินการต่อปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่โดยประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานของราชการ ในประเด็นความมั่นคงตามแนวชายแดน 4 ประเด็น ได้แก่ 1. การป้องกัน ยาเสพติด 2. แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย 3. สินค้าหนีภาษี และ 4. สิ่งแวดล้อม การตัดไม้ทำลายป่าและไฟป่า หมอกควัน ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นภาระหน้าที่/ กำลังพลของกองทัพบกในชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนต้องรับผิดชอบ เป็นความเร่งด่วนอันดับแรก ไม่นับรวมที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนงานกิจการพลเรือนอื่น อาทิ การพัฒนาเพื่อความมั่นคง หรืออาจ กล่าวง่าย ๆ คือ นอกจากพัฒนาพื้นที่ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในหมู่บ้านแล้ว ยังเกี่ยวเนื่องเป็นประโยชน์กับการปฏิบัติทางทหารในอนาคต ได้แก่ แหล่งน้ำ เส้นทาง พื้นที่รวมพลหรือ ร่อนลงของอากาศยาน เป็นต้น การปลูกป่าเป็นแนว นอกจากช่วยเพิ่มคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้วยังเป็น สิ่งกีดขวางตามธรรมชาติและแนวเว้นเขตแดนในนามป่าอาเซียน สมควรจะมีมวลชนในพื้นที่ เป็นเครือข่ายให้การสนับสนุนแบ่งเบาภาระงาน

กรมกิจการพลเรือนทหารบก ในฐานะกรมฝ่ายเสนาธิการของกองทัพบกนอกจาก มีหน้าที่ วางแผน ประสานงาน กำกับดูแลงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามนโยบายของ ผบ.ทบ. ในเรื่อง การจัดตั้ง ขป.กร.ทบ. แล้วนั้น ภารกิจอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นภารกิจที่ส่งเสริมความร่วมมือร่วมกับ มวลชน หรือประชาชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนอันเป็นพื้นที่ด้านความมั่นคงซึ่งมีอีก 3 ประการ กล่าวคือ ประการที่หนึ่ง การฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดนเพื่อสร้าง เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันระหว่างหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นกองกำลังประชาชนที่พร้อมจะ พิทักษ์รักษาชายแดน และท้องถิ่นของตน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะทำให้เพิ่มศักยภาพด้าน ความมั่นคง โดยเริ่มจากผู้นำชุมชนมีการสังเกต ตรวจตราสิ่งผิดปกติในชุมชน มีการวางระบบสื่อสาร ตัวแทนการส่งข่าวถึงส่วนราชการหรือหน่วยงานในพื้นที่ได้รับทราบ รวมทั้งแจ้งเตือนเครือข่าย ประชาชนตามแนวชายแดนด้วยกัน ประการที่สอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงให้ เกี่ยวเนื่องต่อการปฏิบัติทางทหารในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่/ ชุมชน เกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ประการที่สาม สร้างความร่วมมือจัดทำทรัพยากร พลเรือนที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร และบูรณาการการแก้ไขภัยความมั่นคง ทุกรูปแบบซึ่งที่กล่าวมาแล้วมีความร่วมมือและความสอดคล้องกับการจัดตั้ง ขป.กร. ที่ ผบ.ทบ. ได้อนุมัติ

มวลชน/ กำลังประชาชน ที่กองทัพบกโดยกรมกิจการพลเรือนทหารบก ริเริ่มจัดตั้งจะ เป็นเครือข่ายสนับสนุน และลดภาระงานของชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ขป.กร.) กองกำลังป้องกัน ประเทศของกองทัพบก ทั้งนี้จะมีบทบาทแจ้งข่าวสารและป้องกันภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ 4 ประเด็น ภายใต้การแนะนำจาก ขป.กร. ของกองกำลังป้องกันประเทศ ใช้ชื่อว่า อาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ผ่านการคัดสรรจากกองกำลังป้องกันประเทศ มีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นนักพัฒนา เสียสละ ได้รับความไว้วางใจจากคนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี อาจจะเป็นผู้นำของหมู่บ้าน ก็ได้ ไม่จำกัดเพศ หากผ่านการเป็นทหารมาแล้วจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ และต้องมี โทรศัพท์มือถือที่สามารถติดต่อประสานงานและรายงานตามห้วงเวลาทางไลน์ได้ ทั้งนี้มีค่าตอบแทน บ้างและได้รับเกียรติยศเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ร่วมปฏิบัติงาน และอาจเป็นอาสาสมัคร หรือมวลชน ให้กับกระทรวงอื่นด้วยก็ได้ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนองความต้องการให้ตรงกับชุมชนหรือ

หมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังสนับสนุนขับเคลื่อนให้ อส.กร. จัดทำแผนชุมชนของตนเองเพื่อร่วมกันหาวิธี
 แจ็งและวิธีป้องกัน รวมถึงการรายงานอย่างมีระบบ ในระดับหมู่บ้านของตน เชื่อมโยงจนถึงระดับ
 ตำบลอย่างแน่นแฟ้น การจัดตั้ง อส.กร. ในขั้นต้นมีอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านในตำบลที่ติดชายแดน 320
 ตำบล จำนวนตำบลละ 7 – 8 คน รวม 2,450 คน อย่างไรก็ตาม การมอบหน้าที่รับผิดชอบให้กับ อส.
 กร. ดังกล่าวมีความเหมาะสมหรือไม่ รวมถึงการพัฒนาหาปัจจัยต่าง ๆ ด้านความรู้ความสามารถด้าน
 บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ การบริหารจัดการ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทของ
 อาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ว่าสามารถปฏิบัติงานสนับสนุนแบ่งเบาภาระงานของ
 เจ้าหน้าที่ทหารตามภารกิจที่ได้รับในเรื่องด้านความมั่นคง/กิจการพลเรือน และการพัฒนาตามแนว
 ชายแดน รวมถึงปรับปรุงบทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ให้สามารถปฏิบัติงานได้
 อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ในการปฏิบัติงานสนับสนุน
 งานของเจ้าหน้าที่ทหารตามภาระที่ได้รับมอบในเรื่องความมั่นคงด้านกิจการพลเรือนและการพัฒนา
 ตามแนวชายแดน และปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน
2. เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงบทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.)
 ให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนงานด้านกิจการพลเรือนกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาท อาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ในหมู่บ้าน
 เขตความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการปฏิบัติงาน
 ด้านกิจการพลเรือนของกองทัพก พัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติและยุทธศาสตร์ชาติ
 ในห้วงเวลาตามลำดับ ซึ่งมีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครกิจการพลเรือน ในเขตพื้นที่
 รับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี

2. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามสายงานกิจการ
 พลเรือนและอาสาสมัครกิจการพลเรือน รวมถึงอาสาสมัครของกระทรวงอื่น ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
 ของกองกำลังสุรนารี

3. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ห้วงเวลา ต.ค.62 – พ.ค.63

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาบทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน ในหมู่บ้านของตำบลตามแนวชายแดน ในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี

1. การรวบรวมข้อมูล

ด้วยการศึกษาค้นคว้า ยุทธศาสตร์ นโยบาย คำสั่งประกอบกับการรวบรวมข้อมูลปัจจุบันด้วยการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา การวิจัย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตการรายงานถึงกองทัพบก (ผ่านกรมกิจการพลเรือทหารบก) และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบก และอาสาสมัครกิจการพลเรือนโดยตรง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานของ อส.กร. ในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี ตามภารกิจของกองทัพบก และแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อเสริมการแก้ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และรองรับยุทธศาสตร์ชาติ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบก ประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา จนถึง ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ชป.กร.) กลุ่มอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ในหมู่บ้าน เขตตำบลตามแนวชายแดน และกลุ่มอาสาสมัครของกระทรวงอื่นในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี

3. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นจำนวน 1 ฉบับ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาการวิจัยตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบกและสร้างแบบสอบถามเพื่อให้อาสาสมัครกิจการพลเรือนในหมู่บ้านเขตตำบลตามแนวชายแดนความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารีตอบกลับมาจำนวนตามความเหมาะสม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงบทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ในการปฏิบัติงานสนับสนุนงานของเจ้าหน้าที่ทหารที่ตามภาระที่ได้รับมอบในเรื่องความมั่นคงด้านกิจการพลเรือนและการพัฒนาตามแนวชายแดน และปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน
2. ได้แนวทางปรับปรุงบทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนด้านกิจการพลเรือนกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำจำกัดความ

กองทัพบก (Royal Thai Army)	หมายถึง	ส่วนราชการทางด้านความมั่นคงที่ขึ้นตรงกับราชอาณาจักรไทย มีหน้าที่เตรียมกำลังและใช้กำลังทางบกป้องกันประเทศ
กรมกิจการพลเรือนทหารบก	หมายถึง	กรมฝ่ายเสนาธิการของกองทัพบกที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับ 4 แขนง 1. ปฏิบัติการกิจการพลเรือน โดยประสานส่วนราชการพลเรือน ภาคเอกชนและประชาชน 2. ปฏิบัติการจิตวิทยา 3. ประชาสัมพันธ์ และ 4. เสริมสร้างอุดมการณ์โดยสนับสนุนงาน 3 ด้าน คือ 1. เทิดทูลสถาบันหลัก (ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์) 2. สนับสนุนการปฏิบัติทางทหารของกองทัพบก และ 3. สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับส่วนราชการพลเรือน
กองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบก	หมายถึง	หน่วยหลักของกองทัพบกระดับกองพลควบคุมและวางกำลังตามแนวชายแดนเพื่อป้องกันประเทศ มีทั้งหมด 7 กองกำลัง
ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ชป.กร.)	หมายถึง	ชุดปฏิบัติการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชี้แจงทำความเข้าใจ สร้างความรู้และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างกองทัพบกกับประชาชน รับผิดชอบตามเนื้อหาที่ได้รับมอบจากกองทัพบก มี 4 ประเภท ชป.กร. กองพล (ขุนศึก) ชป.กร. มณฑลทหารบก (ขุนภักดี) ชป.กร. กองพัน (ขุนอาสา) ชป.กร. กองกำลังป้องกันประเทศ (ขุนมั่น)
มวลชน	หมายถึง	ประชาชน / บุคคล ที่ได้รับการอบรม / เสริมสร้างความรู้และประสานการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชาติตามความเหมาะสม

อาสาสมัครกิจการพลเรือน	หมายถึง มวลชนชนิดหนึ่งของกองทัพก ประชาชนในพื้นที่ หมู่บ้านในตำบลติดชายแดนได้รับการคัดเลือก / คัดสรร ให้เป็นเครือข่ายของ สป.กร. โดยมอบ ความรับผิดชอบให้แจ้งข่าวสาร เป็นบุคคล ประสานงานขับเคลื่อนให้หมู่บ้านจัดทำแผนชุมชน และรณรงค์ป้องกันปัญหา / ภัยด้านความมั่นคง ตามแนวชายแดน
------------------------	--

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเรื่อง บทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน ในเรื่องการจัดตั้งอาสาสมัคร กิจการพลเรือน รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานตามสายงานกิจการพลเรือนของกองทัพบกนั้น ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 – 2580)
2. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 – 2564
3. แผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2561 – 2564)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การ
6. แนวคิดทฤษฎีการจูงใจ
7. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร
8. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
9. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
10. เอกสารของกองทัพบกที่ให้หน่วยในกองทัพบกได้ปฏิบัติ
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
12. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 – 2580)

“แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น ความมั่นคง” ถือเป็นกรอบแนวทางการ ดำเนินการหลักที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางในภาพรวมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในระยะ 20 ปี ตามที่ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคงได้กำหนดเอาไว้ซึ่งก็คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” โดยมีเป้าหมายสำคัญ ประกอบด้วย (1) ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีความสุข (2) บ้านเมืองมีความมั่นคง ในทุกมิติ และทุกระดับ (3) กองทัพ หน่วยงาน ด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชน มีความพร้อม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (4) ประเทศไทยมีบทบาทด้าน ความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับ การยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และ (5) การบริหาร จัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ข้างต้น จึงได้กำหนดแผนย่อย แนวทางการพัฒนา เป้าหมายและตัวชี้วัด ในห้วงระยะเวลา 5 - 10 5 - 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) ประกอบด้วย ในช่วงปี พ.ศ.2561 - 2565 ดำเนินการ พ.ศ.2570 จะดำเนินการให้ “ปัญหาเก่าหมดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เอื้อต่อการบริหาร ประเทศมาก ยิ่งขึ้น เพื่อเป็นฐานนำไปสู่เป้าหมายในช่วงปี พ.ศ.2571 - 2575 ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศชาติ พัฒนา ปวงประชาร่วมผลึกกัน” จนกระทั่งสามารถบรรลุเป้าหมายสุดท้ายในห้วงปี พ.ศ.2576 - 2580 ที่ว่า “ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข” ในที่สุด

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 – 2564

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาติกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะเวลา 7 ปี โดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อ ความมั่นคงในด้านต่าง ๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น“เกณฑ์สำคัญ” โดยกำหนดความสำคัญเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ 1 นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ และส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ซึ่งการจัดสรรทรัพยากรจะให้น้ำหนักต่อนโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ เป็นลำดับสำคัญในระดับต้น แต่ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั้งสองส่วนต้องได้รับการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวมและสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างครบถ้วน ทั้งเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่นของประเทศ และการมีจุดยืนที่ชัดเจน เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ประเทศมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก

กรอบความคิดหลักในการกำหนดนโยบาย ได้คำนึงถึงค่านิยมหลักของชาติซึ่งเป็นสิ่งที่คนในชาติจะต้องยึดถือและพึงรักษาไว้ร่วมกัน และผลประโยชน์แห่งชาติซึ่งเป็นความมุ่งประสงค์ของชาติ ที่จะทำให้ค่านิยมหลักของชาติดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ต่อเนื่องค่านิยมหลักของชาติได้แก่

1. มีความรักชาติศาสนา พระมหากษัตริย์
 2. ซื่อสัตย์เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
 4. ใฝ่หาความรู้หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
 7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง
- ผลประโยชน์แห่งชาติได้แก่
1. การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ
 2. การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ

3. การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
4. การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
5. ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน
6. ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานอาหาร
7. ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ
8. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีวิสัยทัศน์

“ชาติมีเสถียรภาพและเป็นปึกแผ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต ประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปลอดภัยจากภัยคุกคามข้ามพรมแดน พร้อมเผชิญวิกฤติการณ์มีบทบาทเชิงรุกในประชาคมอาเซียนและดำเนินความสัมพันธ์กับนานาประเทศอย่างมีดุลยภาพ”

สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระยะ 7 ปี (พ.ศ.2558 - 2564)

1. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก การเมืองโลกมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่หลายขั้วอำนาจ โดย สหรัฐฯ ต้องเผชิญกับการท้าทายจากรัสเซียและจีน นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจโลก คือ กลุ่ม BRICs ประกอบด้วยบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีนและแอฟริกาใต้ซึ่งกำลังมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นและมีท่าทีต้องการมีส่วนร่วมกำหนดกรอบกติกาของโลก โดยมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญ ในด้านเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการท้าทายและสร้างดุลอำนาจใหม่ และมีแนวโน้มส่งผลต่อ การเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายด้วยความอ่อนตัว ในการกำหนดท่าทีเพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ นอกจากนี้ปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศในขณะที่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อาทิการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภัยธรรมชาติที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมถึงจะนำมาสู่การกำหนดกรอบกติกาใหม่ที่มหาอำนาจอาจเข้ามาแทรกแซงประเทศอื่น ๆ และใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้า

2. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค

2.1 การขยายอิทธิพลและบทบาทของประเทศมหาอำนาจต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการปรับเปลี่ยนนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการแข่งขันและการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ทั้งในรูปแบบของการใช้พลังอำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของตนและการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค ซึ่งหากเกิดความขัดแย้งขึ้นก็อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของไทยซึ่งอยู่ในภูมิภาคนี้ได้

2.2 การขยายตัวของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค พัฒนาการของกลุ่มประเทศอาเซียนที่กำหนดการจัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ในปี พ.ศ.2558 จะทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก รวมทั้งเพิ่มโอกาสการติดต่อเชื่อมโยงผ่านเส้นทางคมนาคมในภูมิภาคอย่างไรก็ตาม การเป็นประชาคมเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะการที่ประเทศสมาชิกยังมีลักษณะการปกครองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน การสร้างความ เป็นประชาคมและการเปิดกว้างของการติดต่อระหว่างกันอย่างเสรี ทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการย้ายถิ่นฐานของประชากรในภูมิภาค และ การขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ

2.3 ความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางการทหาร ยังคงมีปัญหาคความไม่เข้าใจและความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่สามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ โดยเป็นผลจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดกัน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเชิงป้องกัน รวมถึงทิศทางความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคที่มุ่งสู่การเป็นประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาค สถานการณ์ภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของประเศมหาอำนาจที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาค และการที่ประเทศไทยมีชายแดน ทั้งทางบกและทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศโดยยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน รวมถึงมีสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่มงบประมาณทางทหารของประเทศในภูมิภาค จึงยังคงมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารต่อกันหากเกิดความขัดแย้งรุนแรงและไม่มีการบริหารจัดการปัญหาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

2.4 ความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเล ปัจจุบันผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีมูลค่าสูง และในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์เส้นทางการเดินเรือที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ส่งผลให้มหาอำนาจต่าง ๆ มุ่งที่จะรักษาและแผ่ขยายอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์กฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล ปัญหาการลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมายทางทะเลโดยเฉพาะสินค้าและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สองทางที่มีความเสี่ยง จะนำไปใช้ในการผลิตอาวุธทำลายล้างสูง การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการกระทำอันเป็นโจรสลัด อันอาจส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการสร้างดุลยภาพในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

3. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศ

3.1 ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันฯ ได้เพิ่มระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งที่มีลักษณะเชื่อมโยงสถาบันฯ มาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ตลอดจนมีการกล่าวอ้างความเท็จเพื่อดูหมิ่นใส่ร้ายอันเป็นการบ่อนทำลายต่อสถาบันฯ และการปรากฏแนวคิดในเชิงปฏิรูปรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันฯ ที่ขัดต่อหลักสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

ประกอบกับความผูกพันเชื่อมโยงของประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนรุ่นใหม่ที่มีต่อสถาบันฯ ถูกลดทอนลง เนื่องจากขาดความเข้าใจ ความตระหนักรู้อย่างถูกต้อง แท้จริงถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและจุดยึดเหนี่ยวของสังคมไทย

3.2 ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ พัฒนาการทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา มีทิศทางที่นำสังคมไทยวิวัฒน์ไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในนโยบายของรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจจัดการทรัพยากรสำคัญ โดยประชาชนแสดงออกด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพพลเมืองในการเลือกตั้ง และการปกป้องสิทธิของตนหรือสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในห้วงที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดโต่งทางการเมือง ส่งผลให้สภาวะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น และโดยที่ความอดทนอดกลั้นของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมมีแนวโน้มลดต่ำลง ทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงเป็นจุดเปราะบางในการรักษาเอกภาพของชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมไทย หากการสร้างความสมานฉันท์ปรองดองและการแก้ไขรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง ยังคงไม่บรรลุผล

3.3 ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นปัญหาที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติโดยมีใจกลางของปัญหา คือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลาญศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดนได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและประชาชนกับประชาชน เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ได้ปรากฏมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศ ที่เป็นการเพิ่ม ความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น

3.4 ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรม ประเทศไทยยังคงมี ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศ และวิกฤตศรัทธาของผู้นำ รวมถึงโครงสร้างทางการเมืองการบริหารซึ่งแม้จะมีการกระจายอำนาจมากขึ้นแต่ในภาพรวมยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง เป็นข้อจำกัดต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับ ส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นของประชาชน ในขณะเดียวกัน ประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยผลของปัญหาดังกล่าวได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

3.5 ปัญหายาเสพติด ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทางในขณะที่ การลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยพื้นที่ชายแดนภาคเหนือเป็นพื้นที่สำคัญ รองลงมาคือ พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ กลุ่มนักค้าจากนอกภูมิภาคเข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ในการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค ซึ่งการจับกุมกระทำได้ยากขึ้นเนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวขององค์กรและรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

3.6 ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤติการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไขและการฟื้นฟูสถานการณ์ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้นควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลก

4. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงข้ามพรมแดน

4.1 การเคลื่อนตัวของภัยคุกคามข้ามชาติ ปัจจุบันภัยคุกคามข้ามชาติได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วตามสภาวะโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคงของชาติโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ในด้านปัญหาการก่อการร้าย แรงขับเคลื่อนของการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ยังคงมีอยู่อย่างเข้มแข็ง และขยายอุดมการณ์ความเชื่อไปสู่คนและกลุ่มบุคคลในพื้นที่ที่มีเงื่อนไขพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้ก่อการร้ายในหลายรูปแบบโดยเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญ ได้แก่ ความคับแค้นอันเนื่องมาจากปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม และการแปรเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาให้เป็นพลังผลักดัน นอกจากนี้ การเผยแพร่แนวคิดรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายสากลและกลุ่มหัวรุนแรงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงดำรงอยู่ ทั้งการก่อการร้ายจากกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากต่างประเทศและการแทรกซึมเข้ามาปฏิบัติการเองจากกลุ่มก่อการร้ายนอกภูมิภาค โดยอาศัยช่องว่างด้านมาตรการการรักษาความปลอดภัยและชายแดนที่เปราะบางของประเทศในภูมิภาค รวมถึงการเชื่อมโยงติดต่อและการเผยแพร่ ความคิดอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ใช่เป้าหมายการโจมตีโดยตรงของกลุ่มก่อการร้ายสากล แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงโดยเฉพาะการใช้เป็นสถานที่พักพิงและอำนวยความสะดวกในการก่อการ

ร้ายจากกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกภูมิภาคและการก่อความรุนแรงในเมือง สำหรับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอันประกอบด้วย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำอันเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุมได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การก่ออาชญากรรมข้ามชาติทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อมโยงระหว่าง การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นและมีขีดความสามารถสูงขึ้น โดยคาดการณ์ว่าภัยคุกคามทั้งจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 เนื่องจากการเปิดเสรีด้านการเดินทาง การขยายการท่องเที่ยว การแพร่ขยายแนวความคิดหัวรุนแรงและการรวมกลุ่มบุคคลที่มีความคิดดังกล่าว ในขณะที่ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน และการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นไปอย่างล่าช้า

4.2 การย้ายถิ่นฐานของประชากร การย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศรอบบ้านเข้าสู่ประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นในลักษณะเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการผลักดันเพื่อจัดการกับภัยพิบัติดังกล่าวส่งกลับ ส่งผลให้มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากยังตกค้างอยู่ในประเทศไทย และเกิดปัญหาการเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มที่ขัดแย้งกับรัฐบาลของประเทศต้นทาง สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมือง คือ สถานการณ์ภายในประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาเช่น ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย ตลอดจนปัญหาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว นอกจากนี้ปรากฏการย้ายถิ่นที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพิ่มมากขึ้น โดยปัญหาดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบต่อในหลายมิติทั้งความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4.3 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ อื่น ๆ ปัจจุบันภัยคุกคามความมั่นคงมีขอบเขตที่กว้างขวาง มีความเชื่อมโยง ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากขึ้นภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ประกอบด้วยทั้งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกับบริบทโลกในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก และผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาประกอบกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยขาดความสมดุล ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและปัญหาความขัดแย้งเชิงทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนและความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ความต้องการพลังงานของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทยในการแข่งขันแสวงหาแหล่งพลังงาน โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานจากภายนอกในสัดส่วนที่สูง

กระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้การเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ในขณะที่ ความมั่นคงที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายมีแนวโน้มจะเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยง ทั้งการโจมตีและการจารกรรมทางไซเบอร์ เนื่องจากการกำหนดมาตรการป้องกันทำได้ยากและไม่ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทั้งนี้ ประเทศกำลังพัฒนาจะตกเป็นเป้าหมายการโจมตีมากขึ้นเพราะมีความล่าช้าทางเทคโนโลยีและขาดความรู้ในการกำหนดมาตรการป้องกันที่ต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง นอกจากนี้อิทธิพลของสื่อประเภทเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญของประชาชนในการรวมตัวดำเนินกิจกรรมทางสาธารณะและการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองสื่อดังกล่าวมีโอกาสถูกนำมาใช้ในทางที่ผิด เพื่อโจมตีบ่อนทำลาย หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง รวมถึงการแพร่กระจายถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังที่มีฐานมาจากอคติและการเลือกปฏิบัติซึ่งอาจทำให้เกิดความเกลียดชังและปัญหาความแตกแยกภายในประเทศ รวมถึงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกรณีที่มีการใช้สื่อประเภนี้โจมตีหรือบ่อนทำลายประเทศอื่น

แผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2561 – 2564)

1. กรอบแนวคิด

การขับเคลื่อนแผนการพัฒนาพื้นที่เสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.2561 - 2564) แนวพระราชดำริการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์แนวทางดำเนินงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตามศาสตร์พระราชาเป็นกรอบการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางการพัฒนากำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2560 - 2564) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) โดยมีกรอบแนวคิดการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 การปรับกระบวนการความคิด มุ่งเน้นให้คนมีมุมมองและจุดมุ่งหมายร่วมในการดำเนินงานโดยมีแนวคิด ทศนคติที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ตระหนักถึงความสมดุลมั่นคงยั่งยืนของการพัฒนาหลากหลายมิติ ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง การปกครอง และความมั่นคงของประเทศ

1.2 การดำเนินงานโดยยึดพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้พื้นที่เป้าหมายที่มีความเสี่ยงหรือมีเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ปัญหาความมั่นคง การประเมินและจัดลำดับความสำคัญลงพื้นที่ มุ่งพัฒนาคนและพื้นที่ไปพร้อมกัน

1.3 การบูรณาการงานการพัฒนาและงานความมั่นคง ทั้งงานพัฒนาและงานความมั่นคงอย่างเป็นองค์รวมทุกมิติ ดำเนินการอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการอย่างเป็นเอกภาพในทุกระดับ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงรุกเตรียมความพร้อมป้องกันปัญหาความมั่นคงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น สามารถปรับตัวให้รอดพ้นวิกฤติความมั่นคงต่าง ๆ ได้

1.4 การมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ ผนึกกำลังร่วมกันตามแนวทางพัฒนาประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคงต่าง ๆ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้ง

ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและประชาชน ในทุกระดับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และปัญหาความมั่นคงอย่างเป็นรูปธรรม

2. วิสัยทัศน์

"คน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายมีการพัฒนา มีจิตสำนึกความมั่นคง มีภูมิคุ้มกัน สามัคคีปรองดอง สามารถพัฒนาร่วมกับประเทศรอบบ้าน เพื่อความมั่นคง ปลอดภัย และประโยชน์ สุขของประชาชน"

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อน้อมนำศาสตร์พระราชาและแนวพระราชดำริเป็นแนวทางในการพัฒนา พื้นที่ส่งเสริมความมั่นคง

3.2 เพื่อพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคน ชุมชน และพื้นที่เป้าหมายให้มีโครงสร้าง ประชากรที่เหมาะสม มีความเข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย มีจิตสำนึกด้านความมั่นคง พึ่งตนเองได้ รวมถึงมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตพร้อมเผชิญปัญหา ภัยคุกคาม และการเปลี่ยนแปลง

3.3 เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนากับประเทศรอบ ด้านพร้อมทั้งจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

3.4 เพื่อขยายผลองค์ความรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง การจัดการโต๊ะ สันติไปพร้อมกับการนำนวัตกรรมมาใช้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.5 เพื่อเสริมสร้างฐานความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษา ความสมดุลของระบบนิเวศน์ รองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.6 เพื่อให้การบริหารจัดการแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ มีการบูรณาการให้เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพในทุกระดับ

4. พื้นที่เป้าหมาย

4.1 พื้นที่เป้าหมายการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ คือ พื้นที่ที่มีปัญหา ความมั่นคงหรือพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคง หรือพื้นที่ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทาง ความมั่นคง โดยมีขอบเขตพื้นที่ทุกจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชั้นใน จังหวัดชายแดน และจังหวัด ชายทะเลและเกาะแก่ง

4.2 หลักเกณฑ์การจำแนกและจัดลำดับความสำคัญพื้นที่เป้าหมาย ให้มีการจำแนก พื้นที่เป้าหมายเพื่อดำเนินการตามแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ ออกเป็น 1) พื้นที่เป้าหมายที่จังหวัดประกาศ 2) พื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ และ 3) พื้นที่ เป้าหมายอื่น ๆ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

4.2.1 พื้นที่เป้าหมายที่จังหวัดประกาศ การดำเนินงานให้กระทรวงมหาดไทย และจังหวัดประกาศการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ ผ่านกลไกคณะอนุกรรมการจัดทำแผนงานด้าน ความมั่นคงจังหวัดที่มีหน่วยงานด้านการพัฒนา หน่วยงานด้านความมั่นคงในระดับพื้นที่ ร่วมกับกอง อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) จังหวัด ผู้แทนจากภาคประชาชน ภาค ประชาสังคม และภาคเอกชน โดยแจ้งให้หน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดและภูมิภาค ได้รับทราบ ล่วงหน้าก่อนการจัดทำแผนและคำของบประมาณประจำปี รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลให้ กลุ่ม/องค์กรภาค

ประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนในพื้นที่ได้รับทราบ เพื่อประกอบการพิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินงานในเชิงบูรณาการแผนงานของหน่วยงานภาครัฐ

การจัดลำดับความสำคัญในแต่ละพื้นที่ ทั้งในระดับตำบลหรือระดับหมู่บ้าน ให้ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณา 5 หลักเกณฑ์ ได้แก่ 1) ขนาดของพื้นที่ที่มีปัญหา 2) ความรุนแรงและความซับซ้อนของปัญหา 3) ความยากง่ายต่อการแก้ปัญหา 4) ผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และ 5) ความตระหนักรู้ของประชาชนในจังหวัดที่มีต่อปัญหา

4.2.2 พื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ (โครงการ พมพ.) เป็นพื้นที่ที่วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญเป็นลำดับแรก ว่ามีความเสี่ยง ต้องเร่งแก้ปัญหา เพราะหากไม่ดำเนินแก้ไขจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงสูง โดยใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ ร่วมกับจังหวัด กอ.รมน. จังหวัด กอ.รมน.ภาค และกองกำลังป้องกันชายแดน นำเสนอผ่านตามขั้นตอนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2558

หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ ได้แก่ 1) ขนาดของพื้นที่ที่มีปัญหา 2) ความรุนแรงและความซับซ้อนของปัญหา 3) ความยากง่ายต่อการแก้ปัญหา 4) ผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และ 5) ความตระหนักรู้ของประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อปัญหา

4.2.3 พื้นที่เป้าหมายอื่น ที่มีการนำเสนอผ่านกลไกตามตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2558 ซึ่งคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการพัฒนาเสริมความมั่นคงของชาติ (นพช.) และสภาความมั่นคงแห่งชาติหรือคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นในการดำเนินการ

5. เป้าหมายการดำเนินงาน

การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติเป็นการดำเนินงานเชิงพื้นที่ประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานระดับกระทรวง/กรม มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา ภัยคุกคาม สภาพพื้นที่ และบริบทความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ จึงกำหนดเป้าหมายดำเนินงาน ดังนี้

5.1 พื้นที่พัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงได้น้อมนำศาสตร์พระราชาและแนวพระราชดำริมาแนวทางในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง ขยายผลโครงการพระราชดำริสู่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายแบบอย่างในการดำเนินชีวิต สืบสานเรียนรู้และขยายผลศาสตร์พระราชา และหลักการทรงงานสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ พร้อมไปกับสร้างแหล่งศูนย์เรียนรู้ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตตามภูมิสังคม

5.2 คน ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีจิตสำนึกด้านความมั่นคง ได้รับการพัฒนาความเป็นอยู่ให้พออยู่พอกิน มีโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตพึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกัน มีการจัดระเบียบและพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ

5.3 พื้นที่ชายแดน ชายฝั่งทะเล เกาะแก่ง และพื้นที่สูง มีการจัดระบบการป้องกันและพัฒนาเพื่อจัดระเบียบ ดังนี้

5.3.1 พื้นที่ชายแดน ที่มีเงื่อนไขหรือแนวโน้มปัญหาความมั่นคงได้รับการจัดระเบียบในลักษณะการพัฒนาเพื่อความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ มีการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริในการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน จัดระบบและระเบียบประชากรและชุมชน เสริมสร้าง

ระบบป้องกันตนเองและพัฒนาประสิทธิภาพระบบการสัญจรข้ามแดน และเร่งรัดการพัฒนาหมู่บ้าน เป้าหมาย โดยใช้การบูรณาการจากทุกภาคส่วน

5.3.2 พื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะแก่ง มีการจัดระเบียบพื้นที่ เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน และรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยใช้การบูรณาการจากทุกภาคส่วน ระบบ กลไก การช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยในทะเล และการสัญจรข้ามแดนมีการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในการใช้ประโยชน์ทางทะเลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5.3.3 พื้นที่สูง มีการจัดระเบียบ พัฒนาคน ชุมชนบนพื้นที่สูงตาม แนวพระราชดำริ บุคคลบนพื้นที่สูงได้รับการสำรวจ ตรวจสอบ และพิจารณาให้สัญชาติไทยเร็วยิ่งขึ้น เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความรักและหวงแหนแผ่นดินไทย รวมทั้งมีการจัดระเบียบการจัดตั้งถิ่นฐาน เพื่อให้คนบนพื้นที่สูงได้รับการพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5.4 หน่วยงานรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีองค์ความรู้และความเข้าใจด้าน การพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคง สามารถนำนวัตกรรมมาใช้ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งสามารถใช้แนวทางสันติวิธี กระบวนการยุติธรรมชุมชน มาจัดการความขัดแย้ง สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อเสริมความมั่นคง การป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่ กระทบต่อความมั่นคง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

คำว่าการบริหาร Administration มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administrare” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assistant) หรืออำนวยการ (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมาย ใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือรัฐมนตรี สำหรับ ความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึงการติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

การบริหาร บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึงการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชนหมายถึงของหน่วยงาน และหรือบุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น การบริหาร นโยบาย (Policy) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) การบริหารคุณธรรม (Morality) การบริหารที่ เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) การวางแผน (planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (budgeting) เช่นนี้เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ การบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์ – โปสคอร์บ (PAMS – POSDCORB) ซึ่งในการบริหารต้องอาศัยปัจจัย การบริหารราชการหรือเป็นการบริหารธุรกิจมีกระบวนการบริหาร (Process Administration) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนที่เรียกว่า POSDCORB ซึ่งเป็นหลักการบริหารที่มีผู้บริหารสามารถนำไปใช้เพื่อ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานคือ

P = planning หมายถึง การวางแผนงานซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ทั้งนี้ เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงานแผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ความรู้ในทางวิชาการและพิจารณาอย่างวิจิตรขององค์การในอนาคตและกำหนดวิธีการโดยถูกต้อง อย่างมีเหตุมีผลให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

O = Organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็รวมไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management) ด้วยเรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงาน (Division of work) เป็นกรม กองแผนก โดยอาศัยปริมาณงานคุณภาพของงานหรือจะตามลักษณะของงานเฉพาะอย่าง (Specialization) ก็ได้ นอกจากนี้ อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) และพิจารณาในแง่หน่วยงาน (Organization) เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) หรือบ้างก็เรียกเป็นหน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานแนะหรือที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วยเหลือหน่วยงานอนุกร (Auxiliary) เป็นต้น

S = หมายถึงการจัดหาบุคคลที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการที่แบ่งไว้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งหมายถึงการจัดเกี่ยวกับการบริหารบุคคล Personal Administration เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสม conformance หรือ put the right Man on the right Job รวมถึงการที่จะเสริมสร้างและดำรงไว้ซึ่งคุณภาพในการทำงานและพนักงานด้วย

D = Directing หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยการรวมทั้ง การควบคุมงานและนิเทศงาน และตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษย์สัมพันธ์ (Human relation) และการจูงใจ (motivation) เป็นต้น การอำนวยการในที่นี้ หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ (Decision Making) ซึ่งเป็นหลักอันสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารที่อยู่กับความสามารถของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานมากเพราะเหตุว่าการที่จะอำนวยการให้ภารกิจดำเนินไปด้วยดีได้จำเป็นต้องมีการตัดสินใจที่ดีและมีการสั่งการที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ลักษณะของการตัดสินใจ

Co = Coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่นวิชาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้นเพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานการร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการบริหารเขาเป็นกิจวัตรประจำวันก็ต้องกระทำในการปฏิบัติงานและเป็นสิ่งที่อยู่ทุกระดับของงานการร่วมมือประสานงานเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในหน่วยงานของตนเพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

R = Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดรวมถึงการ Public relation ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วยอันที่จริงการรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) อยู่มากทางรายงานโดยทั่วไปหมายถึงวิธีการสถาบันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อกับทางผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานความสำคัญของรายงานนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะต้องอยู่บนรากฐานของความจริง

B = Budgeting หมายถึงการงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณและแผนงานเป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน

1. ปัจจัยในการบริหาร (Administrative Resources)

องค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารงาน มี 4 ประการ หรือที่เรียกกันว่า 4 M ประกอบด้วย

1.1 คน (Man) เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงาน หน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ จำเป็นต้องมีคนที่ปฏิบัติงาน ผลงานที่ดีจะออกมาได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อองค์การหรือหน่วยงานนั้น ๆ

1.2 เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมีงบประมาณเพื่อการบริหารงาน หากขาดงบประมาณ การบริหารงานของหน่วยงานก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย

1.3 ทรัพยากรหรือวัสดุ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็ย่อมจะเป็นอุปสรรค หรือก็ให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน

1.4 การบริหารจัดการ (Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา โดยตรงคือเป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวลผลักต้นและกำกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง 3 ประการให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่ต้องการ

กระทรวงกลาโหม ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและการกำหนดบทบาทหน้าที่องค์การตามหลัก POSDCORB เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยให้กองบัญชาการกองทัพไทย ทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติและการบรรเทาความเดือดร้อนด้วยการใช้ทรัพยากรของกองทัพไทย ให้การช่วยเหลืออย่างทันที รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการและภาคเอกชน ที่เข้าช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติอย่างเต็มขีดความสามารถ เมื่อได้รับการร้องขอ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การ

หลักการจัดองค์การ OSCAR ของ Henri Fayol ได้เขียนหลักการจัดองค์การไว้ 5 ข้อ ซึ่งรายละเอียดทั้ง 5 ข้อ จะต้องมืองค์ประกอบและแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. หลักวัตถุประสงค์ (Objective) กล่าวว่า องค์การต้องมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจน นอกจากนั้นตำแหน่งยังต้องมีวัตถุประสงค์ย่อยกำหนดไว้ เพื่อว่าบุคคลที่ดำรงตำแหน่งจะได้พยายามบรรลุวัตถุประสงค์ย่อย ซึ่งช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์รวม

2. หลักความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง (Specialization) กล่าวว่า การจัดแบ่งงาน ควรจะแบ่งตามความถนัด พนักงานควรจะทำหน้าที่เฉพาะเพียงอย่างเดียว และงานหน้าที่ที่ คล้ายกันหรือสัมพันธ์กันควรจะต้องอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของคน ๆ เดียว

3. หลักการประสานงาน (Coordination) กล่าวว่า การประสานงานกัน คือ การหาทางทำให้ ทุก ๆ ฝ่ายร่วมมือกันและทำงานสอดคล้องกัน โดยใช้หลักสามัคคีธรรมเพื่อประโยชน์ขององค์การ

4. หลักของอำนาจหน้าที่ (Authority) กล่าวว่า ทุกองค์การต้องมีอำนาจสูงสุดจาก บุคคลผู้มีอำนาจสูงสุดนี้ จะมีการแยกอำนาจออกเป็นสายไปยังบุคคลทุก ๆ คนในองค์การ หลักนี้บางทีเรียกว่า Scalar Principle (หลักความลดหลั่นของอำนาจ) บางทีเรียกว่า Chain of command (สายการบังคับบัญชา) การกำหนดสายการบังคับบัญชานี้ก็เป็นวิธีประสานงานอย่างหนึ่ง

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) กล่าวว่า อำนาจหน้าที่ควรจะทำกัน ความ รับผิดชอบ คือ บุคคลใดเมื่อได้รับมอบหมายความรับผิดชอบ ก็ควรจะได้รับมอบหมายอำนาจให้ เพียงพอเพื่อทำงานให้สำเร็จด้วยดี

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน (2543) กล่าวถึง กระบวนการจัดองค์การ (Process of Organizing) ว่า การจัดองค์การทำให้บุคลากรทำงานในอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยมีตำแหน่งและขอบเขตงาน ของตนอย่างชัดเจน ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ชั้น ดังนี้

1. พิจารณาแยกประเภทงาน จัดกลุ่มงาน และออกแบบงานสำหรับผู้ทำงานแต่ละคน (Identification of Work & Grouping Work) ก่อนอื่นผู้บริหารจะต้องพิจารณาตรวจสอบแยกประเภทดูว่า กิจการของตนนั้นมีงานอะไรบ้างที่จะต้องจัดทำ เพื่อให้กิจการได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ขั้นต่อมาคือการจัดกลุ่มงานหรือจำแนกประเภทงานออกเป็นประเภท โดยมีหลักที่ว่างานที่เหมือนกันควรจะรวมอยู่ด้วยกัน เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการแบ่งงานกันทำ โดยการจัดจำแนกงานตามหน้าที่แต่ละชนิดออกเป็นกลุ่มตามความถนัด และตามความสามารถของผู้ที่จะปฏิบัติ

2. ทำคำบรรยายลักษณะงาน (Job Description & Delegation of Authority & Responsibility) ระบุขอบเขตของงานและมอบหมายงาน พร้อมทั้งกำหนดความรับผิดชอบ และให้อำนาจหน้าที่ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ระบุให้เห็นถึงขอบเขตของงานที่แบ่งให้สำหรับแต่ละคนตามที่ได้วางแผนไว้ในขั้นแรก เพื่อให้ทราบว่างานแต่ละขั้นที่ได้แบ่งออกแบบไว้นั้นจะเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร ชนิดไหนมีขอบเขตและปริมาณมากน้อยแค่ไหน โดยการระบุชื่อเป็นตำแหน่งพร้อมกับให้รายละเอียดเกี่ยวกับงานชิ้นนั้นเอาไว้

2.2 ขั้นต่อมาผู้บริหารก็จะดำเนินการพิจารณามอบหมายให้แก่ผู้ทำงานในระดับรองลงไป (สำหรับงานที่มอบหมายได้)

2.3 การมอบหมายงานประกอบด้วยการกำหนดความรับผิดชอบที่ชัดเจนเกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้ทำ พร้อมกันนั้นก็มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ เพื่อใช้สำหรับการทำงานตามความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้นไปได้

3. จัดวางความสัมพันธ์ (Establishment of Relationship) การจัดวางความสัมพันธ์จะทำให้ทราบว่าใครต้องรายงานต่อใคร เพื่อให้งานส่วนต่าง ๆ ดำเนินไปโดยปราศจากข้อขัดแย้ง มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงานมุ่งไปสู่จุดหมายอันเดียวกัน

ชาร์ล โพรพิธโรจน์ อ่างใน ศิริอร ชันธหัตต์ (2536) ได้เสนอแนวความเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างขององค์การ (Organization structure) ว่ามีหลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบก็มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป การที่ผู้บริหารจะวางแผนในการจัดโครงสร้างนั้น อาจจะต้องพิจารณาจากหลาย ๆ ปัจจัยด้วยกัน อย่างไรก็ตามการจัดโครงสร้างขององค์การสามารถแบ่งแยกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. โครงสร้างองค์การตามหน้าที่การงาน (Functional Organization Structure) หมายถึง โครงสร้างที่จัดตั้งขึ้นโดยแบ่งไปตามประเภทหรือหน้าที่การงาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าในแต่ละแผนกนั้นมีหน้าที่ต้องกระทำอะไรบ้าง ซึ่งผลดีก่อให้เกิดการได้คนมีความสามารถทำงานในแผนกนั้น ๆ ทั้งยังฝึกบุคคลในแผนกนั้น ๆ ให้มีความเชี่ยวชาญกับหน้าที่ของงานนั้นอย่างลึกซึ้ง สำหรับฝ่ายบริหารระดับสูงนั้นก็ก็เป็นเพียงแต่กำหนดนโยบายไว้กว้าง ๆ เพราะมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคอยป้อนข้อมูลที่ถูกต้องให้พิจารณาตัดสินใจและให้ความผิดพลาดได้น้อยมาก อีกประการหนึ่งในแต่ละแผนกนั้นเมื่อทุกคนมีความเชี่ยวชาญงานในหน้าที่ชนิดเดียวกัน ย่อมก่อให้เกิดการประสานงานได้ง่ายเนื่องจากแต่ละคนมีความสนใจในงานและใช้ภาษาเดียวกัน ทำให้สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีได้ง่าย นอกจากนี้การบริหารงานก็เกิดความประหยัดด้วย เพราะแต่ละแผนกได้ใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสร้างผลิตผลได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย การใช้เครื่องจักรและแรงงานก็ใช้ได้ผลคุ้มค่า อย่างไรก็ตามการจัดรูปแบบองค์กรแบบนี้ก็มีผลเสียในทางการบริหารหลายประการ อาทิเช่น การแบ่งงานออกเป็นหลายแผนกและมี

ผู้เชี่ยวชาญหลายคน ทำให้การวางแผนงานยุ่งยากขึ้น อาจมีการปิดความรับผิดชอบได้ นอกจากนั้น การจัดองค์กรรูปแบบนี้มักเน้นที่การรวมอำนาจไว้ ณ จุดที่สูงที่สุด ไม่มีการกระจายอำนาจในการบริหารให้ลดหลั่นลงไป

2. โครงสร้างองค์การตามสายงานหลัก (Line Organization Structure) หมายถึง การจัดรูปแบบโครงสร้างให้มีสายงานหลัก และมีการบังคับบัญชาจากบนลงล่างลดหลั่นเป็นขั้น ๆ จะไม่มีการสั่งการแบบข้ามชั้นตอนสายงาน ซึ่งโครงสร้างแบบนี้เหมาะสมสำหรับองค์การต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการขยายตัวในอนาคตได้ เพราะเพียงเพิ่มเติมโครงสร้างในบางสายงานให้มีการควบคุมบังคับบัญชาลดหลั่นไปได้อีก การจัดองค์การแบบนี้อาจจะคำนึงถึงสภาพของงานที่เป็นจริง เช่น แบ่งตามลักษณะของผลิตภัณฑ์ หรือแบ่งตามอาณาเขต หรือแบ่งตามประเภทของลูกค้า หรือแบ่งตามกระบวนการผลิตของโครงสร้างแบบนี้มีหลายประการ เช่น การจัดโครงสร้างด้วยรูปแบบที่เข้าใจง่ายการบังคับบัญชาตามสายงานเป็นขั้นตอน ฉะนั้นจุดใดที่มีการปฏิบัติงานล่าช้าก็สามารถตรวจสอบได้รวดเร็วจากผู้บังคับบัญชาในระดับนั้นได้ง่าย นอกจากนั้นผู้ปฏิบัติงานได้คลุกคลีกับสภาพของปัญหาที่เป็นจริงและเกิดขึ้นได้เสมอ ทำให้การตัดสินใจต่าง ๆ มีข้อมูลที่แน่นอน และสามารถตัดสินใจได้ถูกต้องรวดเร็ว ซึ่งส่งผลสะท้อนให้มีการปกครองบังคับบัญชาที่อยู่ในระเบียบวินัยได้ดี การติดต่อสื่อสารการควบคุมการทำงานทำได้ง่าย ตลอดจนเมื่อต้องการจะเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างขององค์การ ก็สามารถที่จะเปลี่ยนได้ค่อนข้างสะดวก เพราะการจัดรูปแบบขององค์การนี้ไม่มีอะไรซับซ้อนมากนักประการสุดท้ายขององค์การนี้เหมาะสำหรับการจัดรูปแบบขององค์การขนาดเล็ก แต่ไม่เหมาะที่จะจัดในลักษณะขององค์การขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานสลับซับซ้อน ส่วนข้อเสียของโครงสร้างแบบนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาดังนี้คือ ประการแรก ไม่ได้สนับสนุนให้พนักงานมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนอกจากนั้นบางขณะปริมาณของงานมีมากจนต้องใช้เวลาทำงานประจำให้เสร็จ ไม่มีเวลาที่จะมาศึกษาถึงระบบการทำงานที่ดีกว่า อีกประการหนึ่งลักษณะของโครงสร้างเช่นนี้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เพราะไม่สามารถครอบคลุมขอบข่ายของงานได้ทั้งหมด และประการสุดท้ายผู้บริหารระดับสูงอาจจะไม่ยอมมอบหมายงานให้ผู้บริหารระดับรอง ๆ ลงมา หรือพยายามกีดกัน หรือส่งเสริมคนอื่นให้ขึ้นมาแทนตน ทำให้ขวัญของผู้ปฏิบัติงานในระดับรอง ๆ ไปไม่ดีหมดกำลังใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากโครงสร้างแบบนี้ให้อำนาจควบคุมโดยตรงต่อผู้บังคับบัญชาระดับสูงเท่านั้น

3. โครงสร้างองค์การแบบคณะที่ปรึกษา (Staff Organization Structure) หมายถึง การจัดโครงสร้างโดยการให้มีที่ปรึกษาเข้ามาช่วยการบริหารงาน เช่น ที่ปรึกษานายกฯ ที่ปรึกษาผู้ว่าฯ กทม. เป็นต้น เพราะว่าที่ปรึกษามีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญมาช่วยหรือคอยแนะนำ ทำให้องค์การมองเห็นความสำคัญของการมีที่ปรึกษาขึ้น อย่างไรก็ตามพวกที่ปรึกษาไม่มีอำนาจในการสั่งการใด ๆ นอกจากคอยป้อนข้อมูลให้ผู้บริหารเป็นผู้ชี้ขาดอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งการจัดการองค์การตามรูปแบบนี้มีผลคือ ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีการวางแผนและประเมินสถานการณ์ล่วงหน้าได้ มีที่ปรึกษาคอยให้ความกระจ่างและประสานงานกันหน่วยงานอื่น ๆ และทำให้การทำงานใช้หลักเหตุผลมากขึ้น มีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย และคนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังทำให้งานตามสายงานและงานของคณะที่ปรึกษาสัมพันธ์กัน และเข้าใจบทบาทซึ่งกันและกัน แต่ผลเสียของการใช้ที่ปรึกษาอาจมีการปิ่นเกลียวเนื่องจากความเห็นไม่ลงรอยกัน และคณะที่ปรึกษาอาจท้อถอยในการทำงานได้ เพราะมีหน้าที่เพียงเสนอแนะแต่ไม่มีอำนาจสั่งการ

4. โครงสร้างองค์การแบบคณะกรรมการบริหาร (Committees Organization structure) หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์การโดยให้มีการบริหารงานในลักษณะคณะกรรมการ เช่นคณะกรรมการบริหารงานรถไฟแห่งประเทศไทย คณะกรรมการ อสมท. เป็นต้น การบริหารงานองค์การโดยให้มีคณะกรรมการบริหาร เช่น ผลดีจะช่วยขจัดปัญหาการบริหารงานแบบผูกขาดของคน ๆ เดียว หรือการใช้แบบเผด็จการเข้ามาบริหารงาน นอกจากนั้นการตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยบุคคลมาจากหลาย ๆ ฝ่าย จะทำให้ทุกคนเข้าใจปัญหา และก่อให้เกิดการยอมรับในปัญหาที่ฝ่ายอื่นเผชิญอยู่ ทำให้การประสานงานเป็นไปได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตามข้อเสียของการใช้ระบบคณะกรรมการก็คือเกิดการสูญเสียทรัพยากรโดยใช่เหตุ เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่ใช้ในการประชุมถกเถียงกันจนกว่าจะได้ข้อยุติ ซึ่งอาจไม่ทันการต่อการวินิจฉัยสั่งการได้ หรืออาจเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในระดับคณะกรรมการ หรือยอมประนีประนอมกันเพื่อให้ได้ข้อยุติที่รวดเร็วทำให้การตั้งคณะกรรมการไร้ผล

5. โครงสร้างองค์การงานอนุกร (Auxiliary) คือหน่วยงานช่วย บางครั้งเรียกว่า หน่วยงานแม่บ้าน (House-keeping Agency) ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับธุรการ และอำนวยความสะดวก เช่น งานเลขานุการ และงานตรวจสอบภายใน เป็นต้น

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564

สำนักงานสภาพัฒนาการความมั่นคงแห่งชาติ (2558) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาติ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะเวลา 7 ปี โดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่าง ๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น "เกณฑ์สำคัญ" โดยกำหนดความสำคัญเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ และส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ซึ่งการจัดสรรทรัพยากรจะให้น้ำหนักต่อนโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ เป็นลำดับสำคัญในระดับต้น แต่ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั้งสองส่วนต้องได้รับการขับเคลื่อนไปพร้อมกันเพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวมและสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างครบถ้วนทั้งเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่นของประเทศ และการมีจุดยืนที่ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ประเทศมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก

วัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 - 2564 คือ

1. เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดีและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ความปึกแผ่น ความเป็นธรรม และความสมานฉันท์ในชาติเพื่อลดการเผชิญหน้า และการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ
4. เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง

5. เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง

6. เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคงความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์

7. เพื่อพัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงคราม และวิกฤติการณ์ความมั่นคงอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

8. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่การสงคราม และสามารถผนึกกำลังของกองทัพกับทุกภาคส่วนในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านการป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ

9. เพื่อส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และการดำรงเกียรติภูมิของชาติ

ทั้งนี้หากกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ การเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันฯ ได้เพิ่มระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งที่มีลักษณะเชื่อมโยงสถาบันฯ มาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ตลอดจนมีการกล่าวอ้างความเท็จเพื่อดูหมิ่นใส่ร้ายอันเป็นการบ่อนทำลายต่อสถาบันฯ และการปรากฏแนวคิดในเชิงปฏิรูปรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันฯ ที่ขัดต่อหลักสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ประกอบกับความผูกพันเชื่อมโยงของประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนรุ่นใหม่ที่มีต่อสถาบันฯ ถูกลดทอนลง เนื่องจากขาดความเข้าใจ ความตระหนักรู้อย่างถูกต้องแท้จริงถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและจุดยึดเหนี่ยวของสังคมไทย

2. ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ พัฒนาการทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา มีทิศทางที่นำสังคมไทยวิวัฒน์ไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจในนโยบายของรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจจัดการทรัพยากรที่สำคัญโดยประชาชนแสดงออกด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพพลเมืองในการเลือกตั้ง และการปกป้องสิทธิของตนหรือสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในห้วงที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดโต่งทางการเมือง ส่งผลให้สภาวะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นและโดยที่ความอดทนอดกลั้นของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมมีแนวโน้มลดลงทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงเป็นจุดเปราะบางในการรักษาเอกภาพของชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมไทย

3. ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นปัญหาที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ โดยมีใจกลางของปัญหาคือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มลายู ศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดนได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรงทำให้เกิดบรรยากาศความกลัวไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ได้ปรากฏมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญคือปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคม โดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐการเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศที่เป็นการเพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น

4. ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรม ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤติศรัทธาของผู้นำ รวมถึงโครงสร้างทางการเมืองการบริหารซึ่งแม้จะมีการกระจายอำนาจมากขึ้น แต่ในภาพรวมยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลางเป็นข้อจำกัดต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับ ส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นของประชาชนในขณะเดียวกันประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยผลของปัญหาดังกล่าวได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

5. ปัญหายาเสพติด ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญ ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ในขณะที่การลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ กลุ่มนักค้าจากนอกภูมิภาคเข้ามาบทบาทสำคัญในการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ในการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค ซึ่งการจับกุมกระทำได้ยากขึ้นเนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของการจัดองค์กรและรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

6. ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นโดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้นประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤติการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไข และการฟื้นฟูสถานการณ์ผลกระทบจาก

วิกฤติการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้นควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลก เพื่อจัดการกับภัยพิบัติดังกล่าว

ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จในนโยบายความมั่นคงนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตามภารกิจที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป ดังนี้

1. รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนทรัพยากรแก่กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องในดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบายโดยเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์

2. กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ในการกำหนดจุดประสานหรือผู้รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมทั้งจัดทำแผนงาน โครงการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบาย มาตรการและแนวทางปฏิบัติงานด้านความมั่นคง มีงบประมาณสนับสนุนการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยจัดระบบการบูรณาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนปฏิรูปราชการระยะ 4 ปี และแผนประจำปีของส่วนราชการ

3. ภาคประชาสังคมยอมรับและให้การสนับสนุน เพิ่มให้สอดคล้องกับบริบทความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไป โดยที่ปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับความมั่นคงในชีวิตของประชาชน ความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงรูปแบบใหม่ จึงจำเป็นต้องได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากเครือข่ายประชาคมความมั่นคงให้กว้างขวาง และต้องเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่น ๆ ได้แก่ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดเป็นหุ้นส่วนเครือข่ายในการขยายผลกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดแนวทางในการปฏิบัติของเครือข่ายวิทยุเครื่องแดง ซึ่งมีการรวมกำลังและความร่วมมือจากภาคประชาชน ในการเฝ้าระวังรักษาด้านความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในการแจ้งเหตุและเฝ้าระวังเหตุร้ายต่าง ๆ โดยคนที่ถือเครื่องลูกข่ายทั้งพ่อค้าแม่ค้าซึ่งขายของอยู่ทั่วเมือง พวกเขาจะเข้าร่วมในฐานะอาสาสมัครภาคประชาชนกับกลุ่มที่ทางการจัดตั้งขึ้น รวมถึงสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับบรรดาสถานประกอบการภาคเอกชน

แนวคิดทฤษฎีการจูงใจ (Motivation)

แรงจูงใจเป็นพลังงานอันสำคัญที่จะทำให้คนทำงานให้กับองค์กรจนกว่าจะประสบผลสำเร็จ องค์กรมีความจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นคงในการทำงานให้แก่คนหรือสมาชิกในองค์กร มีความยืดหยุ่น มีการจูงใจเพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ประสบผลสำเร็จหรือประสบผลตามที่องค์กรคาดหวัง ดังนั้น ถ้าผู้บริหารเพิ่มแรงจูงใจให้แก่สมาชิกหรือคนในองค์กรก็จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานและความสำเร็จขององค์กรอีกด้วย ทั้ง นิติพล ภูตะโชติ (2556) ได้รวบรวมความหมายของการจูงใจ กระบวนการจูงใจ และทฤษฎีการจูงใจ จากนักวิชาการต่างประเทศไว้ดังนี้

1. ความหมายของการจูงใจ

David A. Decenzo (2002) ได้ให้ความหมายของการจูงใจเอาไว้ว่า "การจูงใจเป็นกำลังใจในการกระทำบางสิ่งบางอย่างของแต่ละบุคคลโดยมีเงื่อนไข ซึ่งการกระทำดังกล่าวสามารถตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของแต่ละบุคคล"

Harold Koontz (1998) การจูงใจ เป็นการผลักดันหรือขับเคลื่อนให้เกิดการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะส่งผลต่อความพึงพอใจ ความต้องการ หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

Schermerhorn (2003) การจูงใจคือ พลังงานที่มีอยู่ในใจแต่ละบุคคล ซึ่งพลังงานนี้จะมีผลต่อการปฏิบัติงานของแต่ละคนให้บรรลุผลสำเร็จ

Michael A.(1990) การจูงใจเป็นการกระตุ้นให้บุคคลเกิดการกระทำและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการและแน่นอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย

จากความหมายที่นักวิชาการได้กล่าวเอาไว้ สามารถสรุปความหมายของการจูงใจได้ว่าการจูงใจเป็นพลังงานที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล และเป็นแรงผลักดันให้คนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ดังนั้นการจูงใจจึงเป็นเรื่องของการกระตุ้นทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมหรือเกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการ ความปรารถนา รางวัล หรือเป้าหมายตามที่บุคคลต้องการ

2. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process)

David A. Decenzo (2002) ได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการจูงใจว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง (Unsatisfied Need) จึงทำให้เกิดความตึงเครียด (Tension) ซึ่งจะมีผลต่อการเกิดแรงขับในตัวบุคคล (Drive) แรงขับดังกล่าวจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม (Search Behavior) เพื่อแสวงหาสิ่งตอบสนองที่ต้องการ เมื่อความต้องการบรรลุเป้าหมาย (Goal Achievement) ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจ (Need Satisfaction) และ ในที่สุดก็ลดความตึงเครียดของบุคคลลงได้ (Reduction of Tension)

3. ทฤษฎีการจูงใจ (Theories of Motivation)

มีนักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการจูงใจ ซึ่งแต่ละทฤษฎีก็มีลักษณะของการจูงใจที่แตกต่างกันไป ซึ่งจะต้องรู้จักเลือกและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในที่นี้ขออธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีการจูงใจลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy) ดังนี้

ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy)

Abraham H. Maslow เป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงได้อธิบายความต้องการของมนุษย์มีอยู่ 2 ชนิด คือ

1. ความต้องการที่มีอยู่ดั้งเดิม (Innate Needs or Unlearned Needs)

เป็นความต้องการที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งแต่ละคนจะมีความต้องการนี้อยู่แล้ว เช่น ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม อากาศหายใจ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มความต้องการทางเพศ ฯลฯ

2. ความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learned Needs)

ความต้องการดังกล่าวแต่จะคนจะมีความต้องการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม โอกาส ประสบการณ์ การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ ความต้องการมีงานทำที่มั่นคง ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการยอมรับจากสังคม ความต้องการให้คนเคารพยกย่องนับถือ ความต้องการความสำเร็จในชีวิต

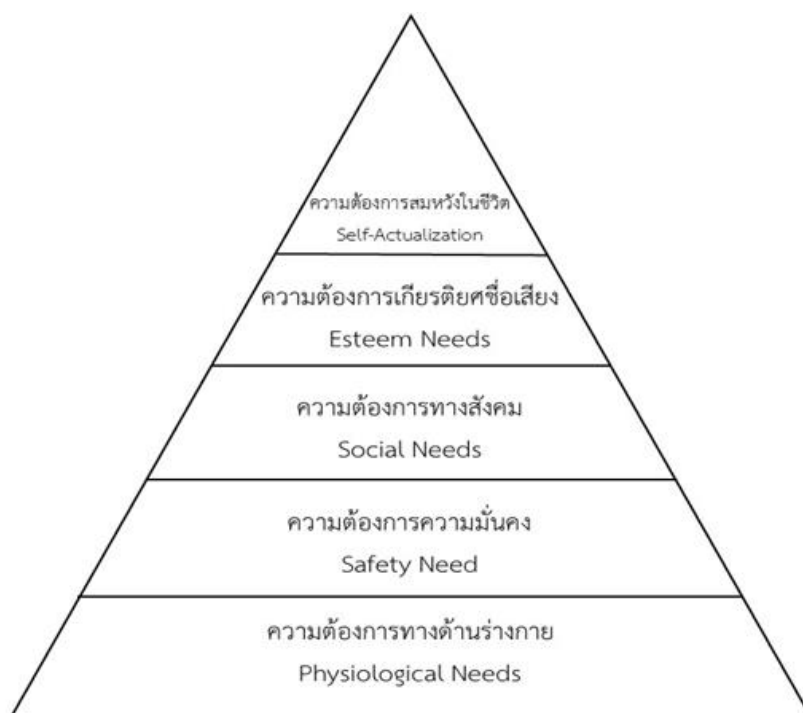
จากความต้องการ 2 ชนิดดังกล่าว Abraham H. Maslow ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมความต้องการของมนุษย์เอาไว้ ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ และความต้องการก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะเกิดความต้องการใหม่ขึ้นมาอีกซึ่งเป็นเช่นนี้เรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุดตลอดเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่

2. ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองเรียบร้อยแล้ว ความต้องการนั้น จะไม่ทำให้เกิดการจูงใจอีกต่อไป สิ่งที่ทำให้เกิดการจูงใจได้อีกก็คือ ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้น การจูงใจที่จะได้ผลจะต้องเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง มิฉะนั้นจะใช้เป็นแรงจูงใจไม่ได้

3. ความต้องการของมนุษย์จะเกิดขึ้นโดยจะเรียงตามลำดับนั้น จากขั้นต่ำสุดเรียงลำดับไปเรื่อย ๆ จนถึงระดับสูงสุด ซึ่งลำดับความต้องการ ของมนุษย์ที่ Abraham H. Maslow ได้กำหนดไว้มี 5 ขั้นคือ ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs or Security Needs) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ความต้องการได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น (Esteem Needs) และความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) ซึ่งทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ แสดงให้เห็นในแผนภาพที่ 2 - 1

แผนภาพที่ 2 - 1 แสดงลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์

ที่มา : นิติพล ภูตะโชติ, 2556

ทฤษฎีลำดับชั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy of Needs) สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)

เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เป็นการตอบสนองความต้องการทางร่างกายโดยตรง เช่น ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม อากาศหายใจ น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ การพักผ่อน ความสะดวกสบาย ฯลฯ ความต้องการทางด้านร่างกายนี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความต้องการด้านปัจจัยสี่ของมนุษย์เพราะเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมนุษย์

2. ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs or Security Needs)

เป็นความต้องการอยากจะได้รับการปกป้องคุ้มครองอันเกิดจากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความมั่นคงและปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินที่มีอยู่ ความต้องการในขั้นนี้ ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ความต้องการความมั่นคงในอาชีพการงาน ความปลอดภัยในทรัพย์สิน ความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ความมีเสถียรภาพในเรื่องต่าง ๆ มนุษย์จะเกิดความต้องการในขั้นนี้ก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองเรียบร้อยแล้ว

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs)

เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการด้านความมั่นคงและปลอดภัยแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการใหม่เกิดขึ้นคือ มีความต้องการทางสังคม

ต้องการอยากจะความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อยากจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อยากจะมีเพื่อน อยากจะให้สังคมและเพื่อนยอมรับ ต้องการความรักความเข้าใจจากคนอื่น ต้องการอยากจะมีส่วนร่วมในสังคม อยากจะเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพ สมาคมและองค์กรต่าง ๆ ความต้องการทางสังคมจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องมิตรภาพ การมีส่วนร่วมในสังคม ความสัมพันธ์กับคนอื่น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

4. ความต้องการได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น (Esteem Needs)

เมื่อนุชย์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม และสังคมก็ให้การยอมรับ ความต้องขั้นต่อไป เมื่อนุชย์ต้องการอยากจะเป็นคนเด่นคนดังในสังคม และต้องการให้สังคมยกย่องในความสามารถของคน เพราะจะทำให้รู้สึกว่าคุณค่ามีความภาคภูมิใจที่ได้รับการยกย่องและให้เกียรติจากสังคม

5. ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization Needs)

เป็นความต้องการขั้นสูงสุดหรือขั้นสุดท้าย ซึ่งความต้องการนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการขั้นที่ 1 ถึง 4 ได้รับการตอบสนองเรียบร้อยแล้ว ความต้องการขั้นสูงสุดนี้เป็นความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิตของแต่ละคนที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ซึ่งแต่ละคนจะต้องเป้าหมายความสำเร็จในชีวิตเอาไว้แตกต่างกัน เช่น ต้องการอยากจะเป็นประธานกรรมการของบริษัทที่มีชื่อเสียง ต้องการอยากจะเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องการอยากจะเป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียงต้องการเป็นนักกีฬาทีมชาติ

ความต้องการทั้ง 5 ชั้นของทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ จะเป็นความต้องการเป็นไปตามลำดับจากขั้นที่ 1 ไปจนถึงขั้นสูงสุดคือ ขั้นที่ 5 ความต้องการต่าง ๆ จะไม่ข้ามขั้นซึ่งความต้องการนี้จะใช้ในการจูงใจให้คนหรือสมาชิกขององค์กรทำงาน เมื่อสมาชิกได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เกิดแรงจูงใจได้อีก ดังนั้น ในการกระตุ้นเพื่อจูงใจให้คนหรือสมาชิกในองค์กรทำงาน ผู้บริหารจะต้องรู้ความต้องการของสมาชิกเสียก่อนว่ามีความต้องการในขั้นใด เพื่อจะเลือกสิ่งจูงใจให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ซึ่งจะสามารถใช้เป็นสิ่งจูงใจให้สมาชิกทำงานให้แก่องค์กรได้

กล่าวโดยสรุปคือ ความต้องการทางร่างกายของจิตอาสาหรืออาสาสมัครเครือข่ายภาคประชาชนในการดูแลความมั่นคง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดสงขลา ความต้องการขั้นพื้นฐานหรือปัจจัย 4 คงไม่ใช่ความต้องการขั้นสูง หากแต่หมายถึงความต้องการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้ชุมชนต้องการให้ทุกคนอยู่ดีกินดี มีความอบอุ่นหรือมีชีวิตอยู่ต่อไปนาน ๆ บางคนอาจต้องการเผชิญความท้าทายเพื่อทดสอบร่างกายและจิตใจของตน ซึ่งนั่นไม่ได้หมายความว่าสมาชิกเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดงอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดสงขลา มีต้องการทรัพย์สินเงินทองเพื่อมาตอบสนองแต่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เพื่อปกป้องคุ้มครองคนในพื้นที่ เพื่อให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข พวกเขาต้องการให้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นตนเอง ครอบครัว หรือแม้แต่ผู้คนที่มาจากต่างถิ่นที่อยู่เข้ามาอยู่อาศัยหรือท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งหากเปรียบเทียบความต้องการด้านความปลอดภัยของมาสโลว์นั้น ถือเป็นขั้นกว่าของความต้องการดังกล่าวเลยทีเดียว เพราะพวกเขาไม่ได้ต้องการความปลอดภัยแค่ต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนทุกคนในพื้นที่ด้วย เช่นเดียวกับจิตอาสาหรืออาสาสมัครตามสถานการณ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกต้องการช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้รับความสุข ต้องการอำนวยความสะดวกแบ่งปันและร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้เกิดความสุข นี่คือนิสัยที่เหล่าจิตอาสาและอาสาสมัครทุกคนต่างต้องการที่จะได้รับเหนือกว่าค่าตอบแทนที่เป็นเงินทองหรือสิ่งของต่าง ๆ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แห่งประชาชนและสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใดหรือบุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

คุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัครมี 3 ประการ คือ ทำงานด้วยความสมัครใจไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเป็นเพราะหน้าที่เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์ และทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของมีมูลค่าแทนเงินซึ่งผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับคือความสุข ความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติ

ลักษณะการทำงานของอาสาสมัคร มีดังนี้

1. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง "เต็มใจ" การทำงานอาสาสมัครไม่มีการบังคับขู่เชิญให้ทำแต่เป็นการเต็มใจทำงานที่ตนรัก มีความปรารถนาดีต่อคนอื่น อยากเห็นเขามีความสุข

2. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง "ตั้งใจ" คนเรานั้นเมื่อมีความเต็มใจในการทำงานแล้วจะทำงานด้วยความตั้งใจ มุ่งมั่น ตั้งใจทำให้เกิดผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคหรืองานลำบากใด ๆ มีความเต็มใจในการทำงาน ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถโดยมิต้องให้ใครมาบังคับ

3. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง "พอใจ" พอใจในงานที่ทำด้วยความเต็มใจและตั้งใจ ผลงานที่ออกมานั้นก็เป็นความพอใจของคนทำงานที่ทำให้คนอื่นเขาเข้าใจ ทำให้เขามีความสุขความสำเร็จ ความสมหวังเกิดความพอใจในการทำงานอย่างมีความสุข

4. การเป็นอาสาสมัครนั้นต้อง "ดีใจ" ดีใจที่ได้ทำงานที่ตนนั้นมีความเต็มใจ ตั้งใจและพอใจ ที่ได้ทำงาน เมื่อทำงานแล้วก็เกิดความดีใจจากผลงานที่ได้ทำไว้ให้ปรากฏแก่สาธารณชนเป็นที่ประจักษ์ตามความต้องการของตน

5. การเป็นอาสาสมัครนั้น ต้อง "ภาคภูมิใจ" ในงานที่ตนทำไม่ว่าจะเป็นงานใด ๆ ที่ได้ทำลงไปเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ จนเราเกิดมาไม่มีใครน่าอะไรติดตัวมา แต่เมื่อเกิดเป็นคนแล้วก็ทำแต่ความดี มีผลงานเมื่อจากโลกใบนี้ไปแล้ว สิ่งที่เหลือ คือ ความภาคภูมิใจของตนเองครอบครัวและชุมชน

สมพร เทพสิทธิ (2546) ได้เสนอแนวคิดและทิศทางการพัฒนางานอาสาสมัครในสังคมไทยต่อที่ประชุมสมัชชาสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ตึกสันติไมตรีทำเนียบรัฐบาลเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2546 ไว้ดังนี้

อาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แห่งประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน โดยคุณสมบัติที่สำคัญของอาสาสมัครมี 3 ประการ คือ

1. ทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ด้วยการถูกบังคับหรือเพราะเป็นหน้าที่
2. เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณประโยชน์
3. ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน

ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับ คือ ความสุข ความภูมิใจ ที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

อาสาสมัครในอุดมคติหรืออาสาสมัครที่พึงประสงค์ คืออาสาสมัครที่มีอุดมคติหรืออุดมการณ์ มีจิตและวิญญาณของอาสาสมัคร (Spirit of Volunteerism) และมีคุณธรรม

อาสาสมัครควรวีดีถืออุดมคติของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรคอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ที่ว่า "ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ประโยชน์ส่วนตัวเป็นกิจที่สอง" กล่าวคือ ถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

อาสาสมัครควรมีศรัทธาในการเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ตามกระแสพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า "อาสาสมัครจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าศรัทธาในงานอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเกิดขึ้นด้วยตนเอง ตนมีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัครมีศรัทธาที่จะทำงาน มีเวลาที่จะปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะเป็นอาสาสมัคร"

บทบาทและความสำคัญของอาสาสมัคร อาสาสมัครมีบทบาทที่สำคัญในงานสังคม สงเคราะห์ การแก้ไขปัญหาสังคม และการพัฒนาสังคม เป็นกำลังสำคัญของรัฐบาลและองค์การ เอกชนที่ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนประเภทต่าง ๆ เช่น ผู้เจ็บป่วย ตามโรงพยาบาล ผู้ประสบสาธารณภัย ช่วยในการแก้ไขปัญหามลพิษ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหา อาชญากรรม และช่วยในการพัฒนาสังคม เช่น การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท รวมทั้งการ ส่งเสริมความมั่นคงของชาติ

สมัชชาแห่งชาติได้กำหนดให้ มี พ.ศ. 2544 เป็นปีอาสาสมัครสากล เพื่อเน้น ถึงความสำคัญของงานอาสาสมัครและกระตุ้นให้ผู้คนในสังคม ภาครัฐ ภาคธุรกิจและองค์การเอกชนได้ หาแนวทางที่จะส่งเสริม สนับสนุน ยกย่องและสร้างความเข้มแข็งให้แก่งานอาสาสมัครทั้งระดับ บุคคล กลุ่ม และสาธารณชน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2543 เห็นชอบตามที่คณะกรรมการ ส่งเสริมสวัสดิการแห่งชาติ เสนอให้ประเทศไทยจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสปีอาสาสมัครสากล และกำหนดให้ วันที่ 21 ตุลาคมของทุกปี อันตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งรัฐบาลกำหนดให้เป็นวันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติเป็น วันอาสาสมัครไทย ในโอกาสปีอาสาสมัคร สากลและวันอาสาสมัครไทย รัฐบาลพร้อมด้วยหน่วยงานองค์การที่มีอาสาสมัครและบรรดา อาสาสมัครทั้งหลาย จึงได้ประกาศปฏิญญาอาสาสมัครไทย เพื่อแสดงเจตนารมณ์และพันธกิจที่จะ ส่งเสริมงานอาสาสมัครให้มีความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนส่งเสริมบทบาท การปฏิบัติภารกิจ ของอาสาสมัครให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติยิ่งขึ้น

ปฏิญญาอาสาสมัครไทย

ข้อ 1 อาสาสมัครมีบทบาทในการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคมทั้งในด้านการสังคม สงเคราะห์ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน การป้องกัน แก้ไขปัญหา การพัฒนาสังคมและ การส่งเสริมความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ข้อ 2 อาสาสมัครที่พึงประสงค์ต้องมีจิตวิญญาณของอาสาสมัคร เป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน สังคม ประเทศชาติ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นผู้มีความ อุดมการณ์ โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ทำงานด้วยความเสียสละกระตือรือร้น เอื้ออาทร บริสุทธิ์ใจและมีศรัทธาที่จะทำงานอาสาสมัคร

ข้อ 3 อาสาสมัครสมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญเพราะเป็นผู้สมัครใจทำงาน เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติอย่างแท้จริง

ข้อ 4 ภาครัฐและเอกชนจะต้องส่งเสริมสนับสนุนงานอาสาสมัครอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยพัฒนาอาสาสมัครให้มีความรู้ความสามารถ อุดมการณ์และคุณธรรม

ข้อ 5 ภาครัฐและภาคเอกชน ต้องส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการงานอาสาสมัคร เพื่อให้งานอาสาสมัครมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อ 6 ภาครัฐต้องจัดให้มีกฎหมายหรือระเบียบรับรองรับสถานภาพของอาสาสมัคร ให้การคุ้มครอง และเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ 7 ภาครัฐและภาคเอกชน ควรส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกในการเป็นอาสาสมัครให้แก่ เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป

ข้อ 8 ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรธุรกิจ และองค์กรต่าง ๆ ควรส่งเสริมสนับสนุน ให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจหน้าที่ขององค์กรได้ปฏิบัติงานอาสาสมัครที่เป็นประโยชน์แก่ ประชาชน สังคม และประเทศชาติ โดยไม่ถือเป็นวันลา

ข้อ 9 ภาครัฐต้องจัดตั้งคณะกรรมการ โดยมีผู้แทนของภาครัฐและภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการงานอาสาสมัครเป็นกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครนโยบายการพัฒนา งานอาสาสมัคร

งานอาสาสมัครเป็นงานที่มีคุณค่าต่อสังคม และบุคคลที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครได้เสียสละ เวลาอันมีค่า ตลอดจนความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่หวัง สิ่งตอบแทนนั้น ควรแก่การยกย่องสรรเสริญโดยเฉพาะในสังคมไทยยุคใหม่ที่มีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปทำให้เป็นปัญหาทางสังคม การที่มีอาสาสมัครเข้ามาช่วย รัฐบาล บรรเทาปัญหาของบ้านเมืองนั้น นับว่าเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งและสอดคล้องกับทุกภาคส่วนในการ เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

ฉัตรวิญญู องค์กรสิงห์ (2550) กล่าวว่าเส้นแบ่งของผู้ที่เป็นอาสาสมัครและผู้ที่ทำงาน ให้บริการทางสังคม อาจจะมีเส้นแบ่งที่เบาบางมากหากจะให้เพียงเงื่อนไขของการทำงาน โดยปราศจากค่าตอบแทน หรือพอมีค่าตอบแทนบ้างแต่ให้เป็นไปอย่างพอเพียง หรือผลที่ได้รับไม่อาจ ทดแทนกับค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายไป การคิดในเชิงเศรษฐกิจหรือการแลกเปลี่ยนเชิงตัวเงินนี้อาจจะ ไม่เพียงพอสำหรับผู้ที่มีแนวคิดของการทำงานอย่างอุทิศตัวเพื่อสังคม วิถีคิดของคนทำงาน อาสาสมัครจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้ศึกษารวบรวมมาพอเป็นสังเขป ดังนี้

1. การยึดมั่นในอุดมการณ์ อุดมการณ์ของผู้ที่จะเป็นอาสาสมัครคือ มีสำนึกถึง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและสังคม ความปรารถนาอันเร้นลับภายในใจที่ต้องการเห็น สังคมมีการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม มีการเอาใจเขามาใส่ใจเราเปรียบต่อกันน้อยที่สุด ซึ่งสังคมจะเป็นเช่นนั้น ได้ก็จะต้องอาศัยกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและแพร่กระจายไปยังคนทุกชั้น ทุกกลุ่มทางสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีจิตวิญญาณของการ เป็นอาสาสมัครคือ การเห็นความไม่ยุติธรรมหรือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ถือการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สนับสนุน และส่งเสริมแนวคิดบริโภคนิยม

2. การยึดมั่นในหลักศาสนา อาสาสมัครที่ยึดมั่นในหลักศาสนา ยึดถือจารีตประเพณี โดยมุ่งทำความดีและอุทิศตนพึงให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เมื่อลงมือทำงานแล้วไม่คิดว่าตนเองจะได้อะไรหรือจะเสียอะไร แต่มุ่งทำงานไปอย่างปราศจากเงื่อนไข การมุ่งบำเพ็ญประโยชน์ให้กับผู้อื่นหรือสังคมนั้นจะต้องทำที่ตนเองก่อนเรียกว่าประโยชน์ตนคือ มีการประพฤติดี รักษาระเบียบวินัย รักษาความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ปฏิบัติกิจการงานด้วยความเข้มแข็งหนักแน่นจนติดเป็นนิสัย เมื่อทำประโยชน์ตนแล้วทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เช่น การให้การสงเคราะห์แก่ผู้ยากจนขาดแคลนผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พร้อมกับการทำประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สังคม เช่น ช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคมในการพัฒนาสังคม การส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อาสาสมัครที่ทำงานด้วยหลักการของการยึดมั่นในหลักศาสนา และต้องการทำงานเพื่อละตัวตน หรือเข้าถึงการปล่อยวางทางวัตถุ สิ่งของ เงินทองข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เพื่อให้สามารถเข้าถึงความสุขที่ลึกซึ้งกว่าอาสาสมัครเหล่านี้จะมุ่งอุทิศแรงกายและทรัพย์สิน เพื่อเป็นการบริจาคทาน คือ มีน้ำใจเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น อาสาสมัครที่ได้ศึกษาและเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา จะหาหลักธรรมประจำใจเพื่อเป็นเป้าหมาย หรือเครื่องมือในการเดินทางไปสู่ขั้นปลายชีวิตและพยายามหาหนทางที่จะอุทิศตนถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นที่เจ็บป่วยและยากไร้ด้อยโอกาสมากกว่าตน

3. ค่านิยมบางประการ การอุทิศตนเป็นอาสาสมัครอาจจะก่อกำเนิดมาจากค่านิยมบางประการที่มีอยู่ภายในความรู้สึกนึกคิดของคน ๆ นั้น เป็นค่านิยมที่ได้รับการพัฒนาจากการหล่อหลอมของครอบครัว จากสถาบันการศึกษา จากหลักธรรมคำสั่งสอนในศาสนา จากการศึกษาสังเกตและตั้งคำถามกับความเป็นไปในสังคม หรือการได้อ่านประวัติชีวิตของนักพัฒนา หรือบุคคลที่เป็นแบบอย่างในใจ ค่านิยมดังกล่าวได้แก่

3.1 การเสียสละ ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครกล่าวว่า การจะเข้าถึงความเสียสละได้ จำต้องผ่านกระบวนการของการบังคับจิตใจให้ลด ละ เลิก วิถีความสุขส่วนตัว การบริจาคทรัพย์สินเงินทอง เวลาและบางครั้งรวมถึงความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่ออุทิศตนมาทำงานอาสาสมัคร

3.2 ความมั่นคงทางจิตใจ การอุทิศตนโดยยึดมั่นในอุดมการณ์นั้น จำต้องมีความหนักแน่น อดทน และความมั่นคงอย่างสูงทางจิตใจ ถึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้โดยเฉพาะการทำงานที่เปลี่ยนเป้าหมายจากการรับเป็นตัวแทนเงินเป็นการบำรุงความเชื่อและความยึดถือในอุดมการณ์

3.3 ความสามารถในการรักษาสมดุล ผู้ที่ทำงานอาสาสมัครจำเป็นต้องสามารถรักษาสมดุลระหว่างความต้องการเชิงเศรษฐกิจที่สนองรับต่อความต้องการทางกาย และความต้องการที่จะบรรลุอุดมการณ์ซึ่งเป็นความต้องการภายใน

แรงผลักดันที่ก่อให้เกิดจิตวิญญาณอาสาสมัคร (Spirit of Voluntarism) เป็นหลักคิดประการสำคัญของผู้อุทิศตนเป็นอาสาสมัคร จิตวิญญาณอาสาสมัครคือ การมีจิตใจที่เสียสละทำงานด้วยความสมัครใจ เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นเงินหรือวัตถุ เช่น การทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ที่ไม่มีบำเหน็จรางวัลหรือผลประโยชน์ส่วนตน และดำเนินชีวิตในรูปแบบที่แตกต่างไปจากกระแสหลัก คือกระแสเศรษฐกิจบริโภคนิยมที่มุ่งเน้นเรื่องการสร้างรายได้เป็นหลัก จะมีแรงผลักดันภายในตนเองที่ทำให้เลือกใช้ชีวิตที่อุทิศตนทำงานให้โดยไม่มีผลตอบแทน หรือได้ผลตอบแทนน้อย และไม่อาจนับรวมซ้ำกับมาตรฐานของการตีค่าแรงงานเป็นเงิน

ได้ตามแบบของสังคมแรงงานที่กำหนดกันอยู่ แรงผลักดันของอาสาสมัครที่มีจิตใจเป็นอุทิศตนเช่นนี้ มีปัจจัยหลักของการมาเป็นอาสาสมัคร คือ

1. การหล่อหลอมหรือมีพื้นฐานมาจากครอบครัวจิตวิญญาณการอุทิศตนเพื่อผู้อื่น หรือเพื่อความสุขของส่วนรวมนั้น มาจากการหล่อหลอมของครอบครัวเป็นหลัก ระบบคุณค่าที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากหรือคนในครอบครัว โดยการสอน การทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ล้วนมีผลอย่างยิ่งต่อบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคลและการมีจิตใจที่จะทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

2. การปรารถนาการยอมรับและการพัฒนาตน

ฉัตรวรวิญ องค์กร (2550) กล่าวว่า ผู้ที่อุทิศตนเป็นอาสาสมัครมีความต้องการการยอมรับจากสังคมและคนรอบข้างในระดับหนึ่ง การยอมรับนี้สามารถสะท้อนได้จากการได้รับรางวัลในรูปของวัตถุ สิ่งของ โลโก้ ประกาศเกียรติคุณ หรือการได้รับการยกย่อง ชมเชย การยอมรับในความสามารถของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม การได้รับการยอมรับนี้มีแนวคิดว่าเป็นการสร้างตัวตนให้กับมนุษย์ แทนที่จะให้การอุทิศตนเป็นแนวทางของการบรรลุถึงความสุขในขั้นที่แตกต่างจากทรัพย์สิน เงินทอง และความต้องการอันเป็นแรงขับจากภายใน

การทำงานอาสาสมัคร จึงเป็นการทำงานเพราะมีความรัก มีความสุขในงานได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานอย่างที่ต้องการ หากจะมีการยอมรับในผลงานก็น้อมรับมันอย่างมีสติ แต่เมื่อไม่มาหรือไม่มีก็อย่าคิดถึง ความต้องการทั้งหมดอยู่ที่ตัวเอง ทุกคนที่ได้ทำงานจะต้องเรียนรู้ถึงศิลปะ ความรักในงานที่ทำ มีความสุขในงานโดยไม่ต้องมีการยอมรับนับถือ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

1. ความหมายของจิตสาธารณะ

คมนา วัชรธานินทร์ (2546) ได้รวบรวมความหมายคำว่า "จิตสาธารณะ" ซึ่งมีผู้ที่ให้นิยามความหมายต่าง ๆ ไว้ดังนี้ ชัยวัฒน์ ธิรพันธ์ (2542) ให้กล่าวว่า จิตสาธารณะหรือจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งคำว่า สาธารณะ หมายถึง กิจสมบัติ สิ่งของสถานที่ที่มีได้เป็นของปัจเจกบุคคลใด ทั้งนี้ อาจหมายรวมถึง ความเป็นส่วนรวมและสังคมได้อีก ซึ่งจิตสาธารณะมีความหมายในแง่ของความเป็นพลเมือง ผู้รู้ตื่นตระหนกในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รุกเรียกร้องการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชนบรรพม มณีโชติ (2530) ได้ให้ความหมาย "การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม" หมายถึง การอุทิศตนทำงาน เพื่อสังคมและส่วนรวม การร่วมมือช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม อุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และทำประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน แบ่งออกเป็น 4 พฤติกรรม คือ 1) การแบ่งปัน โดยการช่วยเหลือ หรือให้ผู้อื่นด้านทรัพย์สิน สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน 2) ความมีน้ำใจ โดยการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้าน การพูดและการกระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น 3) การไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยการสละทรัพย์สิน สิ่งของและแรงงานของคนเท่ากันหรือมากกว่าผู้อื่นและ 4) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โดยการอุทิศการทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวมร่วมมือกันรักษาสมบัติของส่วนรวมไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ไม่ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้

โดยตรง ฉะนั้นคำว่า จิตสาธารณะจึงเป็นคำผสม 2 คำคือ จิต + สาธารณะ จิต แปลว่า "ใจสิ่งที่มีหน้าที่รู้คิด" และสาธารณะแปลว่า "เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ ทั่วไป" ฉะนั้นเมื่อรวมกัน จิตสาธารณะแปลว่าคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่มองเห็นว่าคนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน พรศักดิ์ผ่องแผ้ว (231) ได้ให้ความหมาย "สาธารณะ" เป็นผลที่ได้มาจากการประเมินค่าการเห็นความสำคัญ ซึ่งมีฐานอยู่ที่ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น ความสนใจ หรือเป็นชีวิตภายในของบุคคล ความตระหนัก ความคิด ทัศนคติ อารมณ์ แรงจูงใจ และความรู้สึกที่ได้รับจากประสบการณ์ในขณะนั้น คำว่า Public แปลเป็นไทย หมายถึง "สาธารณะ" ในประเทศไทยมักใช้กับสถานที่สิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นของส่วนกลาง ทุกคนมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้ แต่แท้จริงความหมายของคำว่า สาธารณะ เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และสามารถใช้ได้กับสิ่งของ บุคคล สถานที่ และการกระทำ พระไพศาล วิสาโล (2544) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะ หมายถึงความคำนึงใส่ใจและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ รวมถึงความเคารพและหวงแหนในสมบัติส่วนรวม ทั้งนี้โดยตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งตนเองและส่วนรวม ในจิตสำนึกดังกล่าวมิใช่ครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้าง หรือชุมชนละแวกบ้านตนเองเท่านั้น หากคลุ้มไปถึงคนอื่น ๆ อีกมากมายซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป แม้คนไม่รู้จักและไม่เคยเห็น แต่ก็รู้ที่อยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนสังกัด หลุยส์ อาจปู้ (2544) ได้กล่าวว่า จิตสาธารณะคือความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมหรือความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคมต้องการเข้าไปแก้ไขโดยรับรู้ถึงสิทธิควบคุมไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบสำนึกถึงพลังของตนว่าสามารถร่วมแก้ไขปัญหานั้นได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาร่วมกับคนในสังคมนั้น Nailon, Knott and Carhart (1957) ได้ให้ความหมายของสาธารณะไว้หลายประการดังนี้ 1) เรื่องที่ประชาชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ โดยรู้สึกเป็นเจ้าของหวงแหนชาติหรือสังคมส่วนรวม 2) สิ่งที่เปิดให้ใช้หรือให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วม โดยไม่ควบคุมการใช้หรือควบคุมบางส่วน เช่น สวนสาธารณะ 3) การเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้หรือเห็นการกระทำโดยทั่วกัน 4) การเข้าร่วมหรือความเสียสละในการทำกิจกรรม 5) ผู้ที่มีความเป็นพลเมืองเป็นข้าราชการที่ทำงานเพื่อส่วนรวมหรือเป็นบุคคลที่เป็นตัวแทนของประชาชน 6) ความเป็นสากล

ดังนั้น จิตสาธารณะจึงหมายถึง จิตสำนึกของบุคคลในอันที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน อุทิศตนเพื่อส่วนรวมและสังคมทั้งในด้านความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ทั้งคำพูด การกระทำ การให้กำลังใจและการแสดงความเห็นใจผู้อื่น

2. องค์ประกอบของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ

ยุทธนา วรณปิติกุล (2542) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตสาธารณะว่า ต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน สิทธิของพลเมืองจะต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิ ถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชน ประชาชนต้องให้ความสนใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นและในสถาบันต่าง ๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือกคบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน ไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคมเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เกิดข้อขัดแย้งการยุติข้อขัดแย้งโดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นผู้มีจิตสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทน ตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้งโดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ ต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อหาข้อยุติ สร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจและฉันทกกำลังเพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือกระทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง มหาวิทยาลัยไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้ต้องรับช่วงต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัว รวมทั้งเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้น ระหว่างเพื่อนบ้านที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่าง ๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่นช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคมคือสถาบันศาสนาและสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับจิตสาธารณะในบริบทประชาสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาการและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนเมือง และชุมชนชนบท พบว่าคุณลักษณะของการมีจิตสาธารณะ ประกอบด้วย

1. ความรัก ความเอื้ออาทร
2. ความเชื่อใจ
3. การเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
4. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การมีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ความสามารถ เครือข่ายและการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ โดยใช้แนวคิดของ อนุชาติ พวงสำลี และ วิริบูรณ์ วิสารทสกุล (2540) และยุทธนา วรณปิติ (2542) เป็นหลักร่วมกับการใช้ข้อมูล จากการทบทวนวรรณกรรมและองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม บุคคลมีการรับรู้สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และคิดว่าผลกระทบของปัญหามีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติเป็นภาวะที่จำเป็นและแก้ปัญหาให้อยู่ในสภาวะปกติสุข

2. ด้านความรัก เอื้ออาทร สามัคคี การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมมีความหลากหลาย จึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานแห่งความรัก ความเมตตา และเอื้ออาทรและสามัคคี

3. ด้านการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ สังเคราะห์ถึงสถานการณ์ในสังคมทั้งการจำแนกสาเหตุและสิ่งที่เกิดปัญหาขึ้นในสังคม รวมถึงผลกระทบของปัญหาในด้านต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกับผู้อื่นถึงสภาพปัญหาแนวทางการป้องกันแก้ไข

4. ด้านการลงมือกระทำ หรือการร่วมมือกันในการป้องกัน การแก้ปัญหาในสังคม เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการริเริ่มของตนเอง การเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคม โดยการเสียสละทรัพย์ สิ่งของ เวลา แรงกาย การช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ การช่วยในการเสนอความคิดแนวทางในการแก้ปัญหา หรือการกระทำอื่น ๆ ที่จะส่งผลทำให้เกิดการผลักดัน และการเคลื่อนไหวในการพัฒนาสังคมตามความรู้และความสามารถของตน

5. ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม ต้องมีการประสานงานกันเพื่อดำเนินการตามแนวทางในการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม เพื่อร่วมมือกับองค์กรของรัฐบาลและเอกชน ในการกระทำเพื่อช่วยเหลือสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

WHO/UNICEF (1978) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมคือการที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำในกลุ่ม

ถวิลวดี บุรีกุล (2550) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับโดยวิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุดออกเป็น 7 ระดับและจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมากและยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใดจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ หน้าที่เชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้นและประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารราชการและการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับกิจกรรมต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใดอย่างน้อยขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการระดับจังหวัด แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนเป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างเจ้าหน้าที่และระบบ

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด ประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือเป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้นมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการและผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการต่าง ๆ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานกับประชาชนร่วมกันดำเนินการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบหรือประเมินผลอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชนโดยการทำการสำรวจเพื่อให้ประชาชนประเมิน เป็นต้น

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน วิทยา อรุณเมธี, 2554) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)
2. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)
4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits)
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

องค์การสหประชาชาติ (อ้างถึงใน วิทยา อรุณเมธี, 2554) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเอง เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่มีได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลระยะยาว และจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน สมลักษณะ ไชยเสรีรัฐ (2559) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการพัฒนาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย ดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) ต้องสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชน มีความตระหนัก การรับรู้ การยอมรับในสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่าย โดยภาครัฐนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องสร้างสำนึกไม่ว่ากิจการที่ตนรับผิดชอบไม่ใช่ "รัฐกิจหรือ "กิจการของรัฐ" ที่ตนเท่านั้นมีสิทธิตัดสินใจ แต่เป็นสาธารณกิจที่สาธารณชนชอบที่จะมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกระทำหรือตรวจสอบ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปรับทัศนคติให้ได้เช่นนี้ ก็จะต้องเผชิญกับสภาวะที่อาจเกิดข้อขัดแย้งกับประชาชนกลุ่มที่ต้องการมีส่วนร่วมได้ ส่วนภาคประชาชน การตระหนัก การรับรู้และยอมรับในสิทธิและหน้าที่ตลอดจนการมีส่วนร่วมนั้น ต้องเข้าใจว่าตนและผู้อื่น ต่างก็มีสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมเสมอกันตามหลักการเท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องยอมรับการ"รวมขอม" และ "ประสานประโยชน์" มิฉะนั้นความแตกต่างในผลประโยชน์และจุดยืน จะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงในที่สุด

2. ทัศนคติ (Attitude) ต้องสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรภาครัฐและภาคประชาชนทั้งสองฝ่าย ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ภาครัฐจะต้องเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมเพื่อประโยชน์หลายประการ อาทิ เพื่อการข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งบุคลากรภาครัฐผู้รับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วมจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อประชาชน และต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีการปรับปรุงบทบาทและค่านิยมตลอดจนต้องมีความอดทนในการทำงานกับประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และมีความจริงใจต่อประชาชน ในขณะที่เดียวกันภาคประชาชนเองก็ควรมีทำที่ที่เข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและต่อเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมการมีส่วนร่วมบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากทั้งสองฝ่ายต่างมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมและต่อกันแล้ว ความร่วมมือ "ประชารัฐ" ก็จะพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

3. การเป็นตัวแทน (Representation) การสรรหาและคัดเลือกตัวแทนจะต้องคำนึงถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลายทุกกลุ่มนั้นมีตัวแทนเข้าไปร่วมด้วย จะได้ประสานผลประโยชน์กันจนลงตัวและเกิดความเป็นธรรมขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงคุณสมบัติของตัวแทนที่ต้องการด้วยโดยพิจารณาจากคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะและความสามารถที่เกื้อหนุนกัน ความสอดคล้องของเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ ค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กร การตอบสนองซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ ความมั่นคงด้านการเงินความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มที่เป็นตัวแทนจะต้องมีความน่าเชื่อถือจากกลุ่มทั้งหลาย หรือผู้มีส่วนได้เสีย

และมีปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องตระหนักถึงคือสมาชิกที่เป็นตัวแทนต้องมีความรู้สึกที่จะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

4. ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) การมีส่วนร่วมนั้น ต้องสร้างให้สมาชิกมีความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วมสิ่งที่จะได้ตามมา คือ ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) ในองค์กร โดยการสร้างความเชื่อมั่น และไว้วางใจกันนั้น ต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนกำหนดให้เป็นรูปธรรมและเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งการสร้างเชื่อมั่นคือ ศรัทธาความไว้วางใจกันและกัน เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวการสร้างเชื่อมั่นไว้วางใจอาจทำได้ คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาครบถ้วนรวมทั้งต้องมีการติดต่อระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอบ่อยครั้งและทำอย่างตั้งใจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการสร้าง และดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นและความไว้วางใจการร่วมมือซึ่งกันและกัน

5. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing) สร้างกลไกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้ถูกแสดงออกอย่างหลากหลาย ลุ่มลึกและสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา มีหลากหลาย และตรงกับความต้องการมากขึ้น ผลที่ตามมาคือ ทำให้การตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนดำเนินไปได้อย่างรอบรู้ รอบคอบและรอบด้านยิ่งขึ้น โดยการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีความรู้และมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอในนโยบายที่ตนต้องการมีส่วนร่วม ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้ว มักจะเป็นของหน่วยงานที่เป็นผู้ริเริ่มนโยบาย บางส่วนเกิดจากการศึกษาของนักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชน ดังนั้น ประชาชนที่สนใจการมีส่วนร่วมกับนโยบายใดอาจไปขอความร่วมมือและข้อมูลจากบุคคลและองค์กรเหล่านั้น

6. ฉันทามติ (Consensus) การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างฉันทามติ โดยการให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วม ในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนร่วมกัน หาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในทางสันติ เป็นที่ยอมรับหรือเป็นฉันทามติของประชาสังคมซึ่งทุกคนยินยอมเห็นพ้องต้องกันในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเสาหลักของการมีส่วนร่วมที่ดีก็คือการที่ประชาชนสามารถที่จะร่วมมือกัน ลดความขัดแย้ง สร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว การยอมรับระหว่างกลุ่ม และหาข้อสรุปร่วมกันได้ทุกฝ่าย แม้ว่าอาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกันก็ตาม ก็ต้องสามารถที่จะปรับความเห็นที่ต่างกัน โดยการเจรจาหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายยอมรับกันได้โดยสันติวิธี เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เห็นพ้องหรือฉันทามติร่วมกันได้ทุกฝ่าย

7. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) องค์กรการมีส่วนร่วมห้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันภายในองค์กร คือ จะต้องจัดกิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะ พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นของกันและกันเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลอคคิตที่มีต่อกันและเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่างผู้ที่เข้าร่วม สิ่งเหล่านี้นับว่า เป็นกลไกที่จะช่วยป้องกันความขัดแย้ง ที่อาจจะเกิดขึ้นหรือกรณี

ที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วก็จะกลายเป็นกลไก ที่ช่วยบรรเทาความขัดแย้งให้ลดระดับความรุนแรงลงได้ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีที่สุด และรับการสนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีสำหรับทุก ๆ คน

8. ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose) ต้องกำหนดความประสงค์หรือความมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจสูงกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่ การมีความมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุชัดเจน จะนำทางให้สมาชิกผู้เข้าร่วมได้เข้าใจตรงกัน และเดินไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิดเห็นเอกภาพ ในการดำเนินกิจกรรม และความเข้มแข็งขององค์กร นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่า มีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่ รวมทั้งขั้นตอนของกิจกรรมจะต้องระบุไว้ในกิจกรรมแต่ละอย่างมีกี่ขั้นตอนและประชาชนสามารถเข้าร่วมในขั้นตอนใดบ้าง

9. การประเมินผล (Appraisal) ต้องมีระบบการประเมินผล เนื่องจากการประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วม และถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรใดที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใสและซื่อสัตย์ศนคติส่วนตัวออกได้มากที่สุด ถือว่าองค์กรนั้นใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างได้ผลและเกิดประโยชน์ในทำนองเดียวกันการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรได้เช่นเดียวกันซึ่งผลของกระบวนการประเมินผล จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน เพื่อนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลงาน (Performance Appraisal) จึงต้องเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมควบคุม ร่วมติดตามร่วมประเมินผล ร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่จัดทำไว้ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

10. ความโปร่งใส (Transparency) ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส เนื่องจากการมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจ สำหรับการตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ ลดการทุจริต และข้อผิดพลาดของนโยบายแผนโครงการลงได้ โดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร ซึ่งความโปร่งใสเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีประกอบด้วย ความไว้วางใจ การเปิดเผยข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล และกระบวนการตรวจสอบ

11. ความเป็นอิสระ (Independence) องค์กรการมีส่วนร่วมจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกทุกคนในองค์กรมีอิสระทางความคิด การที่สมาชิกส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งหลักการและเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมประการหนึ่งคือ ความเป็นอิสระ

หรือความสมัครใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม การบังคับไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการคุกคาม การระดม และการว่าจ้าง ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

12. ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-Doing) องค์การการมีส่วนร่วมต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ใหม่ ความคิดใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐจะต้องเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ และการสร้างความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน รวมทั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม รวมทั้งจะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่า การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนาก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคม

13. เครือข่าย (Network) ส่งเสริมให้มีการผนึกกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนในลักษณะเครือข่าย คือ การที่จะต้องมาทำความเข้าใจกัน มาผนึกกำลังกันเห็นหนึ่งเดียวที่สำคัญต้องเป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์ในเชิงการทำงานร่วมในรูปกิจกรรมโครงการ แผนงานที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกัน ต้องผนึกกำลังขอความร่วมมือหรืออาศัยการทำกิจกรรมร่วมมือกันหลายองค์กร ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือจะต้องเกิดขึ้นจากวิถีคิดของสมาชิก ผู้บริหาร และบุคคลในชุมชนเป็นหลักโดยเครือข่ายความร่วมมือนั้น จำเป็นต้องให้มีตัวแทนของประชาชนมาพบปะพูดคุยเพื่อก่อตัวและกล่าวถึงวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้น เครือข่ายการมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มหรือเชื่อมโยงองค์การการมีส่วนร่วมกับสมาชิก ประชาชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในแนวราบขององค์การการมีส่วนร่วมและชุมชน รวมทั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้สามารถพัฒนาชุมชนของตนเองโดยอาศัยเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการทำงานของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของคนและปัญหาส่วนรวมในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

เอกสารของกองทัพบกที่ให้หน่วยในกองทัพบกได้ปฏิบัติ

หลักนิยามกิจการพลเรือนของกองทัพบก พ.ศ.2552 ซึ่งจัดทำโดยกรมกิจการพลเรือนว่าด้วยการสนับสนุนพลเรือน อันหมายถึง การใช้ทรัพยากรของฝ่ายทหารที่มีความเหมาะสมทั้งคนและเครื่องมือเข้าไปให้การช่วยเหลือและสนับสนุนฝ่ายพลเรือนในการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งการช่วยเหลือพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและพ้นจากภัยพิบัติต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคงปลอดภัยและประชาชนมีความสุขทั้งในยามปกติและในยามวิกฤติ โดยการสนับสนุนการแก้ปัญหาสำคัญของชาติโดยเฉพาะวิกฤติที่ซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้นเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่งกองทัพบกเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงสำคัญหน่วยงานหนึ่งได้เข้าไปมีส่วนร่วมในหลายภารกิจ อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถูกทำลาย โดยการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชน จัดกิจกรรมมวลชน ฝึกอบรมประชาชนให้มีความรู้

ความเข้าใจเกิดความตระหนักรวังป้องกัน ลดอันตรายบรรเทาจากภัยคุกคามเหล่านั้น ตลอดจนฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ และดำเนินการจัดระบบทดแทนคืนสภาพให้อยู่ในสภาพปลอดภัยดังเดิม

แนวทางการปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนในพื้นที่ชายแดนประกอบแนวความคิดในการสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดนของกองทัพบก จัดทำโดยฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก พ.ศ.2553 ว่าด้วยการเตรียมสนมรบด้านกิจการพลเรือน ได้แก่ 1) การฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความร่วมมือกับทหารและส่วนราชการที่มีจิตใจรักท้องถิ่น หวงแผ่นดินแดนที่อยู่อาศัย พร้อมทั้งจะรับการฝึกอบรมและจัดตั้งพลังประชาชนรวมทั้งสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงเป็นกองกำลังประชาชนพิทักษ์ชายแดน เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนโดยประสานการจัดตั้งมวลชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับงานของส่วนราชการพลเรือนในพื้นที่ในรูปแบบอาสาสมัครในกิจต่าง ๆ โดยมีการฝึกอบรมในการจัดตั้งพัฒนาเครือข่ายประชาชนให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ได้แก่

การฝึกจัดตั้งกำลังประชาชน

การฝึกเยาวชนชายแดน

การฝึกชุมชนเข้มแข็งต่อต้านยาเสพติด

การฝึกอบรมการรายงานข่าวสารภาคประชาชน

การฝึกผู้นำหมู่บ้านชายแดน

การฝึกอบรมราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า

การแสดงพลังประชาชน

โดยคำนึงปัจจัยที่ควรนำมาใช้ในการบริหารจัดการ

ปี พ.ศ.2554 กองทัพบกได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานกองทัพบกที่มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครือข่ายและขยายมวลชนของกองทัพบกให้มีความเข้มแข็งครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งประเทศด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนและมวลชนในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยขึ้นตรงกองทัพบกเข้ามีส่วนร่วม

2. เพื่อรวบรวมกลุ่มมวลชนที่อาศัยบริเวณโดยรอบที่ตั้งและพื้นที่ในการรับผิดชอบของหน่วยมาร่วมทำอบรมปลูกฝังอุดมการณ์ เสริมสร้างความรักและหวงแหนในสถาบันชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในทุกมิติ

3. เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อกลาง รวมทั้งส่งเสริมให้ชาวไทยมีความเชื่อมั่นศรัทธาในการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ จะต้องไม่ใช้ความรุนแรงโดยเด็ดขาดในทุกกรณี

4. เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ประสานงานมวลชน กองทัพบก ให้มีการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพโดยนำกลุ่มมวลชนมาสนับสนุนการปฏิบัติต่าง ๆ ให้กับกองทัพบก (ซึ่งรายละเอียดอยู่ในบทที่ 3)

ปี พ.ศ.2560 กองทัพบกจัดตั้ง ชป.กร. เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน และส่งเสริมทัศนคติที่ดีของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลและกองทัพบก รวมถึงเพื่อพัฒนาเครือข่ายมวลชนในพื้นที่ โดนการดำเนินงานของหน่วยงานของกองทัพบกมารับผิดชอบในแต่ละด้าน ซึ่งประกอบด้วย

ชป.กร.ของกองทัพบก (ขุนศึก)

ชป.กร.ของมณฑลทหารบก (ขุนภักดี)

ชป.กร.ของกองกำลังป้องกันชายแดน (ขุนมัน)

ชป.กองพัน (ขุนอาสา)

ปี พ.ศ.2558-2561 กองทัพบกโดยกิจการพลเรือนทหารบก เริ่มดำเนินโครงการ “จิตอาสาเพื่อความมั่นคง” สนับสนุนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และนำมาปรับปรุงใช้กับมวลชนในพื้นที่ตำบลชายแดนในความรับผิดชอบของกองกำลังป้องกันชายแดน ในชื่อ “อาสาสมัครกิจการพลเรือน” พอเป็นผู้ช่วยงานที่ ชป.กร. (ขุนมัน) ได้รับมอบ ในลักษณะเครือข่ายมวลชนที่ได้รับผลประโยชน์และผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินการในพื้นที่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พล.ต.จารึก จารุศิลา (2522) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พลังมวลชนเพื่อความมั่นคงภายใน ผลการวิจัยพบว่าจากเหตุการณ์ในอดีตไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกประเทศ พลังมวลชนนับได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้เกิดความผันแปรทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดเมื่อ 14 ต.ค. 16 และ ต.ค.19 กลุ่มพลังต่าง ๆ ในประเทศไทยจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้ 1. กลุ่มสงฆ์ 2. กลุ่มนักศึกษา 3. กลุ่มการเมือง 4. กลุ่มสื่อมวลชน 5. กลุ่มชาวนา-ชาวไร่ 6. กลุ่มกรรมกร 7. กลุ่มข้าราชการ 8. ประชาชนกลุ่มน้อย 9. กลุ่มต่อต้านอิทธิพลฝ่ายซ้าย

พล.ต.ชาย ดิษยเดช (2528) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง มวลชนอิทธิพลต่อระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผลวิจัยพบว่า งานมวลชนเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่กิจการพลเรือน ถ้าเปรียบเทียบกับหน่วยกำลังติดอาวุธที่มีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องมือชี้ขาดต่อชัยชนะทางการทหารแล้ว มวลชนที่ได้ทำการจัดตั้งและมีอุดมการณ์จัดเป็นเครื่องมือชี้ขาดต่อชัยชนะทางด้านกิจการพลเรือน ดังนั้นบทบาทของมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้จัดตั้ง เช่น ทลปช., ลูกเสือชาวบ้าน หรือ อพป. สื่อมวลชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันตามลักษณะของอาชีพหรือมวลชน ต่างมีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติทั้งสิ้น ดังนั้น งานกิจการพลเรือนที่จะเสริมให้มวลชนเหล่านั้นมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ถูกต้องยึดมั่นในสถาบันของชาติ และเป็นพลังที่จะก่อให้เกิดเกิดปรากฏการณ์ในรูปธรรม จำเป็นต้องใช้งานกิจการพลเรือน ทั้งในด้านการปลุกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง การปฏิบัติการจิตวิทยา การช่วยเหลือประชาชน การประชาสัมพันธ์ด้วยความแนบเนียนจึงจะสัมฤทธิ์ผลและในการกลับกันมวลชนก็จะมีบทบาทส่งเสริมงานกิจการพลเรือนในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วให้มีความก้าวหน้า และนำการขยายผลทางความคิดไปสู่ประชาชนทั่วไป เป็นการสร้างความ เป็นปึกแผ่นให้แก่ชาติไทยให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

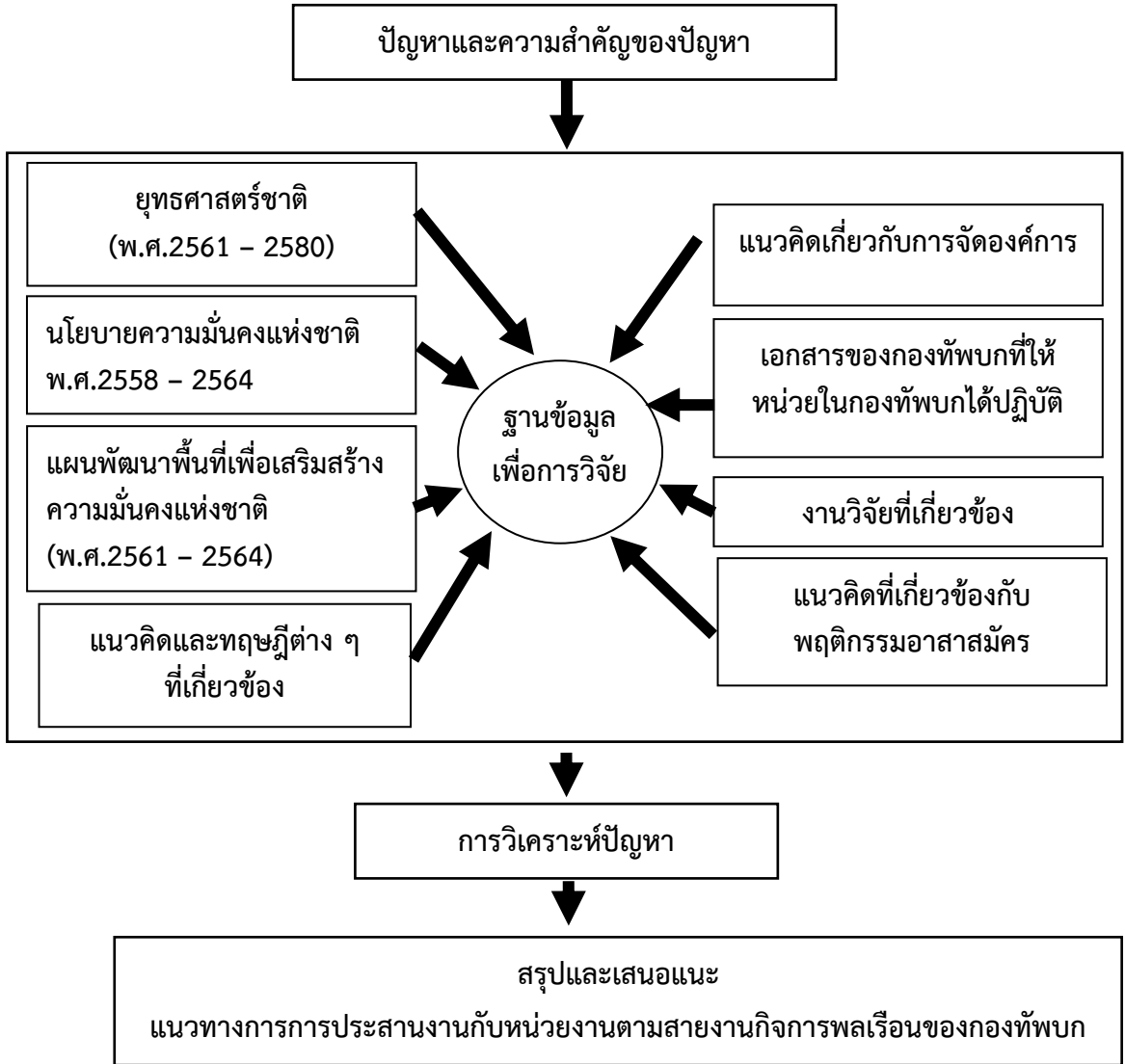
พล.ต.ต.ปัญญา มาเม่น (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครเป็นงานที่มีคุณค่าอย่างสูงช่วยในการพัฒนาตนเองและสังคมส่วนรวมเป็นอย่างดี มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง ขณะที่ส่วนราชการอื่น

อาทิ ฝ่ายปกครอง และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานบรรเทาสาธารณภัย อำเภอกิ่งอำเภอ เขตปกครองพิเศษ และการปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานอาสาสมัครในรูปแบบของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

พล.ต.ต.เฉลิมเกียรติ ศรีวรขาน (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม กรณีศึกษาระบบงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่าหลักการพื้นฐานของชุมชนสัมพันธ์ (ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม) อยู่ที่การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้มากที่สุดเท่ากับเป็นการเพิ่มแขน ขา ดวงตา และทรัพยากรให้กับตำรวจ (หน่วยงานของรัฐ) อย่างไม่มีขีดจำกัดอันจะนำไปสู่กระบวนการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาอาชญากรรมแล้วคิดค้นหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องต่อไป

พล.ต.วรพล วรพันธ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่ายประชาชนในการดูแลความมั่นคงจากการดำเนินงานของเครือข่ายเฝ้าระวังวิทยุเครื่องแดง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การคัดเลือกสมาชิกต้องการผู้ที่มีจิตอาสา มีความเป็นอาสาสมัคร เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้การบันทึกและตรวจสอบประวัติควรมีการจัดทำทะเบียนลายลักษณ์อักษรเก็บไว้ตรวจสอบทุกปีเพื่อป้องกันปัญหาที่ตามมาได้ รวมถึงการประชุมหารือสมาชิกส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีต้นแบบในพื้นที่อื่นได้ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและกำหนดพื้นที่รับผิดชอบของเครือข่ายสมาชิกให้ชัดเจน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3

ศึกษาสภาพและบทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือน

มวลงของกองทัพบกและแนวคิดจัดตั้งจิตอาสาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ห้วงภัยคุกคามคอมมิวนิสต์และสงครามเย็นที่ผ่านมา ทบ. ได้รับผิดชอบหลักในการฝึกจัดตั้ง และอบรมกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดนที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภัยคุกคาม และฝึกอบรมราษฎรไทยที่มีจิตใจรักชาติ รวมถึงอาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ไทยบ้านอาสาสมัครป้องกันตนเอง (ทสป.) อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ราษฎรอาสาสมัครพัฒนาท้องถิ่นและป้องกันปราบปรามอาชญากรรม (รส.พป.) ราษฎรอาสาและป้องกันตนเอง (รอป.) เพื่อให้สามารถป้องกันตนเองและฝึกกำลังร่วมกันแก้ไขปัญหาความมั่นคงกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ และทหาร ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว นับเป็นประวัติศาสตร์ด้านการทหารที่นำงานกิจการพลเรือนด้านมวลงมาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงของชาติ และต่อมารัฐบาลได้เห็นความสำคัญของงานมวลงในการรักษาความมั่นคงของชาติ จึงได้จัดระเบียบรวมกลุ่มราษฎรอาสาต่าง ๆ ในชื่อ “ไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.)” ตาม “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) พ.ศ.2521” ขึ้นในสมัย พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในทุกรูปแบบ ตลอดจนร่วมกันอาสาพัฒนาท้องถิ่นของตน ในทุก ๆ ด้าน สำหรับในส่วนของฝ่ายทหารได้ขับเคลื่อนโดยจัดตั้ง “กองหนุนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ (กนช.)” ขึ้นในปี พ.ศ.2523 สมัย พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อผนึกกำลังร่วมกันระหว่างทหารกองหนุนและทหารกองเกินให้รวมเป็นพลังเดียวกันสามารถเป็นแกนนำ และร่วมบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่น ตามนโยบายของรัฐบาลในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ และเมื่อ พ.ศ.2542 ได้แปรสภาพเป็นศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติ สำนักเลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (ศกนช.กอ.รมน.)

จากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปิดเสรีการค้า การเงิน การลงทุน ความก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนผู้คนมีการย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้นในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยได้ประสบภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยตรงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยาและการทหาร ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการก่อการร้ายอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม ปัญหาความแตกต่างทางความคิดซึ่งนำไปสู่ความแตกแยกและการใช้ความรุนแรงต่อกัน ปัญหาการล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ และปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ที่เกิดจากหลากหลายสาเหตุและมีความซับซ้อน ประกอบกับสถานการณ์การเมืองในประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอยู่บ่อยครั้ง ทำให้

ขาดการพัฒนา การประสานงาน และการเชื่อมต่อบูรณาการงานด้านมวลชนจากหน่วยงาน
ด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2557 สมัย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ครั้นดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการ
ทหารบก (ผบ.ทบ.) และรองผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในราชอาณาจักร (รอง ผอ.รมน.)
มีเจตนาที่จะหล่อหลอมหัวใจคนไทยให้เป็นหนึ่งเดียว “เป็นมวลชนที่มีจิตใจรักชาติรักแผ่นดิน” เหมือนกลุ่ม
มวลชนที่เกิดขึ้นในอดีต มีความรักและความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจะผนึกกำลัง
ร่วมกันในการปกป้องและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส รวมทั้งเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวัง
แจ้งเตือน และเข้าร่วมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในทุกมิติ
และเพื่อให้การบูรณาการงานด้านมวลชนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้มีนโยบายและสั่งการให้พันพู่
ทสพช. และ กนช. ขึ้นมาใหม่ อีกทั้งให้บูรณาการงานด้านมวลชนให้ปรากฏผลที่เป็นรูปธรรม โดยให้
สามารถจัดตั้งเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่จะสนับสนุนภารกิจของ ทบ. และ กอ.รมน.
(กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร) ในการป้องกันภัยคุกคาม และเพื่อเป็น
การสนองตอบต่อนโยบายและการสั่งการของ ผบ.ทบ./รอง ผอ.รมน. ทั้ง ทบ. และ กอ.รมน. จึงได้
ดำเนินการจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานมวลชน (ศปช.)” ขึ้นในทุกระดับ โดยในส่วนของ กอ.รมน. ได้มี
การจัดตั้งในส่วนกลาง กอ.รมน.ภาค และ กอ.รมน.จว.

สำหรับในส่วนของ ทบ. นั้น ผบ.ทบ. ได้อนุมัติให้จัดตั้ง “ศปช.” ขึ้นในทุกระดับหน่วย
เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับทุกภาคส่วน และเครือข่ายภาคประชาชนทุกเครือข่าย
ในพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยการดำเนินงานที่มีความประสานสอดคล้องและเกื้อกูลกับการดำเนินงานด้าน
มวลชนของ กอ.รมน. และภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคาม
ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยมีความรัก ความสามัคคี และ
มีความเชื่อมั่นศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

กร.ทบ. ได้นำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ จึงได้ขออนุมัติจัดตั้ง กองกิจการมวลชน เพิ่มขึ้นจาก
อัตราการจัดของหน่วยในปีเดียวกัน เพื่อรับผิดชอบทางฝ่ายอำนาจการงานด้านมวลชนของกองทัพบก
โดยมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานมวลชน 2 ระดับ ได้แก่

1. ศูนย์ประสานงานมวลชนกองทัพบก (ศปช.ทบ. ระดับอำนาจการ) มีหน้าที่ในการ
อำนาจการ ประสานงาน และกำกับดูแลการดำเนินการปฏิบัติงานด้านมวลชนทั้งปวงใน
ความรับผิดชอบ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการเพื่อประสานการปฏิบัติงานด้านมวลชน
ร่วมกับกลุ่มมวลชนจากทุกภาคส่วนในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานตาม
ภารกิจต่าง ๆ ที่ ทบ. มอบหมายโดยทำการบันทึกข้อมูลมวลชนอย่างเป็นระบบ และรวบรวม
ให้ ศปช.ทบ. ทราบตามห้วงเวลา มีโครงสร้างการจัด ประกอบด้วย 4 ส่วนงานหลักคือ

1.1 ส่วนบังคับบัญชา : มีหน้าที่อำนาจการงานด้านกิจการมวลชนทั้งปวงในพื้นที่
รับผิดชอบ

1.2 ฝ่ายแผนงานมวลชน: มีหน้าที่จัดทำแผนงาน โครงการ งบประมาณ และ
กิจกรรมต่าง ๆ ด้านกิจการมวลชนประจำปีตามนโยบายของ ทบ. และการปฏิบัติงานตามภารกิจต่าง ๆ
ที่ ทบ. มอบหมาย

1.3 ฝ่ายพัฒนาสัมพันธ์มวลชน : มีหน้าที่บูรณาการและประสานการปฏิบัติกับมวลชนกลุ่มต่าง ๆ และจัดทำ/จัดเก็บบัญชีมวลชนทั้งปวงในพื้นที่รับผิดชอบ ตลอดจนการดำเนินการใด ๆ เพื่อรักษายอดมวลชนกลุ่มต่าง ๆ

1.4 ฝ่ายปฏิบัติการมวลชน : มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมด้านมวลชนทั้งปวงในพื้นที่รับผิดชอบ ในด้านการฝึก/จัดตั้ง การรักษา และการใช้งานมวลชนให้เป็นไปตามแผนงานและนโยบายเร่งด่วนของ ทบ.

2. ศูนย์ประสานงานมวลชนหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก (ศปช.นขต.ทบ. ระดับปฏิบัติการ) มีหน้าที่ดำเนินการประสานงานและกำกับดูแลการปฏิบัติด้านกิจการมวลชนในความรับผิดชอบ ด้วยการจัดการฝึกอบรม ปลุกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับภัยคุกคามด้านความมั่นคง อุดมการณ์ความรักชาติ และเรื่องต่าง ๆ ที่ ทบ. กำหนดให้กับกลุ่มมวลชนกลุ่มต่าง ๆ ในความรับผิดชอบให้เป็นไปตามที่ ศปช.นขต.ทบ. ระดับอำนวยการมอบหมาย

กลุ่มมวลชนของกองทัพบก 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 “กลุ่มมวลชนหลักของ ทบ.” ได้แก่ “สมาชิกทหารกองหนุนในชมรม/สมาคมทหารกองหนุนของ ทบ.”

กลุ่มที่ 2 “กลุ่มมวลชนสนับสนุนของ ทบ.” ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) อยู่ในระหว่างการศึกษา รวมถึงผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว ตลอดจนข้าราชการหรือกลุ่มมวลชนขององค์กรต่าง ๆ ที่เข้ารับการฝึกอบรมจากชุดครูฝึกของศูนย์ประสานงานมวลชนหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (ศปช.นรด.) ให้ ศปช.นรด. เป็นหน่วยรับผิดชอบในภาพรวม

กลุ่มที่ 3 “ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการของ ศปช.นขต.ทบ.” พื้นที่รอบค่าย พื้นที่ในโครงการชุมชน/หมู่บ้านสีขาว พื้นที่ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ชายแดนในความรับผิดชอบของกองกำลังชายแดน (กกล.) ต่าง ๆ และพื้นที่ประสบภัยต่าง ๆ ที่ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก (ศปภ.ทบ.) รับผิดชอบ ให้ ศปช.นขต.ทบ. ทุกระดับรับผิดชอบ

หลักการดำเนินงานมวลชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพบก มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ชั้น ได้แก่

1. ชั้นการจัดตั้ง และฝึกอบรม โดยมอบหมายให้ ศปช.นขต.ทบ. ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยคุกคาม และจิตสำนึกด้านความมั่นคงต่าง ๆ กับสมาชิกกลุ่มมวลชน ตามที่ ทบ. กำหนด และรวบรวม/จัดเก็บข้อมูลในระบบฐานข้อมูลมวลชนของ ทบ. แจกจ่ายให้ ศปช.นขต.ทบ. ทุกหน่วยใช้เป็นระบบเดียวกัน โดยมีขีดความสามารถในการบันทึกและรายงานผลข้อมูลมวลชนได้เป็นรายบุคคล ตลอดจนสามารถแยกการบันทึกเป็นกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ได้ตามความรับผิดชอบของหน่วย เพื่อให้ ศปช.นขต.ทบ. ในระดับต่าง ๆ เป็นหน่วยรับผิดชอบรวบรวมบัญชีกลุ่มข้อมูลมวลชนของ ทบ.

2. ชั้นการดำรงรักษา เพื่อให้มวลชนที่จัดตั้งขึ้นมีสถานภาพความเป็นสมาชิกมวลชนของ ทบ.อย่างยั่งยืนตลอดไป โดยการสร้างความภาคภูมิใจ ความมีเกียรติ และความสำคัญของกลุ่มสมาชิกให้เป็นที่รู้จักในสังคมไทย

3. ชั้นการใช้งาน/ขับเคลื่อนมวลชน เมื่อ ทบ. สามารถประสานการติดต่อกับสมาชิกกลุ่มมวลชนได้อย่างแน่นแฟ้นแล้ว จึงจะสามารถประสานในชั้นการใช้งานหรือการปฏิบัติงานร่วมกันได้จริง เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการ

ก่อนการร้ายอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม ปัญหาความแตกต่างทางความคิด ซึ่งนำไปสู่ความแตกแยกและการใช้ความรุนแรงต่อกัน ปัญหาการล่องละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ ในพื้นที่ภัยคุกคามทั่วประเทศ โดยสร้างเป็นเครือข่ายภาคประชาชน สนับสนุนการปฏิบัติทางทหารต่อไป

จากการปฏิบัติงานตามหลักการดำเนินงานมวลชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพบก ได้ประสบปัญหาใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ปัญหาการดำเนินงานด้านมวลชนของ ทบ. ได้แก่ การสร้างเครือข่ายตัวแทนภาคประชาชนเพื่อเชื่อมโยงกลุ่มพลังมวลชน การขาดการสร้างจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้แก่กลุ่มพลังมวลชน และงบประมาณที่จำกัด

2. ปัญหาการดำเนินงานด้านมวลชนระหว่าง ทบ. และหน่วยงานความมั่นคงด้านมวลชนอื่น ๆ ได้แก่ การขาดแนวทางการบูรณาการงานด้านมวลชนให้เกิดความเชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และงบประมาณที่จำกัด

ต่อมาในปี พ.ศ.2548 กร.ทบ. ได้พิจารณาความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ริเริ่มหาแนวทางการปฏิบัติด้านกิจการพลเรือนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.), ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง กอ.รมน., ยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม (กห.) และยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ ทบ. โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ประชาชนในชาติที่เป็นปัจจัยหลักที่จะสามารถแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ให้หมดสิ้นไป โดยมีแนวความคิดในการผนึกกำลังจากประชาชนทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญสถานการณ์ ปัญหาและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น ด้วยการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนทั่วประเทศ นำไปสู่พลังมวลชนของกองทัพที่พร้อมให้การสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร เพื่อความมั่นคงของชาติอย่างแท้จริง ด้วยการนำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับความต้องการทางทหารมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การดำเนินโครงการ **“จิตอาสาเพื่อความมั่นคง”** เพื่อขับเคลื่อนพลังมวลชนจิตอาสา นำไปสู่การเชื่อมโยงกลุ่มพลังมวลชนอื่น ๆ เกิดเป็นพลังแนวร่วมภาคประชาชน สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร และใช้กิจกรรมจิตอาสาเพื่อความมั่นคง แก้ไขปัญหายุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ให้ยุติโดยเร็ว

จิตอาสา หมายถึง จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจสมัครใจ ซาบซึ้งใจอึ้งใจ ปิติสุข ที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูเฉยเมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้คน เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี และเห็นน้ำตาเปลี่ยนเป็นรอยยิ้ม เป็นจิตที่เปี่ยมด้วย **“บุญ”** คือความสงบเย็น และพลังแห่งความดี

ความมั่นคงของชาติ หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัย และความเจริญก้าวหน้าของชาติ ตลอดจนความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ พร้อมทั้งจะเผชิญกับสถานการณ์ทุกรูปแบบได้ในปัจจุบันและอนาคตโดยปราศจากภัยคุกคามทั้งปวง

จากความหมายของคำว่า จิตอาสา และ ความมั่นคงของชาติ มาเป็น **“จิตอาสาเพื่อความมั่นคง”** สามารถอนุมานได้ว่า **จิตอาสาเพื่อความมั่นคง** หมายถึง การรวมพลังมวลชนทุกภาคส่วนด้วยจิตอาสา โดยสมัครใจ พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อดำเนินการ

พัฒนาด้านความมั่นคง โดยไม่หวังผลตอบแทน สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร พร้อมทั้งจะเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ มุ่งสู่ผลลัพธ์ ได้แก่ ความอยู่รอดปลอดภัยของคนในชาติ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ และความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ ทบ. มีแนวทางในการพัฒนาและขยายผลงานด้านกิจการพลเรือน โดยมุ่งเน้นงานด้านมวลชน สนับสนุนการปฏิบัติทางทหารของกองทัพบก ให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธวิธีทุกรูปแบบใหม่ในปัจจุบันและอนาคต

2. เพื่อปลูกจิตสำนึกมวลชนทุกภาคส่วน ด้วยการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธวิธีทุกรูปแบบใหม่ ในพื้นที่หมู่บ้านตามแนวชายแดน ของกองกำลังป้องกันชายแดน และในพื้นที่ จชต.

3. เพื่อใช้งานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง เป็นแนวทางขับเคลื่อนเชื่อมโยงของแต่ละกลุ่มมวลชน ให้เกิดการผนึกกำลังทุกภาคส่วนได้อย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนการดำเนินงานด้านมวลชนของ ศปก.ทบ. และ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เป้าหมาย

1. ทบ. มีผู้แทนด้านกิจการพลเรือนภาคประชาชน (กร.ภาคประชาชน) ประสานและร่วมดำเนินจิตอาสาเพื่อความมั่นคงตามหมู่บ้านชายแดน ในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังป้องกันชายแดนทั่วประเทศ เพื่อขยายผลและเชื่อมต่อกำลังประชาชนทุกกลุ่ม ทุกหน่วยงานด้านความมั่นคงนำไปสู่แนวร่วมภาคประชาชน สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร

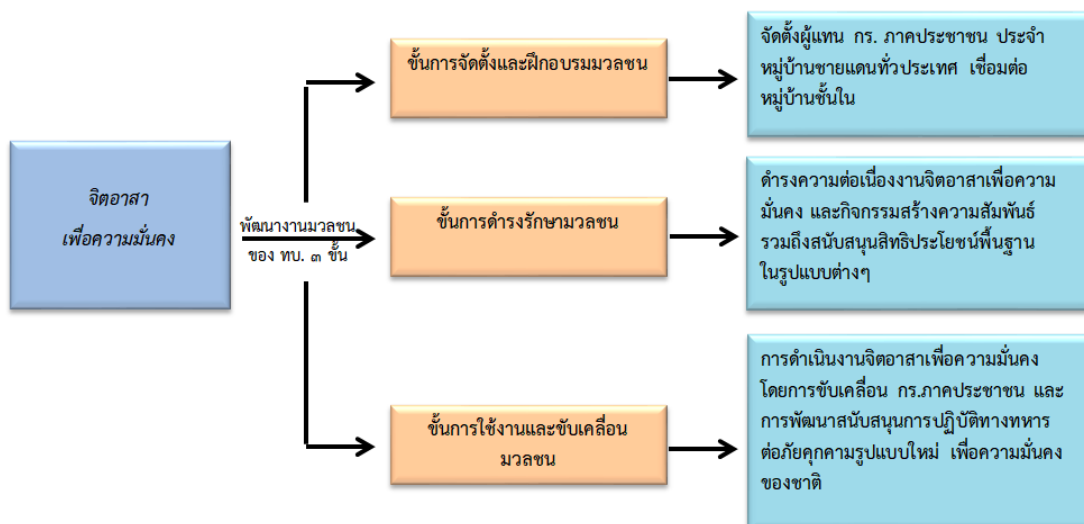
2. ทบ. ขับเคลื่อนมวลชนสนับสนุนงานด้านความมั่นคง ได้แก่ งานด้านกำลังพล การข่าว ยุทธการ ส่งกำลังบำรุง กิจการพลเรือน และงบประมาณ ด้วยการดำเนินโครงการ จิตอาสาเพื่อความมั่นคง ในพื้นที่ยุทธวิธีตามแนวชายแดนของประเทศ

3. ทบ. สามารถใช้งานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยการพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ทั้งในพื้นที่ชายแดน และจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. ทบ. สามารถถ่ายทอดแนวความคิดจิตอาสาเพื่อความมั่นคงดังกล่าวไปสู่หน่วยปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. โดยการพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารเพื่อมุ่งผลลัพธ์ ตามลำดับ คือ พี่น้องไทยพุทธและมุสลิมอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเข้าใจและความสามัคคีภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม ประชาชนมีความเข้าใจในสถานการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลพร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในทุกมิติ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยพื้นที่ชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้นในรูปแบบของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ชุดคุ้มครองตำบลและเครือข่ายเฝ้าระวังพื้นที่ที่มีจำนวนมากขึ้น

ผลลัพธ์ คือ ทบ. สามารถเชื่อมต่อและผนึกกำลังเครือข่ายมวลชนทุกภาคส่วน สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ในภารกิจป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข นำมาสู่ความมั่นคงของชาติในที่สุด

แผนภาพที่ 3 – 1 แนวทางจิตอาสาเพื่อความมั่นคง เชื่อมต่อกับมวลชนของ ทบ.

ที่มา : พิเศษ, 2560

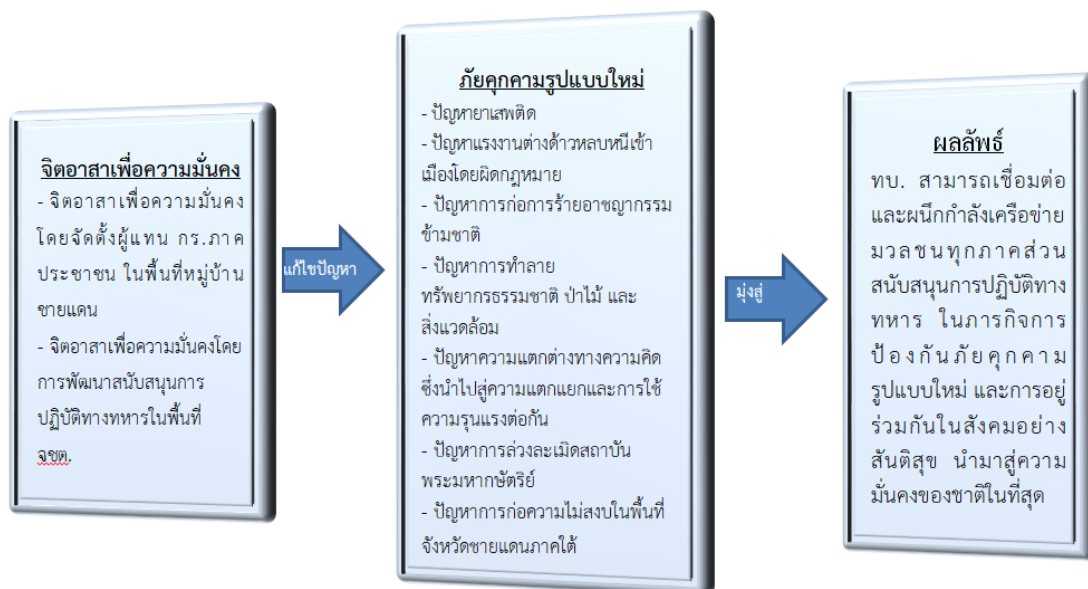
แนวความคิดในการดำเนินงาน จิตอาสาเพื่อความมั่นคง เป็นการดำเนินงานด้านมวลชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ ศปก.ทบ. (ในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนของ กกล.ป้องกันชายแดนทั่วประเทศ และพื้นที่ชั้นในของประเทศ) และ กอ.รมน.ภาค 4 สน.(ในพื้นที่ จชต.) ตามหลักการดำเนินงานมวลชน เพื่อความมั่นคงของ ทบ. ได้แก่ พื้นที่รับผิดชอบของ ศปก.ทบ. มุ่งให้ ทบ. สามารถมีเครือข่ายภาคประชาชนในการขยายผลและเชื่อมต่อกับกลุ่มมวลชนของหน่วยงานความมั่นคงอื่น ๆ และใช้การดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ด้วยการจัดตั้งผู้แทน กร. ภาคประชาชนในพื้นที่ กกล.ป้องกันชายแดนทั่วประเทศ เพื่อเป็นผู้ประสานและนำการเชื่อมต่อ

กำลังประชาชนในพื้นที่ความมั่นคงของ ทบ. รวมถึงเป็นผู้แทน กร.ภาคประชาชน ดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในพื้นที่ตนเอง ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหาร/ตำรวจ

พื้นที่ จชต. ที่มีความละเอียดอ่อนในปัจจุบันทางศาสนา เป็นประเด็นสำคัญนั้น การสร้างมวลชนฝ่ายเราด้วยการใช้งานจิตอาสาเพื่อความมั่นคงให้มุ่งสู่ผลลัพธ์ที่ ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ จชต. ได้แก่ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามแนวทางสายกลาง โดยยึดถือยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ของรัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือน เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ความมั่นคง จชต. พ.ศ.2560 - 2565 และงานสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง จะเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติภารกิจจิตวิทยา สามารถนำกลุ่มเป้าหมายเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วยกันได้อย่างเป็นรูปธรรม และเกิดความเข้าใจในการเป็นคนไทยด้วยกัน รวมถึงได้รับการปลูกฝังการดำเนินงานพัฒนาสนับสนุนปฏิบัติทางทหาร และสามารถเชื่อมต่อกับกลุ่มพลังมวลชนอื่น ๆ เกิดเป็นแนวร่วมภาคประชาชน เพื่อป้องกันและแก้ไข

ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ จชต. ทั้งนี้ ในขั้นต้น การดำเนินการควรเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ลักษณะน้ำดีไล่น้ำเสีย เพื่อขยายผลลักษณะน้ำซึ่มบ่อทรายจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

แผนภาพที่ 3 – 2 แนวทางจิตอาสาเพื่อความมั่นคง สู่ผลลัพธ์ด้านความมั่นคงของชาติ

ที่มา : พิเศษ, 2560

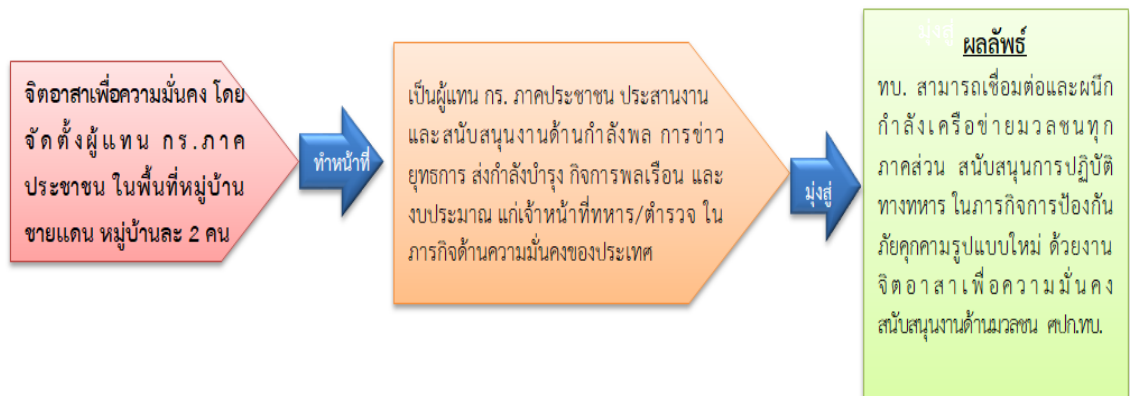
การดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยจัดตั้งผู้แทนกิจการพลเรือนภาคประชาชน (กร.ภาคประชาชน) ในพื้นที่หมู่บ้านชายแดน

ห้วงตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 - 2560 เป็นการดำเนินงานในขั้นการจัดตั้งและฝึกอบรมการดำรงรักษา และการใช้งาน/ขับเคลื่อนมวลชน ตามหลักการดำเนินงานมวลชนเพื่อความมั่นคงของกองทัพบก โดยดำเนินการคัดเลือกผู้สมัครใจเป็นผู้แทน กร.ภาคประชาชน ในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนทำงานกิจการพลเรือน ตามโครงการจิตอาสาเพื่อความมั่นคง ครอบคลุมเป้าหมายระดับ 1 จำนวน 328 หมู่บ้านชายแดน จากหมู่บ้านชายแดนทั้งหมด 4,968 หมู่บ้าน โดยให้ กองกำลังป้องกันชายแดน ศูนย์ปฏิบัติการ กองทัพภาคที่ 1 - 4 (ศปก.ทก. 1 - 4) เป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินงานโครงการจิตอาสาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านชายแดนในความรับผิดชอบ โดยพิจารณาคัดเลือกบุคคลผู้สมัครใจในหมู่บ้านตามแนวชายแดน หมู่บ้านละ 2 คน เป็นผู้ประสานงานสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงกับฝ่ายทหารในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วย จัดลำดับความเร่งด่วนในการดำเนินโครงการฯ ให้กับหมู่บ้านบริเวณช่องทางสำคัญพื้นที่ที่มีภัยคุกคาม พื้นที่ล่อแหลมต่อภัยคุกคาม พื้นที่เสี่ยงต่อความมั่นคง พื้นที่หมู่บ้านตามแนวชายแดนอื่น ๆ และพื้นที่หมู่บ้านชั้นในตามลำดับ โดยการคัดเลือกบุคคลให้พิจารณาถึงศักยภาพของบุคคลนั้น ๆ ด้วยการคัดเลือกผู้ที่มีสมัครใจเป็นผู้แทน กร.ภาคประชาชนที่มีอุดมการณ์การรักชาติ พร้อมนำพาสมาชิกในหมู่บ้านร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารอย่างต่อเนื่อง เป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ของประชาชนในหมู่บ้าน มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารประสานงาน อุดมการณ์ และความไว้วางใจได้ เข้ารับการฝึกอบรมให้ความรู้

ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงานของ กร.ภาคประชาชน สนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร ให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน รวมถึงบันทึก/รายงานผลการปฏิบัติ ให้ ศปก.ทบ. ทราบ เพื่อรวบรวมเป็นบัญชีกลุ่มข้อมูลมวลชนของ ทบ. (ขั้นการจัดตั้งและฝึกอบรม) และดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านตนเอง (ขั้นการใช้งาน/ขับเคลื่อนมวลชน) ต่อไป

หวังตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 เป็นการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง เพื่อขยายเครือข่ายการการจัดตั้งและอบรมจิตอาสาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านชายแดน ครอบคลุมเป้าหมายหมู่บ้านชายแดน 4,640 หมู่บ้านชายแดน ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด (ขั้นการจัดตั้งและฝึกอบรมมวลชน) ดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านตนเอง และระหว่างหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน ระหว่างหมู่บ้านต่างอำเภอในจังหวัดเดียวกัน และหมู่บ้านประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน (ขั้นการใช้งาน/ขับเคลื่อนมวลชน) รวมถึง ทบ. ผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการดำเนินการของกลุ่มมวลชนจิตอาสาเพื่อความมั่นคงที่ผ่านการปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยกำหนดให้มีรูปแบบ เข้มสัญลักษณ์/เครื่องหมายประดับเครื่องแบบ หรือบัตรประจำตัว ตลอดจนสิทธิประโยชน์พื้นฐานในรูปแบบต่าง ๆ และจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาสัมพันธ์สมาชิกมวลชนของหมู่บ้านและเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง (ขั้นการดำรงรักษา)

แผนภาพที่ 3 - 3 แผนผังจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยจัดตั้งผู้แทน กร.ภาคประชาชน ในพื้นที่หมู่บ้านชายแดน

ที่มา : พิเศษ, 2560

วิธีการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง .ในพื้นที่หมู่บ้านชายแดน

1. กกล.ป้องกันชายแดน ศปก.ทก. 1 - 4 คัดเลือกบุคคลผู้สมัครใจในหมู่บ้านตามแนวชายแดน หมู่บ้านละ 2 คน เป็นผู้แทน กร.ภาคประชาชน และดำเนินการฝึกอบรม เพื่อเป็นผู้ประสานงาน สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงกับฝ่ายทหารในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วย
2. ผู้แทน กร.ภาคประชาชน ทำหน้าที่ ประสานงานสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ดังนี้
 - 2.1 สนับสนุนงานด้านกำลังพล เช่น การสร้างขวัญกำลังใจแก่คนในหมู่บ้านที่ทำความดีและประโยชน์เพื่อส่วนรวม และรายงานยอดกำลังประชาชน เพื่อใช้วางแผนด้านความมั่นคง เป็นต้น

2.2 สนับสนุนงานด้านการข่าว เช่น การรายงานข่าว แจ้งเบาะแส หรือเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ และบุคคล/กลุ่มบุคคลที่น่าสงสัย ตามทางช่องการติดต่อสื่อสารที่จัดตั้งขึ้น เป็นต้น

2.3 สนับสนุนงานยุทธการ เช่น ร่วมกับสมาชิกในหมู่บ้านฝึกทบทวนตามกฎหมายและริเริ่มการฝึกนอกวงรอบ เพื่อป้องกันตนเองและหมู่บ้าน รวมถึงนำสมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติทางยุทธการของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เป็นต้น

2.4 สนับสนุนงานด้านส่งกำลังบำรุง เช่น ประสานและร่วมกับสมาชิกในหมู่บ้านช่วยกันซ่อมแซมและปรับปรุงสิ่งอุปกรณ์ สิ่งก่อสร้าง เส้นทางทางทหาร และสนับสนุนด้านการรักษาพยาบาลของหมู่บ้าน เป็นต้น

2.5 สนับสนุนงานด้านกิจการพลเรือน เช่น การสร้างความสัมพันธ์อันดีโดยการพบปะประชาชนเพื่อสอบถามปัญหาต่าง ๆ ความเดือดร้อน ความเป็นอยู่ การประสานและร่วมกับสมาชิกในหมู่บ้านจัดงานประเพณีท้องถิ่นในพื้นที่ตนเอง การประชาสัมพันธ์ทางทหารผ่านทางสื่อบุคคลและเครื่องมือสื่อสารในพื้นที่ การดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่น (หมู่บ้าน วัด โรงเรียน) และอื่น ๆ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในโอกาสวันสำคัญ และการบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

2.6 สนับสนุนด้านงบประมาณ เช่น ประสานกลุ่มมวลชนทุกภาคส่วน (สมาคมและชมรมนักรุกกิจเอกชนต่าง ๆ) สนับสนุนงบประมาณที่จำเป็นในการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง เป็นต้น

3. ดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านตนเอง ระหว่างหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน ระหว่างหมู่บ้านต่างอำเภอในจังหวัดเดียวกัน และหมู่บ้านประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน

4. มวลชนจิตอาสาเพื่อความมั่นคงที่ผ่านการปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ผลักดันให้มีรูปแบบ เข็มสัญลักษณ์/เครื่องหมายประดับเครื่องแบบ หรือบัตรประจำตัว ตลอดจนสิทธิประโยชน์พื้นฐานในรูปแบบต่าง ๆ และจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาสัมพันธ์สมาชิกมวลชนของหมู่บ้านและเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยการพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารในพื้นที่ จชต.

หวังตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 - 2560 โดยเมื่อปีงบประมาณ พ.ศ.2559 กร.ทบ. ได้จัดทำเป็นโครงการนำร่องและได้รับการอนุมัติงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคงไว้ในแผนงาน/โครงการ การแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ จชต. จากผู้บัญชาการทหารบก/ผู้บัญชาการศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก (ผบ.ทบ./ ผบ.ศปก.ทบ.) โดยมีเป้าหมายเพื่อใช้งานด้านกิจการพลเรือน สนับสนุนการปฏิบัติทางทหารกับกลุ่มเป้าหมายเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เพื่อมุ่งสู่ผลลัพธ์ ของ แผนเสริมสร้างสันติสุข กอ.รมน.ภาค 4 สน. ตามลำดับ ได้แก่ พี่น้องไทยพุทธและมุสลิมอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเข้าใจและความสามัคคีภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม ประชาชนมีความเข้าใจในสถานการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลพร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในทุกมิติ และประชาชนเข้ามา

มีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยพื้นที่ชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้นในรูปแบบของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ชุดคุ้มครองตำบลและเครือข่ายเฝ้าระวังพื้นที่ที่มีจำนวนมากขึ้น โดยให้ความเร่งด่วนแรกกับการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย แผนงาน/โครงการด้านการเข้าค่ายฝึกอบรม กิจกรรมด้านกีฬา และดนตรี โดยมีการปฏิบัติดังนี้

1. กิจกรรมการเข้าค่ายการเข้าค่ายฝึกอบรม : ดำเนินโครงการ รู้รักสามัคคี เพราะเราคือพี่น้องกัน โดย ผกร.ศปก.ทบ. ร่วมกับ กอ.รมน.ภาค 4 สน. หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (นสศ.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ในรูปแบบคณะทำงานดำเนินโครงการฯ นำ นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (นร.รร.จปร.) และนักศึกษาไทยพุทธ/ไทยมุสลิมชาย ชั้นปีที่ 3 จากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ จชต. ดังกล่าว มาร่วมกิจกรรมเข้าค่ายการเข้าค่ายฝึกอบรม และดำเนินกิจกรรมการพัฒนา สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี เรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน รวมถึงสร้างจิตสำนึกด้านความมั่นคง จำนวน 5 วัน 4 คืน ในพื้นที่ รร.จปร. และ จังหวัดนครนายก

2. กิจกรรมด้านกีฬา : ดำเนินโครงการอบรมเยาวชนนอกระบบการศึกษาภาคบังคับ โดยใช้กีฬาเป็นสื่อ ภายใต้โครงการ รู้รักสามัคคี เพราะเราคือพี่น้องกัน โดย เชิญชวนนักศึกษาไทยพุทธและไทยมุสลิม จาก รร.มัธยมศึกษา และ รร.ปอเนาะ ในพื้นที่ จชต. จัดทีมฟุตบอล จำนวน 30 - 64 ทีม เข้าร่วมทำการแข่งขันฟุตบอล สร้างความรักความสามัคคี และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ในพื้นที่ จังหวัดปัตตานี

3. กิจกรรมด้านดนตรี : ดำเนินโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านดนตรีให้กับเยาวชนและสถานศึกษาในพื้นที่ จชต. ภายใต้โครงการ รู้รักสามัคคี เพราะเราคือพี่น้องกัน โดยเชิญชวนนักศึกษาไทยพุทธและไทยมุสลิม จาก รร.มัธยมศึกษา สถาบันอุดมศึกษา และ รร.ปอเนาะ ในพื้นที่ จชต. จัดวงดนตรีเข้าร่วมประกวดการแข่งขัน เพื่อเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดยะลา

4. กิจกรรมด้านจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยการพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารในพื้นที่ จชต. ดำเนินโครงการ รู้รักสามัคคี ทำความดี จิตอาสาเพื่อความมั่นคง ภายใต้โครงการ รู้รักสามัคคี เพราะเราคือ พี่น้องกัน โดยนำ นนร. ที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการ รักสามัคคี เพราะเราคือพี่น้องกัน ดำเนินกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ และดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ร่วมกับนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษา จชต. ในพื้นที่ อ.ศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส จำนวน 5 วัน 4 คืน โดยมี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินการในพื้นที่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์แก่กลุ่มเป้าหมายเยาวชนดังกล่าวให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น และสร้างจิตสำนึกด้านความมั่นคง รวมถึงเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 - จนกว่าจะมีสิ่งบอกร่องเหตุว่าสถานการณ์เริ่มคลี่คลาย เช่น จำนวนเหตุการณ์ก่อความไม่สงบลดน้อยลง ประชาชนให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการให้เบาะแสผู้ก่อเหตุรุนแรง ประชาชนไทยมุสลิมรวมตัวกันเรียกร้องความสงบสุข ประชาชนร่วมออกมาดำเนินงานพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร เป็นต้น ให้ดำรงแนวความคิดในการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยการพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ในพื้นที่ จชต. อย่างต่อเนื่อง

และขยายผลต่อจากปีงบประมาณ 2560 มุ่งสู่ผลลัพธ์ให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ พี่น้องไทยพุทธและมุสลิมอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความเข้าใจและความสามัคคีภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม ประชาชนมีความเข้าใจในสถานการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลพร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในทุกมิติ และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้นในรูปแบบของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ชุดคุ้มครองตำบลและเครือข่ายเฝ้าระวังพื้นที่ที่มีจำนวนมากขึ้น โดยมีการปฏิบัติ ดังนี้

1. กิจกรรมการเข้าค่ายฝึกอบรม : ดำเนินโครงการ รู้รักสามัคคี เพราะเราคือพี่น้องกัน โดยการขยายผลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจำนวน ๓ มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยฟอตันี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในรูปแบบคณะทำงานดำเนินโครงการฯ โดยมุ่งเน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ และการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ การปฏิบัติทางทหาร

2. กิจกรรมด้านกีฬา : โครงการอบรมเยาวชนนอกระบบการศึกษาภาคบังคับ โดยใช้กีฬาเป็นสื่อ ด้วยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแข่งขันฟุตบอล ได้แก่ การจัดทีมผสมเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมให้อยู่ ในทีมเดียวกัน และเพิ่มจำนวนทีมเป็น 64 ทีม ทำการแข่งขันฟุตบอล ในพื้นที่ จชต. เพื่อสร้างความรักความสามัคคี และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ให้มากยิ่งขึ้น

3. กิจกรรมด้านดนตรี : โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านดนตรีให้กับเยาวชน และสถานศึกษาในพื้นที่ จชต. ได้แก่ การจัดทีมผสมวงดนตรีเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมให้อยู่ในทีมเดียวกัน และเพิ่มจำนวนวงดนตรี เพื่อเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น

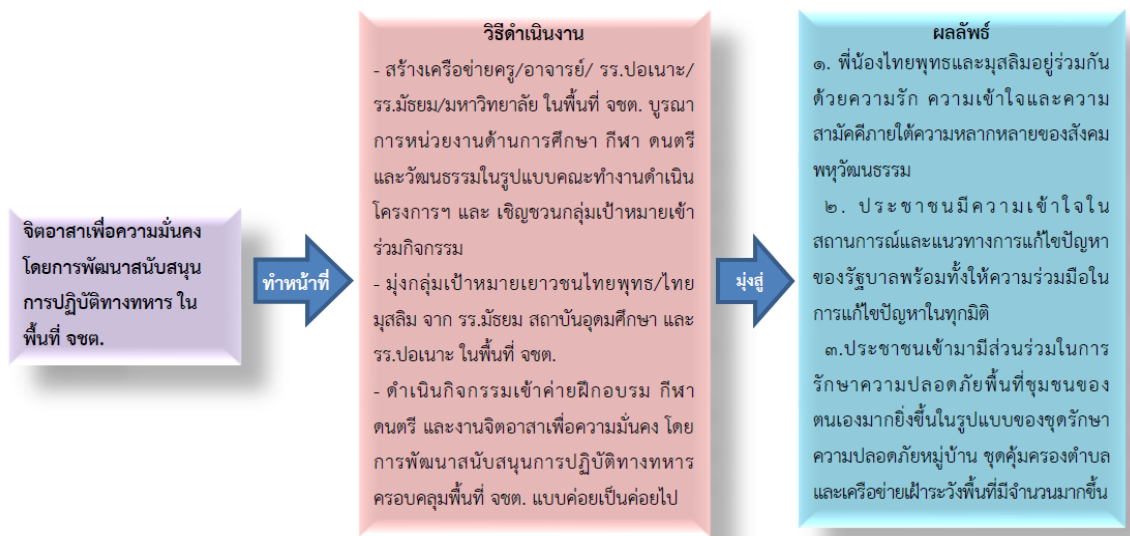
4. กิจกรรมด้านจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติทางทหารในพื้นที่ จชต.

4.1 กิจกรรมการเข้าค่ายฝึกอบรม : ดำเนิน โครงการ รู้รักสามัคคี ทำความดี จิตอาสาเพื่อความมั่นคง มีการขยายเครือข่ายหน่วยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม จำนวน ๓ มหาวิทยาลัยเพิ่มเติม ได้แก่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยฟอตันี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ให้ครอบคลุมพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยนำ นนร.และนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จชต. ที่เข้าค่ายฝึกอบรมโครงการฯ ร่วมกับเยาวชน ไทยพุทธและมุสลิมจากโครงการด้านกีฬาและดนตรี สร้างความสัมพันธ์และดำเนินกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติทางทหาร ในพื้นที่ อ.เบตง จังหวัดยะลา จำนวน 5 วัน 4 คืน โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินการในพื้นที่ ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนหน่วยรับผิดชอบและพื้นที่ปฏิบัติงานทุกปี

4.2 กิจกรรมด้านกีฬา : ดำเนินโครงการ กีฬา รู้รักสามัคคี ทำความดี จิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยนำเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมที่ผ่านการอบรมจากโครงการด้านกีฬา (โครงการอบรมเยาวชน นอกระบบการศึกษาภาคบังคับ โดยใช้กีฬาเป็นสื่อ มาดำเนินกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ การปฏิบัติทางทหาร ร่วมกับเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิม จากโครงการด้านดนตรี (โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านดนตรีให้กับเยาวชน และสถานศึกษาในพื้นที่ จชต. ในพื้นที่ จชต.) และเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมที่ผ่านการฝึกอบรมจากกิจกรรมการเข้าค่ายฝึกอบรม ในพื้นที่ จชต. เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านความมั่นคง ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนหน่วยรับผิดชอบและพื้นที่ปฏิบัติงานทุกปี

4.3 กิจกรรมด้านดนตรี : ดำเนินโครงการ ดนตรีรู้จักสามัคคี ทำความดี จิตอาสา เพื่อความมั่นคง โดยนำเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมที่ผ่านการอบรมจากโครงการด้านดนตรี (โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านดนตรีให้กับเยาวชน และสถานศึกษาในพื้นที่ จชต.) มาดำเนิน กิจกรรมการพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ร่วมกับเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิมจาก โครงการเข้าค่ายฝึกอบรม และด้านกีฬา ในพื้นที่ จชต. เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านความมั่นคง ซึ่งจะมีการ ปรับเปลี่ยนหมุนเวียนหน่วยรับผิดชอบและพื้นที่ปฏิบัติงานทุกปี

แผนภาพที่ 3 - 4 แนวทางจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยการพัฒนาสนับสนุน การปฏิบัติทางทหาร ในพื้นที่ จชต.

ที่มา : พิเศษ, 2560

วิธีการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง ในพื้นที่ จชต.

1. วิเคราะห์กำหนดแผนงาน/โครงการ ที่สามารถรวบรวมกลุ่มเป้าหมายเยาวชนไทยมุสลิม มาร่วมกิจกรรมกับเยาวชนไทยพุทธในพื้นที่ จชต. ประกอบด้วย แผนงาน/โครงการ การเข้าค่ายฝึกอบรม ด้านกีฬา และดนตรี เพื่อมุ่งสู่ผลลัพธ์ ได้แก่ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสันติสุข
2. วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ร่วมกับเครือข่ายครู/อาจารย์ จากโรงเรียนปอเนาะและมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาไทยพุทธและไทยมุสลิมศึกษาอยู่จำนวนมากในพื้นที่ จชต. รณรงค์/เชิญชวนกลุ่มเป้าหมายเยาวชนดังกล่าว มาเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงบูรณาการหน่วยงานด้านการศึกษา ด้านกีฬา ด้านดนตรี และด้านวัฒนธรรมเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ และขยายผลการดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการ อย่างต่อเนื่อง
3. กิจกรรมการเข้าค่ายฝึกอบรม มุ่งเน้นไปสู่กลุ่มเป้าหมายเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยมีเนื้อหาของกิจกรรมประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ การละลายพฤติกรรม การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร การแสดงแลกเปลี่ยนพหุวัฒนธรรม การร่วมงานประเพณีท้องถิ่น การพบปะประชาชน และกิจกรรมอำลา เพื่อนำมาสู่การเป็นคนไทยด้วยกัน

4. กิจกรรมด้านกีฬา เน้นกีฬาที่เป็นที่นิยมของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ จชต. ได้แก่ ฟุตบอล ฟุตซอล วอลเลย์บอล เป็นต้น มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเยาวชนชนกลุ่มเสี่ยงระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยสร้างความเป็นทีมของกีฬาประเภทต่าง ๆ กล่าวคือ หนึ่งทีมมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย เยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิม รวมถึงกำหนดให้มีการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร เพื่อนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

5. กิจกรรมด้านดนตรี มุ่งเน้นไปสู่เยาวชนชนกลุ่มเสี่ยงทุกระดับ โดยมีเนื้อหาของกิจกรรม มุ่งไปสู่การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และดำเนินกิจกรรมการพัฒนา สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร เพื่อนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

6. กิจกรรมด้านจิตอาสาเพื่อความมั่นคง ในพื้นที่ จชต. ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนา สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ร่วมกันของชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม ที่มุ่งสู่ผลลัพธ์ การอยู่ร่วมกัน ด้วยความรัก ความเข้าใจและความสามัคคีภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในสถานการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลพร้อมทั้ง ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาในทุกมิติ และการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษา ความปลอดภัยพื้นที่ชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้น มีเป้าหมาย ๓ กลุ่ม ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบ ได้แก่ ประชาชนและครอบครัว เจ้าหน้าที่รัฐ และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยพื้นที่ชุมชน เช่น อาสาป้องกันตนเอง (อส.) ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ชุดควบคุมตำบล (ชคต.) และ อาสารักษาความปลอดภัย (อรบ.) เป็นต้นที่ได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบ โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ เช่น การอบรมสร้างความเข้าใจในสถานการณ์และการอยู่ร่วมกันกับเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิม การจัดเสวนาทางศาสนาสร้างความเข้าใจและความรักความสามัคคี การจัดเวทีชาวบ้านสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน การร่วมงานประเพณีท้องถิ่น การพบปะเรียนรู้และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ และการพัฒนาร่วมกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เป็นต้น ตามแนวทางยุทธศาสตร์พระราชทาน “ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ” เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รับทราบความต้องการที่แท้จริง และวางแผนการสนับสนุนโครงการที่เป็นไปได้

7. ถ่ายทอดแนวความคิดจิตอาสาเพื่อความมั่นคงดังกล่าวไปสู่ หน่วยปฏิบัติงาน ด้านกิจการพลเรือนของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. ได้แก่ ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ชป.กร.) และ ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน หน่วยเฉพาะกิจทหารพราน (ชป.กร.ทพ.) ที่ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนในการเข้าถึงประชาชนนำกลุ่มเป้าหมายเยาวชนไทยพุทธและไทยมุสลิม รวมถึงประชาชนทั่วไป มาร่วมการดำเนินงานพัฒนาสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร โดยบูรณาการร่วมกับ ศูนย์ปฏิบัติการ อำเภอ (ศปก.อ.), อส., ชรบ., ชคต. และ อรบ. เพื่อมุ่งผลลัพธ์เพิ่มขึ้น

8. เมื่อสถานการณ์เริ่มคลี่คลาย ให้ดำเนินงานตามแนวทางของจิตอาสาเพื่อความมั่นคง โดยจัดตั้งผู้แทน กร. ภาคประชาชน ในพื้นที่หมู่บ้านชายแดน ในลักษณะเดียวกับ กกล.ป้องกันชายแดนในพื้นที่ภาคต่าง ๆ เพื่อขยายเครือข่ายการจัดตั้งและอบรมจิตอาสาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านชายแดน ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด (ขั้นการจัดตั้งและฝึกอบรมมวลชน) ดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่หมู่บ้านตนเอง และระหว่างหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน ระหว่างหมู่บ้านต่าง อำเภอในจังหวัดเดียวกัน และหมู่บ้านประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน (ขั้นการใช้งาน/ขับเคลื่อนมวลชน) รวมถึง ทบ. ผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการดำเนินการของกลุ่มมวลชนจิตอาสาเพื่อความมั่นคง

ที่ผ่านการปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยกำหนดให้มีเครื่องแบบ เข็มสัญลักษณ์/เครื่องหมาย
 ระดับเครื่องแบบ หรือบัตรประจำตัว ตลอดจนสิทธิประโยชน์พื้นฐานในรูปแบบต่าง ๆ และจัดให้มี
 กิจกรรมพัฒนาสัมพันธ์สมาชิกมวลชนของหมู่บ้านและเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง (ขึ้นการดำรงรักษา) เพื่อ
 ผนึกกำลังแนวร่วมภาคประชาชน ด้วยการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง กับมวลชนของ กอ.รมน.ภาค 4 สน.
 สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์รูปแบบใหม่ในพื้นที่ จชต.

**ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับผลที่ได้รับจากการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง
 ในพื้นที่ ชายแดน และ จชต.**

1. ทบ. สามารถพัฒนาการดำเนินงานด้านมวลชน ในพื้นที่ชายแดน โดยมี ผู้แทน กร.
 ภาคประชาชน เป็นผู้แทนในการประสาน/เชื่อม กับกลุ่มมวลชนอื่น ๆ และร่วมดำเนินงานจิตอาสา
 เพื่อความมั่นคงในการปฏิบัติงานสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงในทุกพื้นที่หมู่บ้านชายแดน
 ของ กกล. ทั่วประเทศ

2. ทบ. สามารถพัฒนาการดำเนินงานด้านมวลชน ในพื้นที่ จชต. โดยใช้งานจิตอาสา
 เพื่อความมั่นคง สนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ จชต.
 ของ กอ.รมน.ภาค 4 สน. มุ่งสู่ผลลัพธ์ ตามลำดับ ได้แก่ พี่น้องไทยพุทธและมุสลิมอยู่ร่วมกันด้วยความรัก
 ความเข้าใจและความสามัคคีภายใต้ความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรม ประชาชนมีความ
 เข้าใจในสถานการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลพร้อมทั้งให้ความร่วมมือในการแก้ไข
 ปัญหาในทุกมิติ และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยพื้นที่ชุมชนของตนเอง
 มากยิ่งขึ้นในรูปแบบของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านชุดคุ้มครองตำบลและเครือข่ายเฝ้าระวังพื้นที่
 มีจำนวนมากขึ้น

3. ทบ.สามารถใช้นโยบายการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง ในการสร้างจิตสำนึก
 ด้านความมั่นคง ให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร นำไปสู่การแก้ไขปัญหาภัยคุกคาม
 รูปแบบใหม่ในทุกพื้นที่ความมั่นคงของประเทศ

4. เกิดการบูรณาการและขยายผล แผนงาน/โครงการที่มีงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคง
 อย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปสู่การพัฒนา กร.ภาคประชาชน และผนึกกำลังแนวร่วมภาคประชาชนร่วมกับ
 แนวร่วมของ ศปก.ทบ. และ กอ.รมน.ภาค 4 สน. รวมถึงมวลชนทุกภาคส่วน ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การปรับปรุงการดำเนินการกิจการงานด้านพลเรือนของกองทัพบกในรูปแบบ ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (ชป.กร.)

ในปี พ.ศ. 2560-2561 กองทัพบกได้จัดทำรูปแบบเพื่อให้หน่วยงานของกองทัพบก
 ดำเนินการโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ และวิทยาการที่มีขีดความสามารถพบปะพูดคุยให้กับประชาชนใน
 ท้องถิ่น ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ในกรอบของงานกิจการพลเรือนของกองทัพบก ได้แก่ งานการ
 ช่วยเหลือประชาชน-พัฒนาประเทศ งานการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างความรับรู้
 งานเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ-เทิดทูนสถาบัน งานเสริมความเข้าใจและให้มีทัศนคติที่ดีต่อสังคม
 งานด้านการมีส่วนร่วมมีจิตสาธารณะ มีรูปแบบการดำเนินงาน เรียกว่า ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน

(ขป.กร.) ให้สอดคล้องกับหน่วยงานของกองทัพบก 4 รูปแบบ และมีชื่อให้ประชาชนจดจำง่ายมี “ขุน” นำหน้า ดังนี้

1. ขป.กร.กองทัพ (ขุนศึก) ชุดละ 8 นาย โดยใช้ดนตรีประกอบการบรรยายเป็นสื่อกลางในการสร้างเครือข่าย เป้าหมายหลักเพื่อให้คนไทยเกิดความรักชาติสามัคคีกัน
2. ขป.กร.มนทลทหารบก (มทบ.) (ขุนภักดี) ชุดละ 5 นาย โดยให้การบรรยายประวัติศาสตร์ชาติไทยและพระอริยภาพ + บารมีของพระมหากษัตริย์ไทย ประกอบแสง สี เสียง เป็นสื่อกลางในการสร้างเครือข่าย หรือในรูปแบบคอนเสิร์ต เป้าหมายหลักเพื่อให้ประชาชนเกิดความภูมิใจที่เป็นคนไทยและพสกนิกรในราชอาณาจักรไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
3. ขป.กร.กองพัน (ขุนอาสา) ชุดละ 6 นาย โดยให้การบรรยายเรื่องศาสตร์พระราชา และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสื่อกลางของในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นสื่อกลางสร้างเครือข่าย เป้าหมายหลักเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และเผยแพร่ไปสู่ชุมชนรอบข้างให้ประกอบอาชีพสุจริต
4. ขป.กร.กองกำลังป้องกันชายแดน (ขุนมั่น) ชุดละ 7 นาย โดยจัดเวทีประชาชนและการจัดทำแผนชุมชนระดับตำบลเป็นสื่อกลางสร้างเครือข่าย เป้าหมายหลักคือการเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือน

การปรับภารกิจชุดปฏิบัติการภารกิจจัดการพลเรือน (ขป.กร.) ให้สอดคล้องกับการกิจของกองทัพบกและรัฐบาล

นอกจากภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามเป้าหมายหลักของ ขป.กร.ทบ. ของหน่วยงานของกองทัพบกแล้วเพื่อให้รองรับภารกิจทุกรูปแบบ ทั้งภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ทุกประเทศต้องเผชิญ รวมถึงปัญหาสำคัญของประเทศชาติด้วย ที่สำคัญได้แก่

ยาเสพติด

ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย-แรงงานต่างชาติดังกล่าว

สินค้าหนีภาษี/ผิดกฎหมาย

การตัดไม้ทำลายป่า และการเผาไร่นาทำให้เกิดมลภาวะ, การอนุรักษ์ทรัพยากร

การกระทำผิดกฎหมายทุกรูปแบบ อาทิ เล่นการพนัน

กลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

หลังจากได้ปฏิบัติและมีประสบการณ์อยู่ในระดับหนึ่งแล้ว ได้มีประชุมวางแผนร่วมกัน และที่การสัมมนาซักซ้อมทำความเข้าใจปรับการทำงานภายในชุดให้มีรูปแบบการทำงาน โดยภายในชุดจะพบปะชี้แจงหรือทำเวทีประชาคมกับประชาชน (ชาวบ้าน) ในพื้นที่ และแบ่งหน้าที่ตามฐานะ และทักษะในตำแหน่งหน้าที่ 5 ตำแหน่งและสามารถยืดหยุ่นได้ตามเหมาะสม ดังนี้

1. หัวหน้าชุด : บูรณาการ ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพบปะพูดคุยทำเวทีประชาคม
2. วิทยากรประชาสัมพันธ : ชี้แจงให้ประชาชนทราบหัวข้อกิจกรรมกำหนด วัน เวลา สถานที่ ทั้งพื้นที่รับผิดชอบ

3. วิทยาการเสริมสร้างอุดมการณ์ : ชี้แจงในเนื้อหาของกิจกรรม แบบอย่างที่ดีของบุคคลตัวอย่างของชาติที่ได้ร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
4. วิทยาการเสริมสร้างความเข้าใจ : ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับกลับมาจาก การได้ทำความเข้าใจในกิจกรรมเกิดทัศนคติที่ดีขึ้น
5. วิทยาการการมีส่วนร่วม : เชิญชวนให้ร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วมการซักถาม การร่วมแก้ปัญหาอาจารย์ร่วมกิจกรรมเสริม เช่น บริจาคโลหิต กิจกรรมจิตอาสา ตรวจสุขภาพ โดยมีหน้าที่แนวทางการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติของ ชป.กร.ของทบ. ตามตารางที่แนบ

ตารางที่ 3 – 1 หน้าที่แนวทางการดำเนินงานและวิธีปฏิบัติของ ชป.กร.ของทบ.

หน้าที่ อส.กร. ของ ทบ.

หน้าที่	การสนับสนุน	แนวทางการดำเนินงาน
สนับสนุน ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของ ชป.กร. และหน่วยงานต่าง ๆ ของ ทบ. ในงานปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนทั้งปวงของ ทบ. ซึ่งอาจรวมถึงงานด้านความมั่นคงต่าง ๆ ของ ทบ. ตามศักยภาพ และขีดความสามารถ ของ อส.กร. ด้วยความสมัครใจในวาระโอกาส และสถานการณ์ที่ อส.กร. พิจารณาเห็นเหมาะสม	1. งานด้านกำลังพล	การเชิญชวนให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีลูกหลานที่มีอายุครบเกณฑ์ สมัครเข้าเป็น พลทหารกองประจำการ เป็นต้น
	2. งานด้านการข่าว	การเชิญชวนให้ประชาชนในพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงการแจ้งเตือนเหตุ และภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงของพื้นที่ และของชาติ เป็นต้น
	3. งานด้านยุทธการ	การร่วมเป็นเจ้าหน้าที่ประจำจุดตรวจ จุดสกัด ในพื้นที่ เพื่อการควบคุมเหตุอันอาจเกิดผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงของชาติ เป็นต้น
	4. งานด้านสิ่งกำลังบำรุง	การเชิญชวนให้ประชาชนในพื้นที่สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ในการปฏิบัติการกิจของหน่วยทหารในพื้นที่ และ ทบ. อาทิ ยานพาหนะ สิ่งอุปกรณ์ สิ่งอุปโภค/บริโภค เป็นต้น
	5. งานด้านกิจการพลเรือน	การเข้าร่วมและการเชิญชวนให้ประชาชนในพื้นที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนของหน่วย และ ทบ. อาทิ การปฏิบัติการกิจการพลเรือน การประชาสัมพันธ์ การเสริมสร้างอุดมการณ์ การเสริมสร้างความเข้าใจ และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม เป็นต้น
	6. งานด้านปลัดบัญชี	การเชิญชวนให้ประชาชนในพื้นที่สนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ของ อส.กร. เป็นต้น

ที่มา : กรมกิจการพลเรือน

จาก “จิตอาสาเพื่อความมั่นคง”สู่การจัดตั้ง” อาสาสมัครกิจการพลเรือนในช่วงเวลาเดียวกันกับการดำเนินงานจิตอาสาเพื่อความมั่นคงสนับสนุนงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ปี พ.ศ.2562 มีแนวความคิดที่จะดำเนินงานมวลชนในลักษณะเดียวกันในพื้นที่ ที่ติดชายแดนโดยให้กองกำลังรักษาชายแดนที่มี ชป.กร. (ขุนมัน) เป็นหน่วยขับเคลื่อน และคัดกรองประชาชน/มวลชนที่จะเข้ามาเป็นจิตอาสาเพื่อความมั่นคง เพื่อดำเนินงานในเขตพื้นที่หมู่บ้านในตำบล ตามแนวชายแดน

ในความรับผิดชอบของ กกล. ป้องกันชายแดน และเปลี่ยนชื่อให้เหมาะสมว่า “อาสาสมัครกิจการพลเรือน” ซึ่งในขั้นต้นพิจารณาตามปัจจัยต่าง ๆ จำนวน 2,450 คน ตามตาราง

ตารางที่ 3 - 2 ข้อมูลพื้นที่หมู่บ้านตำบลชายแดนในความรับผิดชอบ กกล.ป้องกันชายแดน

หน่วย	พื้นที่รับผิดชอบ			จำนวนหมู่บ้านใน ตำบลชายแดน (หมู่บ้าน)		จำนวน อส.กร.(คน)	
	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ติด ชายแดน	ไม่ติด ชายแดน	ติด ชายแดน	ไม่ติด ชายแดน
กกล.บูรพา	1	4	14	64	82	64	41
กกล.สุรสีห์	4	17	39	109	257	109	129
กกล.สุรศักดิ์ มนตรี	5	23	87	450	496	450	248
กกล.สุรนารี	5	20	55	297	454	297	227
กกล.นเรศวร	2	12	40	133	263	133	132
กกล.ผาเมือง	6	24	59	250	460	250	230
กกล.เทพสตรี	3	8	26	87	105	87	53
รวม	26	108	320	1,390	2,117	1,390	1,060
รวมทั้งสิ้น				3,507		2,450	

ที่มา : กรมกิจการพลเรือน

และมีแนวความคิดที่จะรับสมัคร อสกร. ทั่วประเทศในปีประมาณ 2563 จนถึง
ปีงบประมาณ 2565 ตามตาราง

ตารางที่ 3 – 3 การจัด อส.กร. ของกองทัพบก. ประจำปีงบประมาณ 2563

ลำดับ	พื้นที่การจัด อส.กร.	คัดเลือกโดย	จำนวน
1	อส.กร.กกล.ป้องกันชายแดน	กกล.ทั้ง 7 กกล.	2,450 คน
2	อส.กร.มทบ.ปี 63 (ระดับอำเภอ 878 อำเภอ 50 เขต)	มทบ.ทั้ง 35 มทบ. โดย สัสดีอำเภอ	9,280 คน
3	อส.กร.มทบ.ปี 64 (ระดับตำบล 7,255 ตำบล)	มทบ.ทั้ง 35 มทบ. โดย สัสดีอำเภอ	21,765 คน
4	อส.กร.มทบ.ปี 63 (ระดับหมู่บ้าน 75,032 หมู่บ้าน)	มทบ.ทั้ง 35 มทบ. โดย สัสดีอำเภอ	150,064 คน

ที่มา : กรมกิจการพลเรือน

โดยมอบภารกิจให้ อส.กร. 5 ประการดังนี้

1. การปฏิบัติการกิจการพลเรือน
2. การเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ
3. การเสริมสร้างความเข้าใจ
4. การประชาสัมพันธ์
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ประการที่ 1 : การปฏิบัติการกิจการพลเรือน

1. ร่วมกับ ชป.กร. ในการพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนส่วนราชการต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ
2. เป็นแกนนำในริเริ่มงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการสร้างความรักความสามัคคีของประชาชนในพื้นที่
3. เป็นแกนกลางในการประสานงานระหว่าง กกล.ป้องกันชายแดนส่วนราชการกับประชาชนในพื้นที่
4. เป็นผู้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ด้านพลเรือนเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงให้กับ กกล.ป้องกันชายแดนตามขีดความสามารถ
5. ปฏิบัติตนเสมือนเป็นตัวแทนหน่วยทหารในพื้นที่ชุมชนตำบลอำเภอชายแดน

ประการที่ 2 : การเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ

1. รณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ระดับธงชาติธงสัญลักษณ์ ร.10 หรือพระบรมฉายาลักษณ์ ร.9 หรือ ร.10 เพื่อเป็นการแสดงออกที่สำคัญที่แสดงว่าประชาชนจงรักภักดีต่อสถาบันชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์

2. เตรียมตัวให้มีความพร้อมในการบรรยายให้ความรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับในหลวง ร.9 และ ร.10 อาทิ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริการให้ความช่วยเหลือประชาชนตามแนวชายแดน เพื่อเน้นย้ำให้ประชาชนได้ทราบซึ่งถึงพระมหากรุณาธิคุณของในหลวง ร.9 และ ร.10 ที่ทรงอุทิศพระวรกายเพื่อคนไทยทุกพื้นที่แม้กระทั่งในถิ่นทุรกันดาร

3. รณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทยที่มีศิลปะประเพณี วัฒนธรรมอุปนิสัยที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในความเป็นไทยให้เห็นโดยการรู้สึกความภาคภูมิใจจากตัวพี่น้องประชาชนเอง

4. ศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้กับตนเองและครอบครัวอย่างไรบ้างรณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนในพื้นที่ได้รู้และเข้าใจพระราชปณิธานของในหลวง ร.9 ที่ทรงศึกษาค้นคว้าทดลองศาสตร์พระราชาทิ้งเรื่องคนดินน้ำและป่าไม้เพื่อสร้างความรู้ให้กับแผ่นดินไทยซึ่งประชาชนทุกคนควรทราบและนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

5. สร้างความภาคภูมิใจในบรรพชนในพื้นที่ของท่านหรือพื้นที่ใกล้เคียง (ถ้ามี) ที่มีส่วนสำคัญในการทำหน้าที่ปกป้องรักษาอธิปไตยของชาติ

ประการที่ 3 : การเสริมสร้างความเข้าใจ

1. ท่านทราบหรือไม่ว่าปัญหาเสพติดแรงงานต่างด้าวการทำลายป่าและค้าสิ่งผิดกฎหมายส่งผลกระทบต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างไรบ้างเพื่อสร้างความตระหนักร่วมกันกับปัญหาสำคัญของชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

2. พี่น้องประชาชนในพื้นที่ชุมชนของท่านมีความรักความสามัคคีกันมากน้อยเพียงใดและท่านมีส่วนที่จะทำให้สามัคคีกันมากขึ้นได้อย่างไร

3. ถ้ามีสถานการณ์วิกฤติเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านท่านพร้อมที่จะช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติของทหารหรือไม่อย่างไรบ้าง

4. ท่านเคยได้ยินคำว่าทหารเป็นที่พึ่งของประชาชนในทุกโอกาสหรือไม่และท่านคิดว่าทหารมีส่วนในการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความสะดวกได้มากน้อยแค่ไหน

5. จูงใจให้ประชาชนทราบทำหน้าที่ส่งต่อข้อมูลข่าวสารสำคัญต่าง ๆ ในกลุ่ม line ของชุมชนตนเองได้หรือไม่อย่างไร

ประการที่ 4 : การประชาสัมพันธ์

1. ติดตามข้อมูลข่าวสารสำคัญด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่ความรับผิดชอบของตนและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง

2. ประสานขอรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานทหารและส่วนราชการในพื้นที่ทำความเข้าใจและกระจายข่าวสารสำคัญต่าง ๆ ที่จะเพิ่มพูนสาระความรู้ต่าง ๆ ให้กับประชาชนในพื้นที่

3. ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของราชการให้กับประชาชนในพื้นที่ผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ อาทิ หอกระจายข่าว social network และ application ที่ประชาชนในพื้นที่นิยมใช้

4. รมรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับกม. ที่ประชาชนควรรู้โดยเน้นโทษที่เกิดจากการเข้าร่วมกับกระบวนการต่าง ๆ ที่ผิดกฎหมาย

5. ริเริ่มการใช้ช่องทางสื่อสารประเภทต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตน

ประการที่ 5 : ส่งเสริมการมีส่วนร่วม

1. ช่วยรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนของท่านไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับกระบวนการใดใดที่จะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพในความมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืนในชุมชนของท่าน

2. เป็นแกนนำให้กับประชาชนในชุมชนของท่านในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามวาระโอกาสประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญต่าง ๆ ของชุมชนและของชาติ

3. เป็นแกนนำที่สามารถให้ความรู้เรื่องภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชน / ตำบลกับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ

4. เป็นแกนนำช่วยรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันในการจัดทำแผนปฏิบัติตามแผนงานต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืนในชุมชนของตน

5. รายงานข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติในพื้นที่รับผิดชอบ

การแต่งกาย เครื่องหมายของ อส.กร.

จัดทำเพื่อเป็นระเบียบ ธรรมเนียมเดียวกัน เป็นหมู่คณะ ทำสัญญาณบอกฝ่ายทหาร และเสริมความภูมิใจแก่สมาชิกผู้สวมใส่

เครื่องหมาย รูป คน (ประชาชน) จับมือเป็นรูปดาว โดยมีตรากองทัพบกอยู่ตรงกลาง หมายถึง การรวมพลังและมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการประสานงานและให้คำแนะนำต่อกองทัพบก เพื่อให้เกิดความมั่นคง(เป็นเกราะป้องกัน) ในพื้นที่

หมวกสีเขียว มีเครื่องหมายอยู่หน้าหมวก

เสื้อยืดคอปกสีเขียว

เสื้อมากี อเนกประสงค์ มีตราละอักษร “อาสาสมัครกิจการพลเรือน”

แผนภาพที่ 3 - 5 รูปภาพ ตราสัญลักษณ์ การแต่งกาย

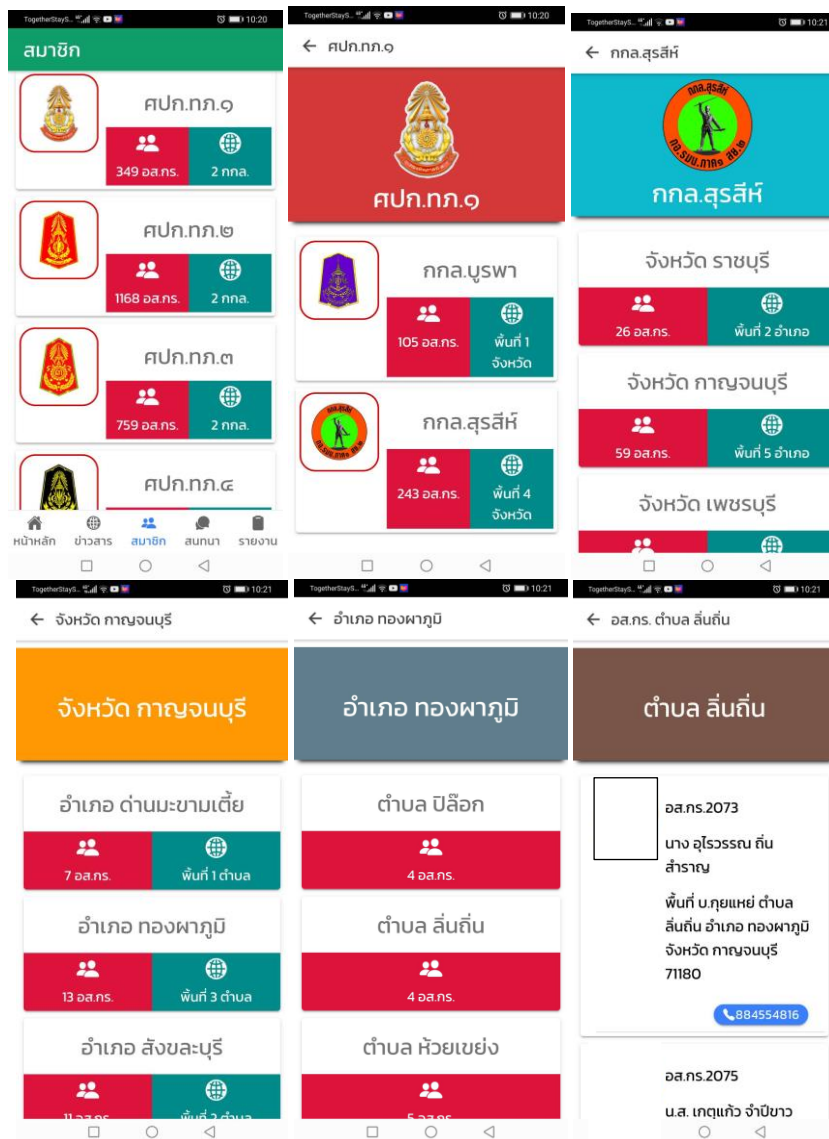

ที่มา : กรมกิจการพลเรือน

แอปพลิเคชัน การบอกข้อมูล ทะเบียน ประวัติ และการรายงาน

ข้อมูลทะเบียนประวัติ มีประโยชน์ เพื่อการประสานงานให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกันทำงานเป็นหมู่คณะได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไปละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและไม่ให้เกิดความไม่ปลอดภัย

แผนภาพที่ 3 - 6 แอปพลิเคชัน การบอกข้อมูล ทะเบียน ประวัติ และการรายงาน

ที่มา : กรมกิจการพลเรือน

การรายงาน

กองทัพบก โดยกรมกิจการพลเรือน มีแบบฟอร์มการรายงาน ผ่าน ขป.กร ของหน่วยแบบเป็นมาตรฐาน เพื่อสะดวกในการรวบรวม สรุปเนื้อหา นำรายงานให้ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนำไปประเมินผล ปรับปรุงให้ข้อมูลมีประโยชน์ ช่วยภารกิจได้ในปัจจุบันและอนาคต โดยมีแบบฟอร์มรายงาน

แผนภาพที่ 3 – 7 แบบฟอร์มการรายงาน ผ่าน ขป.กร ของหน่วย

(ตัวอย่าง)

ขป.กร.ภกกล.ป้องกันชายแดน (ขุนมัน)

ประจำวัน.....ที่.....เดือนพ.ศ.....

1. ตำบลที่รับผิดชอบ.....ตำบล
2. อส.กร.ที่รับผิดชอบคน : หมู่บ้านติดแนวชายแดน.....คน
: หมู่บ้านไม่ติดแนวชายแดน.....คน
3. อยู่ระหว่างดำเนินงานตามขั้นตอนการปฏิบัติของ ขป.กร. ในขั้นที่
 - 3.1 ขั้นตอนที่ 1 : การรณรงค์เชิญชวนประชาชน จำนวน.....ตำบล ได้แก่.....
 - 3.2 ขั้นตอนที่ 2 : การจัดเวทีประชาคม จำนวน.....ตำบล ได้แก่.....
 - 3.3 ขั้นตอนที่ 3 : การจัดทำแผนชุมชน จำนวน.....ตำบล ได้แก่.....
 - 3.4 ขั้นตอนที่ 4 : การปฏิบัติตามแผนชุมชน จำนวน.....ตำบล ได้แก่.....
 - 3.5 ขั้นตอนที่ 5 : การประกาศเป็น “ชุมชน/ตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำนวน.....ตำบล ได้แก่.....
4. หุ้บปรึกษาเพื่อความมั่นคง (ทปค.)
 - 4.1 หุ้บทางปัญหา :
 - 4.1.1 แก้ไขปัญหาเสถียรภาพ ประกอบด้วย.....
 - 4.1.2 แก้ไขปัญหาสันค้ำหนิภาชี ประกอบด้วย.....
 - 4.1.3 แก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ประกอบด้วย.....
 - 4.1.4 แก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรณ์ธรรชาติ ประกอบด้วย.....
 - 4.2 หุ้บทางสังคม
 - 4.2.1 แก้ไขปัญหาเสถียรภาพ ประกอบด้วย.....
 - 4.2.2 แก้ไขปัญหาสันค้ำหนิภาชี ประกอบด้วย.....
 - 4.2.3 แก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ประกอบด้วย.....
 - 4.2.4 แก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรณ์ธรรชาติ ประกอบด้วย.....
 - 4.3 หุ้บทรัพย์
 - 4.3.1 แก้ไขปัญหาเสถียรภาพ ประกอบด้วย.....
 - 4.3.2 แก้ไขปัญหาสันค้ำหนิภาชี ประกอบด้วย.....
 - 4.3.3 แก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ประกอบด้วย.....
 - 4.3.4 แก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรณ์ธรรชาติ ประกอบด้วย.....
5. รวมจำนวน อส.กร. ปฏิบัติงาน คน
6. รูปภาพประกอบการรายงาน

.....

ตรวจถูกต้อง

.....

ที่มา : กรมกิจการพลเรือน

การสร้างแรงจูงใจให้ อส.กร. เกิดความร่วมมือ

1. เป็นผู้เสียสละให้ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ โดยความสมัครใจ เป็นพื้นฐาน
2. มีสัญลักษณ์ และการแต่งกาย ได้รับเกียรติ ความไว้วางใจ จากชุมชน และสังคมในพื้นที่
3. มีค่าตอบแทนให้ตามความเหมาะสม
4. หากได้รับการประเมินคัดเลือกเป็น อาสาสมัครกิจการพลเรือนดีเด่น จะได้เข้าพิธีรับเกียรติบัตร เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ จากผู้บัญชาการทหารบก ในการประชุมหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก ประจำเดือน

บทที่ 4

แนวทาง/การกำหนดบทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน สนับสนุนกองกำลังป้องกันชายแดน (กองกำลังสุรนารี)

ในบทนี้ผู้วิจัยได้รับทราบแนวความคิดจากผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทาง
ทฤษฎีและปฐมภูมิ รวมถึงประเมินจากการทราบผลการปฏิบัติของชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนซึ่งมี
ผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครกิจการพลเรือนในพื้นที่กองกำลังสุรนารี โดยใช้แนวคิดทฤษฎี
ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัคร และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และ
วิเคราะห์ข้อมูล ตามหัวข้อดังนี้

1. การปฏิบัติงานด้านกิจกรรมพลเรือนของกองกำลังสุรนารี
2. ตำบลติดชายแดนและอาสาสมัครกิจการพลเรือนในพื้นที่กองกำลังสุรนารี
3. คุณสมบัติของผู้ที่เป็นอาสาสมัครกิจการพลเรือน
4. บทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือน
5. บทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือนสนับสนุนการเตรียมสนามด้านกิจการพลเรือน

7 ประการ

การปฏิบัติงานด้านกิจกรรมพลเรือนของกองกำลังสุรนารี

การรับคณะวิทยาลัยเสนาธิการทหาร ณ บก.กกล.สุรนารี วันที่ 12 กรกฎาคม 2563

กองกำลังสุรนารี เป็น 1 ใน 7 กองกำลังป้องกันชายแดน มีภารกิจป้องกันชายแดน
รับผิดชอบพื้นที่ 5 จังหวัด 21 อำเภอชายแดน โดยปฏิบัติตามพันธกิจ 3 ประการ ของศูนย์ปฏิบัติการ
กองทัพบก โดยมีพื้นที่รับผิดชอบ ความยาวตลอดแนวชายแดน 750 กิโลเมตร ด้านลาวเป็นชายแดน
ทางน้ำ 188 กิโลเมตร ทางบก 199 กิโลเมตร รวม 387 กิโลเมตร ด้านกัมพูชาเป็นชายแดนทางบก
363 กิโลเมตร

การปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองกำลังสุรนารี ปฏิบัติตามพันธกิจ 3 ประการ
ที่ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบกกำหนด ประกอบด้วย

1. การเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือน
2. การปฏิบัติการจิตวิทยา และประชาสัมพันธ์
3. การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสำคัญในพื้นที่ชายแดน

ในปัจจุบัน (พ.ศ.2563) กองกำลังสุรนารี ได้รับอนุมัติอัตรา ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน
จำนวน 7 ชุดปฏิบัติการ (ชป.กร.) เข้าปฏิบัติงานตามแผนงานที่ ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการ
กองทัพบก กำหนดโดยมีที่ตั้งชุด และพื้นที่รับผิดชอบ รายละเอียด ดังนี้

ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนที่ 209 : รับผิดชอบพื้นที่หลัก อ.เขมรราชู, อ.นาตาล,
จ.อุบลราชธานี มีที่ตั้งหน่วย ณ ต.นาแวง อ.เขมรราชู จ.อุบลราชธานี

ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนที่ 210 : รับผิดชอบพื้นที่หลัก อ.โขงเจียม, อ.สิรินธร จ.อุบลราชธานี มีที่ตั้งหน่วย ณ ต.ช่องเม็ก อ.สิรินธร จ.อุบลราชธานี

ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนที่ 211 : รับผิดชอบพื้นที่หลัก อ.น้ำยืน, อ.น้ำขุ่น จ.อุบลราชธานี มีที่ตั้งหน่วย ณ ต.โขง อ.น้ำยืน จ.อุบลราชธานี

ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนที่ 212 : รับผิดชอบพื้นที่หลัก อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ มีที่ตั้งหน่วย ณ ต.รุ่ง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ

ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนที่ 213 : รับผิดชอบพื้นที่หลัก อ.ขุนหาญ, อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ มีที่ตั้งหน่วย ณ ต.ดงรัก อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ

ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนที่ 214 : รับผิดชอบพื้นที่หลัก อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์ มีที่ตั้งหน่วย ณ ต.ด่าน อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์

ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนที่ 215 : รับผิดชอบพื้นที่หลัก อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์ มีที่ตั้งหน่วย ณ ต.สายโท 6 ใต้ อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

1. การเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือน : ชุด ขป.กร. เข้าการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือน ห้วงที่ผ่านมามีการดำเนินการทั้งสิ้น 1,920 ครั้ง บัญชีข้อมูลทรัพยากรพลเรือนในพื้นที่ที่สำคัญที่สามารถใช้สนับสนุนการปฏิบัติทางทหารเมื่อเกิดภาวะสงคราม อาทิเช่น สถานีไฟฟ้า 14 สถานี, โรงประปา 1,299 แห่ง, สถานพยาบาล 262 แห่ง, โรงเรียน 1,104 แห่ง, สำนักสงฆ์/ที่พักสงฆ์ 1,315 แห่ง, บัมน้ำมัน 482 แห่ง, โรงสี 1,420 โรง, อ่างเก็บน้ำ 342 แห่ง, หลุมหลบภัย 1,474 แห่ง และ อื่น ๆ

1.1 การเตรียมกำลังประชาชน โดยการฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดนตามแผนโครงการ ดังนี้

1.1.1 โครงการจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

1.1.1.1 การจัดเวทีประชาคม เพื่อขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการกำหนดแผนการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในชุมชน (ทุนปรัชญาเพื่อความมั่นคง : ทปค.)

แผนป้องกันภัยยาเสพติด

แผนป้องกันภัยการตัดไม้ทำลายป่า

แผนป้องกันภัยการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี

แผนป้องกันภัยก้นลักรอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของ

แรงงานต่างด้าว

1.1.1.2 การฝึกอบรมผู้นำชุมชนเข้มแข็ง เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน

1.1.1.3 การฝึกกำลังประชาชนตำบลชายแดน เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ

1.1.1.4 การฝึกอบรมพัฒนาสัมพันธ์ผู้นำชุมชนตำบลชายแดน เพื่อให้ผู้นำได้มีความรู้ ในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

1.1.1.5 โครงการฝึกอบรมและสร้างเครือข่ายเยาวชนชายแดนด้านยาเสพติด ซึ่งผลจากการฝึกอบรมสามารถจัดตั้งแหล่งข่าวภาคประชาชน มีรายงานข่าวสารนำไปสู่การจับกุมส่งผลให้ระเบียบพื้นที่ชายแดนมีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

1.1.2 โครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดน จัดตั้งหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดนใน 6 พื้นที่ ตามตารางที่ 4 - 1

ตารางที่ 4 -1 โครงการหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานตามแนวชายแดน

พื้นที่ฝั่งไทย	พื้นที่ฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน
บ.ทุ่งหนองบัว ต.ช่องเม็ก อ.สิรินธร จว.อ.บ.	บ.วังเต่า เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก สปป.ลาว
บ.น้ำยืน ต.โขง อ.น้ำยืน จว.อ.บ.	บ.อานแซะ ต.สะแอม อ.จอมกระสาม จ.พระวิหาร
บ.โศกขามป้อม ต.ภูผามอก อ.กันทรลักษ์ จว.ศ.ก.	บ.เป็รียะสะแบก ต.รือมเดาเย่สะแร อ.จอมกระสาม
บ.แซร์ไปร้ ต.ไพรพัฒนา อ.ภูสิงห์ จว.ส.ร.	บ.สระซูก ต.ตรอเปียงโปร อ.อัลลองเวง จ.อุดรมีชัย
บ.ด่าน ต.ด่าน อ.กาบเชิง จว.ส.ร.	บ.สระตึก ต.โอเสม็ด อ.สำโรง จ.อุดรมีชัย
บ.สายโท 6 ต.จันทบเพชร อ.บ้านกรวด จว.บ.ร.	บ.จู้บโก๊ก ต.อำปิล อ.บันเตียอำปิล จ.อุดรมีชัย

ที่มา : กรมกิจการพลเรือน

ดำเนินการขับเคลื่อนแผนงานโครงการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น
การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการพัฒนาวิชาชีพ, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม, และการส่งเสริมและพัฒนาศึกษาเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.3 โครงการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน
กองกำลังสุรนารี ได้รับการแบ่งมอบอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) จำนวน 524 ครั้ง

เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งในห้วงที่ผ่านมา มีการปฏิบัติผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ที่สำคัญดังนี้

จัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงาน นำ อส.กร. ในพื้นที่รับผิดชอบเข้าศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ฯ แรย์ อทิตยา โครงการทหารพันธุ์ดีเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับ อส.กร. นำไปขยายผลในพื้นที่รับผิดชอบอีกต่อไป

ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์/สำรวจ/คัดกรองบุคคลในหมู่บ้าน เพื่อป้องกันการระบาดของโรคโควิด-19 อันเป็นโรคที่ระบาดร้ายแรง มีผลกระทบกับความมั่นคง

ทำความสะอาด บริเวณพื้นที่เสี่ยง

การรายงานข่าวสารของ อส.กร. ที่สามารถนำไปสู่การจับกุมจำนวน 1 ข่าว ในพื้นที่ ฉก.3 (ฉก.3 ร่วมกับ จนท.เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา จับกุมผู้ต้องหาลักลอบทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (ตัดไม้พะยูน) ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา อ.ภูสิงห์ จว.ศ.ก.

ใต้ของกลางเป็นปืนแก๊ป 2 กระบอก, ไม้พุง 2 ท่อน, ยาเสพติด (ยาบ้า) จำนวน 3 เม็ด และได้ส่งผู้ต้องหาให้กับ สภ.ภูสิงห์ เพื่อดำเนินคดีต่อไป)

2. การปฏิบัติการจิตวิทยา และประชาสัมพันธ์

2.1 การปฏิบัติการจิตวิทยา : ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล และกองทัพบก ในการช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ มีการดำเนินการ จำนวน 2,311 ครั้ง ที่สำคัญได้แก่

2.1.1 การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบวาตภัย โดยจัดกำลังเข้าซ่อมแซมบ้านเรือนที่ได้รับความเสียหาย

2.1.2 การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยแล้ง โดยจัดรถบรรทุกน้ำแจกจ่ายน้ำอุปโภค-บริโภค

2.2 การประชาสัมพันธ์ ได้จัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ กองกำลังสุรนารีและดำเนินการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานของหน่วยข่าวสารประชาสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ผ่านทางสื่อต่าง ๆ

2.2.1 การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลข่าวสาร โดยผ่าน ททบ.5 เพจศูนย์ประชาสัมพันธ์กองทัพบกและเพจศูนย์ประชาสัมพันธ์กองทัพอากาศที่ 2 เพจภายนอกกองทัพบก

2.2.2 โดยเรื่องที่มีความสนใจและชื่นชมมากที่สุด คือ การเข้าช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในทุกโอกาส

3. การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติในพื้นที่ชายแดน

จัดกำลังพลร่วมกับส่วนราชการทำการจัดระเบียบในพื้นที่ชายแดน จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่อนปรนสินค้าพื้นที่รับผิดชอบ อำนวยความสะดวกประชาชนและนักท่องเที่ยว ผ่านเข้า-ออกตามแนวชายแดน

แผนภาพที่ 4 - 1 พื้นที่ปฏิบัติการ ด้าน กร.

ที่มา : กรมกิจการพลเรือนทหารบก

คุณสมบัติอาสาสมัครกิจการพลเรือน

อาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.)

หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงานของกองทัพบก ผ่านขั้นตอนการฝึกอบรมตามหลักสูตรหรือมาตรฐานที่กองทัพบกกำหนดมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำ/แบบอย่างของประชาชนที่รับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง ยึดมั่น รักแผ่นดินไทยอันเป็นแผ่นดินเกิดที่มีสถาบันหลักเป็นที่พึงศรัทธาและจงรักภักดี พร้อมเป็นแกนนำในการแจ้งเตือน เฝ้าระวังภัยคุกคามและภัยอันตรายในขีดความสามารถจะแก้ไขได้ในระดับครอบครัวและหมู่บ้าน รวมทั้งสามารถสนับสนุนการพัฒนา สร้างความมั่นคง ภายใต้คำขวัญว่า “หมู่บ้านมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

ซึ่งคุณสมบัติอาสาสมัครกิจการพลเรือน มีดังต่อไปนี้

1. อยู่ระหว่าง 20-75 ปีบริบูรณ์
2. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่เป็นประจำในหมู่บ้านหรือชุมชนที่ประสงค์จะเป็น อส.กร. ไม่น้อยกว่า 6 เดือน
3. มีความรู้ สามารถอ่านออกเขียนได้ และสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมั่นใจชัดเจน
4. สมัยใจเสียสละ มีจิตสาธารณะเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ ทำกิจกรรมด้านความมั่นคง
5. เป็นตัวอย่างที่ดีมีความประพฤติอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดี ได้รับความไว้วางใจและยกย่องจากประชาชนในพื้นที่
6. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นที่รู้จัก มีเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ มีสภาพคล่องในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงครอบครัวให้การสนับสนุน
7. รู้เรื่องเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร และใช้แพลตฟอร์ม-แอปพลิเคชันในการประสานงานกับเครือข่ายและรายงานแจ้งข่าวสารได้
8. ชอบใฝ่หาความรู้ ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยและท้องถิ่นและมีการรู้ข่าวสาร เกาะติดสถานการณ์ โดยเฉพาะข่าวสารที่มีผลในพื้นที่
9. มีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจที่สามารถปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบให้ลุล่วง

บทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือน

1. เป็นภาคีภาคประชาชนหรือเครือข่ายมวลชนในการสนับสนุนงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบกและงานด้านความมั่นคง เสมือนเป็นตัวแทนภาคประชาชนที่เป็นแบบอย่าง เป็นสื่อถ่ายทอดแนวความคิด ทศนคติ ส่งผ่านระหว่างเจ้าหน้าที่ของกองทัพบกถึงประชาชนในหมู่บ้านทุกคน
2. เป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องรักษาความปลอดภัย ความมั่นคง สร้างความเข้าใจ ไว้วางใจ ร่วมคิดร่วมวางแผน ซัดซ้อมทบทวนจนปฏิบัติได้อย่างคุ้นชินสอดประสานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างราบรื่น

3. ปฏิบัติภารกิจ/กิจเฉพาะที่ได้รับมอบ เช่น ร่วมกิจกรรม สังเกตการณ์ เก็บข้อมูลได้ อย่างเป็นธรรมชาติ แบบเนียนไม่มีช่องว่างกลมกลืนกับประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับ อส.กร.

บทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือนสนับสนุนการเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือน 7 ประการ

1. การสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ด้านกิจการพลเรือน

อส.กร. : ให้การสนับสนุนข้อมูลเชิงโครงสร้างและความรู้สึกและทัศนคติ ความพึงพอใจของประชาชนในหมู่บ้านของตนเองและหมู่บ้านใกล้เคียง และรับทราบข้อมูลสำคัญที่ประโยชน์ของตำบลตนเอง ตั้งแต่เส้นเขตแดนประเทศจนถึงตำบลภายใน (ชั้นในที่ไม่ติดชายแดน) สามารถนำมาชี้แจง บอกกล่าวรายงานอย่างเป็นขั้นตอนนำให้เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงวิเคราะห์ได้

อาจเป็นผู้นำจัดตั้งหรือผู้นำทางธรรมชาติที่ชุมชน ประชาชนให้ความศรัทธาเชื่อมั่นไว้วางใจ เป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษา จูงใจให้เชื่อทำตาม เมื่อมีความต้องการ

มีความรู้ สภาพดินฟ้าอากาศ พืชพันธุ์ไม้ ถนน ตรอก ซอย แม่น้ำ ลำธาร ห้วย หนอง คลอง บึง แหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และเป็นเส้นทางสัญจรส่งสิ่งปลูกสร้างสถานที่สำคัญ (สถานที่ศึกษา, ศาสนสถาน, สาธารณูปโภค, บิมน้ำมัน, โรงงาน, ห้างร้าน เป็นต้น) เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อไป

รู้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของหมู่บ้าน/ชุมชน และวิธีแก้ไขพื้นฐาน เช่น เสพติดและสิ่งมอมเมา ผู้หลบหนีเข้าเมือง-แรงงานต่างชาติดักกฏหมาย การตัดไม้ทำลายป่าหรือเผาทำลายขยะเพื่อให้เกิดหมอกควัน การครอบครองหรือลักลอบเคลื่อนย้ายอาวุธสงคราม-การค้าผิดกฏหมาย โรคระบาดร้ายแรง

รู้รายได้ของชุมชน ฐานะความเป็นอยู่ ปัญหาด้านปากท้องท้อง และแนวทางพัฒนา รายได้ให้สูงขึ้น โดยการรวมตัวสร้างผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย รายได้ยกระดับต่อไป

มีความรู้ด้านศาสตร์พระราชาและเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเผยแพร่ให้ชุมชนได้ทราบ และสามารถนำไปปฏิบัติได้เพื่อเป็นทางเลือก

มีข้อมูล ประสพการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมต่อที่บริการสาธารณสุขของรัฐว่าควรปรับปรุงต่อความต้องการของประชาชนอย่างไร

มีข้อมูลประสพภัยตามฤดูกาล อาทิ พื้นที่แล้งซ้ำซากขาดน้ำ พื้นที่ลุ่มที่น้ำท่วมขังเป็นประจำวนที่ที่ลุ่มเสี่ยงต่อดินโคลนถล่มบริเวณเชิงเขา เป็นต้น

2. งานชุมชนสัมพันธ์

อส.กร. : สนับสนุนงานนี้โดยต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักเจ้าหน้าที่วนราชการ และผู้มีทุนปรัชญาเพื่อความมั่นคง (ทุนสังคม ทุนปรัชญา ทุนทรัพย์) ที่มีศักยภาพสามารถให้การสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมในพื้นที่) เป็นกัลยาณมิตร พุดเชิญชวนชาวบ้านให้มาร่วมกิจกรรมตามสถานที่และวัน-เวลาที่เหมาะสม กล่าวคือ สถานที่ย่านกลางไม่แออัด ปกติเป็นแหล่งพบปะ,

เวลาไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบสัมมาชีพ ควรจะนัดคราวเดียวกันได้ ประเด็น/ความรู้ที่ต้องการครอบคลุมทั้งหมด ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้ที่อาสาทำงานให้กับส่วนรวม โดยมีจิตสาธารณะที่บริสุทธิ์ อยากรู้เห็นชุมชนของตนมีความสุขและมีวิถีชีวิตที่ถูกต้อง พร้อมสามารถเป็นมัคคุเทศก์และโฆษกของชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องได้อีกด้วย

มีความคิดริเริ่มบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชนและสังคมเป็นจุดเชื่อมเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ มีความรู้วิเคราะห์จุด/สถานที่ที่คุ้มค่าที่สุดหากองค์กร กองทุน มูลนิธิ ต้องการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อต้องการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR)

3. การสร้างเสริมอุดมการณ์รักชาติ

อส.กร. : สนับสนุนได้โดยมีความรู้พื้นฐานประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ขนบวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมของท้องถิ่นที่ไม่ขัดกับประวัติศาสตร์ชาติไทย มีความรู้จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใสและปฏิบัติทำนุบำรุงศาสนา มีความรัก เสียสละที่จะนำประโยชน์ในกับประเทศไทยที่เป็นที่กำเนิด (หากเป็นบุคคลสองสัญชาติ-อยู่ใกล้เส้นเขตแดนประเทศต้องรู้จักรักถิ่นที่เราได้พำนักอาศัยจนมีความสุขปลอดภัย) เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน โดยเฉพาะเยาวชน

ร่วมกิจกรรมและแสดงถึงความจงรักภักดีและระลึกถึงในวาระ, วันสำคัญของชาติ ทางศาสนา และวันเฉลิมพระชนมพรรษาในรัชกาลปัจจุบัน และวันคล้ายวันสวรรคตของพระมหากษัตริย์

เล่าขานเรื่องราวในเชิงประวัติศาสตร์ชาติไทย ร้อยเรียงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และสร้างความภูมิใจและหวงแหนให้กับชุมชนในพื้นที่ที่เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย

ยึดถือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา รวมถึงเข้าใจในค่านิยม 12 ประการโดยนำเนื้อหาเข้าสู่การปฏิบัติ

4. การพึงจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดน

อส.กร. : ผ่านการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้ในส่วนมา จะสนับสนุนเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนทั่วไป ทั้งนี้ อส.กร.อาจดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรืออาสาสมัคร/ภาคีภาคประชาชน ในส่วนของกระทรวงต่าง ๆ ต้องประสานการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของกองทัพบก (ขป.กร.หรือสัสดีจังหวัด/อำเภอ) มีสถานภาพขึ้นทะเบียนและเกิดความสัมพันธ์ประสานงานให้ความร่วมมือในการที่จะมอบกิจกรรมให้ดำเนินการโดยชอบตามกฎหมาย เกิดกลยุธมิตรเป็นเครือข่ายที่พึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาหรือภัยที่มีผลกระทบกับตนเองและชุมชนในพื้นที่ได้อย่างมีศักยภาพ สามารถกำหนดทำกิจกรรมจากเครือข่ายประชาชนที่มีจุดมุ่งหมายความต้องการที่สอดคล้องเกิดเป็นพลังสามัคคีที่เป็นรูปธรรมสร้างประโยชน์ให้ชุมชนพื้นที่สังคมและประเทศกันต่อไป

อนึ่ง การที่ อส.กร. มีสถานะเป็นอาสาสมัครหรือภาคีภาคประชาชนให้กับหนึ่งหน่วยงานขึ้นไป (ภาษาชาวบ้าน เรียกสวมหมวกหลายใบ) ต้องมีบทบาทหรือดำเนินงานที่มีเป้าประสงค์ตามที่หน่วยงานที่ตนเองเป็นสมาชิกกำหนดอย่างไม่บกพร่อง หากจะเป็นการเสริมสนับสนุนวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้นับว่าเป็นเรื่องที่ดี

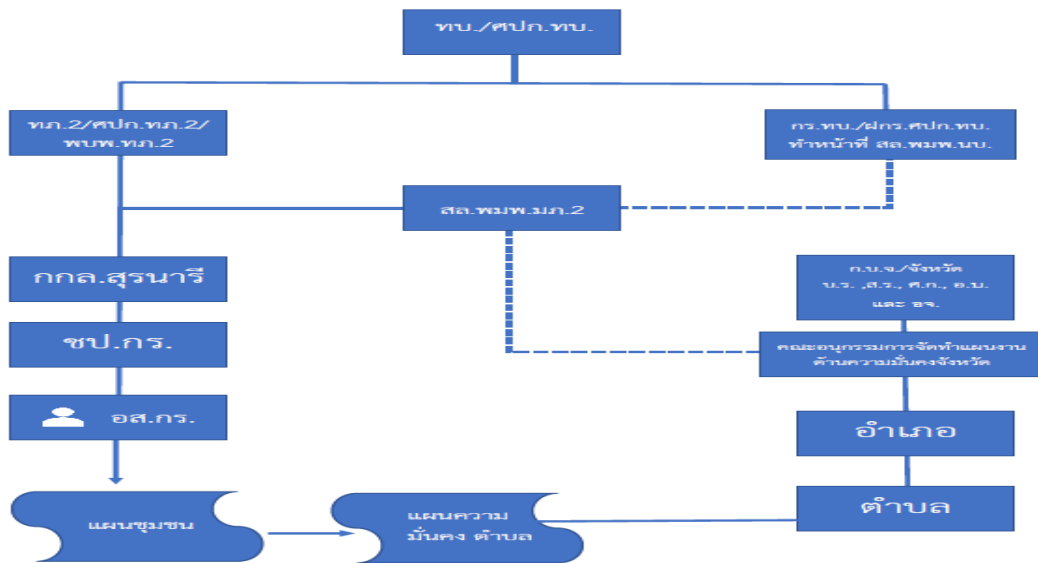
5. การพัฒนาเครือข่ายแจ้งข่าวสารภาคประชาชน

อส.กร. : เป็นคนช่างสังเกต ละเอียด รอบคอบ เกี่ยวกับเหตุการณ์ความเป็นไปในหมู่บ้าน ชุมชนพื้นที่ของตนเองมีบุคคลแปลกหน้า ยานพาหนะนอกพื้นที่ที่น่าสงสัย การก่อสร้างที่ไม่ทราบสาเหตุ มีการจัดบันทึกด้วยภาพและลายลักษณ์อักษร การแจ้งเบาะแสให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องกระทำโดยธรรมชาติแนบเนียนคำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองและคนรอบข้าง ซึ่งการแจ้งเบาะแสหรือรายงานอาจเกิดความคิดริเริ่มเป็นหน้าที่พลเมืองที่ดีหรือการขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ ในรูปแบบหัวข้อข่าวสารสำคัญ มีองค์ประกอบครบถ้วน ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร เพื่ออะไร (ทำไม) เกิดผลรอบข้างลงรายละเอียด (อย่างไร) ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงต้องคัดสรรบุคคล (อส.กร.) ลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ

โดยข่าวสาร/เบาะแส ดังกล่าวมีขอบเขตพื้นที่ นอกจากพื้นที่ หมู่บ้าน หรือตำบลตนเองแล้วอาจไปจนถึงประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกันในรัศมีที่ อส.กร. จะสามารถเดินทางสัญจรได้อย่างสะดวกปลอดภัย เช่น สิ่งก่อสร้างทางยุทธศาสตร์หรือทางทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ทางทหาร ทำที่ทัศนคติประเทศเพื่อนบ้าน

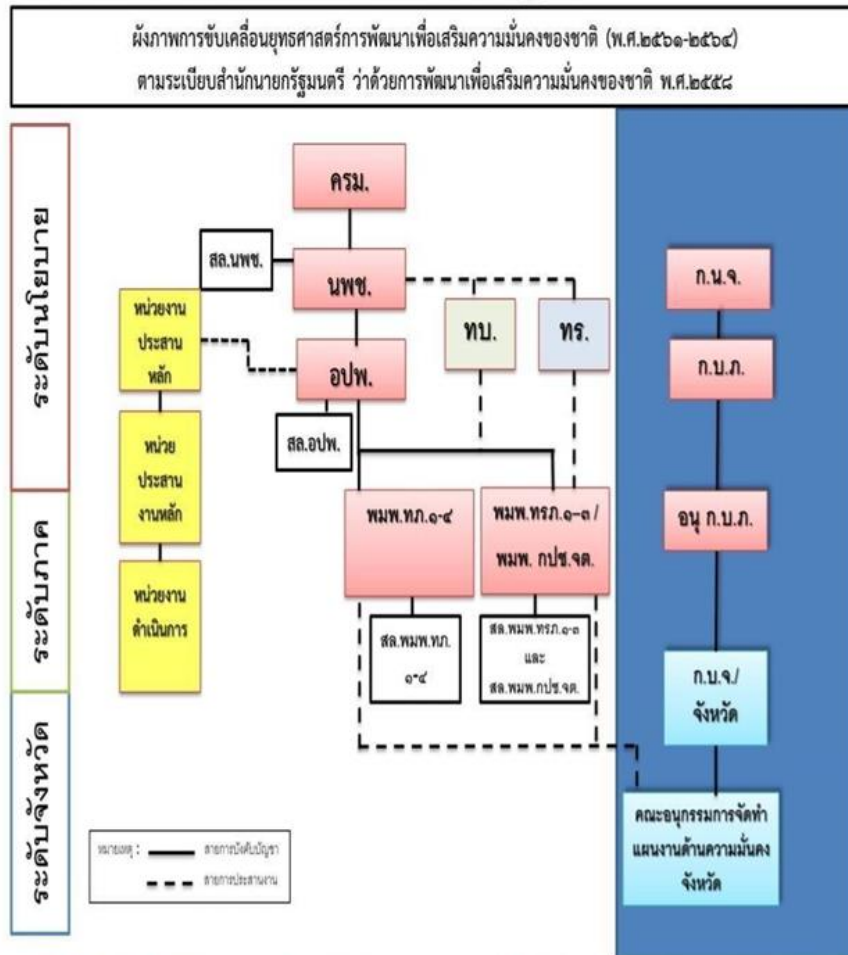
6. การประสานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบันและอนาคต

แผนภาพที่ 4 - 2 โครงสร้าง

ที่มา : กรมกิจการพลเรือนทหารบก

แผนภาพที่ 4 – 3 ผังการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

ที่มา : ระเบียบ นร. ว่าด้วยการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ พ.ศ.2558

เส้นทางพัฒนาเพื่อความมั่นคง ระบบสาธารณสุขโรคและสิ่งอำนวยความสะดวกของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ในพื้นที่ตามแนวชายแดน ดังนี้

การปลูกป่าตามแนวชายแดนนอกจากเป็นแหล่งทำให้เกิดความชุ่มชื้น เป็นสิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์ บรรยากาศ เกิดประโยชน์ เป็นอาหารและไม้ใช้สอยที่อาศัยของสัตว์ป่า สมุนไพร แหล่งกำเนิด ต้นน้ำลำธารแล้วนั้น ในแง่ทางทหารยังเป็นแนวสิ่งกีดขวางทางธรรมชาติที่กำบังและซ่อนพรางให้การสนับสนุนปฏิบัติทางยุทธวิธีให้กำลังทหาร

เส้นทางพัฒนาความมั่นคงที่ขนานไปตามแนวชายแดน นอกจากจะเป็นเส้นทางสร้างความสะดวกให้กับประชาชน เดินทางสัญจร ขนส่งสิ่งของแล้ว ยังเป็นเส้นทางหลักให้หน่วยทหารใช้เป็นเส้นทางลาดตระเวนแบบคล่องตัว และใช้ดำเนินกลยุทธ์วางกำลังได้อย่างรวดเร็ว รูปแบบการจัดทำเส้นทางเพื่อความมั่นคง อาจทำแนวตั้งแนวตั้งขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศนอกจากรองรับยานยนต์ รถถังได้แล้ว สามารถเป็นสนามบินลำลองได้เมื่อจำเป็น

แหล่งน้ำและแนวคันคู เป็นสายอำนวยการความสะดวกให้กับประชาชนและการปฏิบัติทางทหารให้ได้เปรียบ และฝ่ายตรงข้ามเสียเปรียบโดยวางตำแหน่งแนวโดยมีหลักการถูกต้องตามยุทธศาสตร์

สิ่งก่อสร้างสำคัญ เช่น ศาลาเอนกประสงค์ โรงเรียน อนามัย โรงพยาบาล อาจใช้เป็นที่รวมพล และตำบลรวบรวมในการบริการแจกจ่ายอาหาร เขตสุขา และดูแลพยาบาลเมื่อจำเป็น ทั้งเมื่อเกิดสาธารณภัยและผลกระทบจากการสู้รบขัดแย้งกันในรัศมีตามแนวชายแดน

ซึ่งการดำเนินการจะไปสอดคล้องกัน การจัดระเบียบพื้นที่ (หมู่บ้าน) ชายแดนในเรื่องการจัดระเบียบป้องกันและการสื่อสารเพื่อจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนเพื่อความมั่นคงชายแดน เป็นสภาพจากโครงการหมู่บ้านป้องกันชายแดน ในกรอบการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ (พ.ศ.2561-2564) ประสานงานโดยกรมชายแดน กองบัญชาการกองทัพไทย อันประกอบด้วย 4 ระบบ ดังนี้

การจัดระบบป้องกัน

การสร้างเครื่องกีดขวาง

การปรับปรุงซ่อมแซมหลุมหลบภัย

การปรับปรุงป้อมยาม จุดตรวจ และจุดสกัด

การจัดระบบประชากร

การปรับปรุงเครื่องมือสื่อสารชายแดน

การปรับปรุงหอกระจายข่าว

การจัดระบบสื่อสาร

การปรับปรุงเครื่องมือสื่อสารชายแดน

การปรับปรุงหอกระจายข่าว

การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน

อส.กร. : ร่วมจัดเวทีประชาคมกับเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาทำแผนชุมชน โดยมีประเด็นขอบเขตในภัยที่มีผลกระทบกับความมั่นคงในพื้นที่ เบื้องต้นมี 4 แผน คือ

อาจเพิ่มเติมแผนชุมชนที่นำไปต่อยอดเป็นแผนงานความมั่นคงระดับหมู่บ้าน ตำบล เป็นส่วนหนึ่งในการทำแผนงานความมั่นคงระดับจังหวัดที่มีงบประมาณรองรับได้ในอนาคต อันเป็นการวางแผนจากความต้องการของประชาชนโดยแท้จริง จากล่างขึ้นบนโดยการแนะนำ รวบรวม ตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้ถูกต้องในด้านหลักวิชาการ หลักการเงินงบประมาณดังที่กล่าวมาแล้ว อส.กร. อาจมีสิ่งหนึ่ง เป็นอาสาสมัครหรือภาคีภาคประชาชน (เครือข่ายประชาชน) ที่ได้สำรวจความต้องการในเครื่องมืออุปกรณ์ในระบบต่าง ๆ ของการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ปฏิบัติงานได้ รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการชักจูง ฝึกอบรมประชาชนตามแผนเผชิญเหตุ ในกรณีได้รับผลกระทบจากการสู้รบ/ขัดแย้ง ตามแนวชายแดนก็จะเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ตรงกับความต้องการของตนเองและประชาชนในพื้นที่ ตรงกับแผนพัฒนาของส่วนราชการแต่ละกระทรวง รวมทั้งตรงกับความต้องการกับทหารเพื่อปฏิบัติการยุทธวิธีในที่สุด

7. การจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือนที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร

อส.กร. : เป็นผู้ช่วยในการสำรวจเครื่องมือ เครื่องใช้สิ่งอำนวยความสะดวก ยานพาหนะ วัสดุติด้านอาหาร ทุนปรัชญาของสมาชิกในแต่ละครัวเรือน รวมทั้งห้างร้าน บริษัทของภาคเอกชน และประชาชน เพื่อเป็นประโยชน์ในการอพยพประชาชนจากพื้นที่ประสบภัย ไปสู่พื้นที่ปลอดภัยเฉพาะหน้าให้ทันเวลาโดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่ก่อนที่ความช่วยเหลือนอกพื้นที่จะไปถึง หรืออาจนำทรัพยากรในพื้นที่ตนเองเข้าช่วยเหลือ ระดมในพื้นที่ที่ประสบภัยข้างเคียง โดยทำบัญชีคู่ขนานกับทางการ หากได้รับงบประมาณชดเชย เยียวยา ทดแทนสิ่งของที่เป็นมูลค่า มีค่าใช้จ่าย จะได้ดำเนินการทางบัญชีถูกต้องตามหลักงบประมาณสมควรกับเหตุการณ์ได้อย่างยุติธรรม ได้รับการยอมรับจากสังคม

การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางสัมภาษณ์หรือการแสดงความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อส.กร.

1. การบริหารจัดการ มวลชนประเภทต่าง ๆ ก่อนมี อส.กร. ได้บริหารอย่างไร
2. เมื่อมี อส.กร. มาช่วยเหลือสนับสนุนงาน ชป.กร. ของ กกล.ป้องกันชายแดนกระทำได้ตามภารกิจหรือไม่ และคุณสมบัติ อส.กร. ที่ได้สมัครมา ปัจจุบันมีความเหมาะสมไหม

2.1 หัวงอายุ

2.2 เพศ

2.3 สถานะที่เป็นมวลชลของหน่วยอื่น

2.4 สาขาอาชีพ ควร/ไม่ควร เป็นข้าราชการ

2.5 เคยเป็นทหารกองประจำการหรือไม่

2.6 เป็นบุคคลที่ น่าเชื่อถือ ได้รับความเคารพ หรือไม่

3. อส.กร. สามารถช่วยงาน ชป.กร. ในพันธกิจ 5 ประการ คือ

3.1 การส่งเสริมมีส่วนร่วม

3.2 การบูรณาการทุกภาคส่วน

3.3 การประชาสัมพันธ์

3.4 การเสริมสร้างความรับรู้ความเข้าใจ

3.4 เสริมสร้างอุดมการณ์ชาติ

ในเรื่องเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือนประกอบ 7 อย่างได้หรือไม่ อย่างไร

1. การสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ด้านกิจการพลเรือน

2. งานชุมชนสัมพันธ์

3. การเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ

4. การฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดน

5. การพัฒนาเครือข่ายแจ้งข่าวสารภาคประชาชน

6. การประสานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบันและอนาคต

7. การจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือนที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ อส.กร เช่น

อส.กร. เคยฝึกกำลังประชาชน อพยพประชาชน รวมการช่วยเหลือผู้ประภัยต่าง ๆ และเป็นสมาชิกหมู่บ้านป้องกันชายแดน (เดิม) หรือไม่

พลตรี พิเศษ ศิริเกษม รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก (สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

เพื่อแก้ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยและความ เป็นอยู่ในการใช้ชีวิตประจำวันที่ดีของประชาชนกองทัพบก โดยกรมกิจการพลเรือนได้นำมนำศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ของในหลวง ร.9 แนะนำปรัชญาองค์ความรู้ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการมีส่วนร่วม ได้แก่ ทูตทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทูตทางสังคม ทูตทางวัฒนธรรมชุมชน และทุนทรัพย์ โดยขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาย่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง ตามลำดับ ด้วยระบบเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการใน ลักษณะน้ำดีไล่น้ำเสียภายใต้ชื่อ “ทุนปรัชญาเพื่อความมั่นคง” (ทปค.)

ทุนปรัชญาเพื่อความมั่นคง (Philosophy Capital for statisty : PISA model) หมายถึง นวัตกรรมองค์ความรู้ในการสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนด้วยระบบเครือข่าย จิตอาสาประชาสังคม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานจริงแบบบูรณาการให้ความยั่งยืน อย่างค่อยเป็นค่อยไป ในลักษณะน้ำดีไล่น้ำเสีย โดยองค์ประกอบ 3 ทุนประกอบด้วย

1. ทูตทางปัญญาเป็นเครือข่ายผู้นำที่มีองค์ความรู้มีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม ตัวแบบสู่ภาคปฏิบัติการเช่น ครูอาจารย์ นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน บัณฑิตอาสา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้มีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำทุกภาคส่วนโดยแปลงปัญญาไปสู่แผนการ ปฏิบัติงานในชุมชนให้นำไปใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. ทูตทางสังคม (Social Capital : HDX เป็นเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมทุก ภาคส่วน เช่น ผู้นำเป็นทางการและไม่เป็นทางการของราชการท้องถิ่นชุมชน ระดับหมู่บ้านและตำบล ทำหน้าที่ร่วมกันขับเคลื่อนการปฏิบัติด้านความมั่นคง สร้างความรู้สึที่ดีและอัตลักษณ์ด้วยความคิด สร้างสรรค์บนพื้นฐานแห่งการยอมรับความไว้วางใจความ

3. ทุนทรัพย์ (Asset capital : AC) เป็นทรัพยากรในพื้นที่ทั้งปวงที่เป็นตัวเงินและ ไม่เป็นตัวเงินรวมพลังแห่งจิตอาสา เครือข่ายรวมทั้งภาครัฐเอกชนและประชาชนที่มีศักยภาพ เช่น วัสดุสิ่งของ แรงกายแรงใจ กำลังใจ งบประมาณ ฯลฯ เพื่อนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้สนับสนุนการ แก้ไขปัญหาตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้และเป็นไปตามความต้องการของชุมชน

แผนภาพที่ 4 – 4 แผนผังตัวแบบทุนปรัชญาเพื่อความมั่นคง (ทปค.)

ที่มา : กรมกิจการพลเรือนทหารบก

ตั้งแต่ธันวาคม 2562 ถึงปัจจุบันมีการขยายผลตัวแบบ ทปค. โดยการกำหนดให้จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันภัยคุกคามเพิ่มเติมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ใน 90 อำเภอ ได้แก่

- 1) การสร้างเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมให้มีส่วนร่วมรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ระดับหมู่บ้านตำบล แก่ชุดคุ้มครองตำบล (ชคต.) และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.)
- 2) การส่งเสริมเยาวชนนอกระบบให้มีการศึกษา
- 3) การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม
- รวมทั้ง 4) การป้องกันปัญหายาเสพติดต่อเนื่องจากปีที่แล้ว ทั้งนี้กำลังอยู่ระหว่างการขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันนี้จากตัวอย่างการปฏิบัติงานตามตัวแบบ ทปค. ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สัมฤทธิ์ผลมาแล้ว ได้ขยายผลไปยังพื้นที่กองกำลังป้องกันชายแดนครอบคลุมพื้นที่ความมั่นคงทั้งประเทศ และเป็นที่น่ายินดีว่าปัจจุบันเกิดผลสัมฤทธิ์แล้ว 3 ตำบล ได้แก่พื้นที่กองกำลังสุรศักดิ์มนตรี “โครงการป้องกันยาเสพติด” ตำบลดอนตาล อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร และพื้นที่กำลังผาเมือง “โครงการแข่งขันกีฬาฟุตบอลต้านยาเสพติดเจ้าพ่อบ้านอิงค์พ” และโครงการสายธารร่วมใจสร้างฝายมีชีวิตตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน นอกจากนี้ ยังอยู่ในระหว่างการขับเคลื่อนอีก 320 ตำบลชายแดนให้เกิดความเป็นรูปธรรมในเร็ววันนี้

ทั้งนี้จากผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเครือข่ายประชาสังคมตั้งแต่ปี 2559 ถึง 2561 ที่ผ่านมานั้นเกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปแล้ว กร.ทบ. ได้รับรางวัลเลิศรัฐ สาขาประชาชนมีส่วนร่วม ประเภทสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม ระดับดี ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างเครือข่ายจิตอาสาประชาสังคมให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาสนับสนุนการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงกับทุกหน่วยงานและขยายผลไปสู่หน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืน

พันธเอก พิพัฒน์ จงวัฒนาไพศาล ผู้อำนวยการกองกิจการมวลชน สำนักจิตวิทยา กรมกิจการพลเรือนทหารบก (สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

เครือข่ายมวลชนแต่ก่อนนี้มีหลายประเภท มีการจัดตั้งและฝึกอบรมหลายประเภทหลายสมัยจากหลายหน่วยงาน โดยจำนวนยอดที่ได้รับรายงานจากการขึ้นบัญชีมีจำนวน 50,000-100,000 คน แต่เนื่องจากการรักษาเครือข่ายมวลชนของกองทัพกองกำลังประชาชนให้การสนับสนุน สร้างแรงจูงใจให้มวลชนที่เราได้จัดตั้งขาดการติดต่อพัฒนาสัมพันธ์กัน รวมทั้ง การจัดระบบรักษายอดมวลชนมีมาตรฐานที่หลากหลาย จึงทำให้เครือข่ายมวลชนดังกล่าว เมื่อประสานให้ทำกิจกรรมสำคัญของสถาบันหลัก อันได้แก่ วันสำคัญของชาติ ด้านศาสนา และแสดงถึงความจงรักภักดีของสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่รักยิ่งของพสกนิกรและปวงชนชาวไทย ไม่สามารถกระทำได้อย่างเป็นรูปธรรมเมื่อมีการทดลองจัดทำโดย อส.กร. ในพื้นที่ตำบล ตามแนวชายแดนเขตพื้นที่รับผิดชอบของ กกล. ป้องกันชายแดนก่อน ซึ่งเป็นเครือข่ายมวลชนที่เราสามารถประสานกำกับดูแลนำมาฝึกอบรมในแนวทาง และเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ได้เป็นเครือข่ายมวลชนคุณภาพที่สนองความต้องการภารกิจมากกว่าเครือข่ายมวลชน ที่มีจำนวนมากเชิงปริมาณมีคุณประโยชน์มากกว่าพิจารณารับสมัครประชาชนที่มีความสมัครใจ อาสาสมัครมาทำคุณประโยชน์ให้กับส่วนรวมโดยมีจิตสาธารณะ ไม่จำกัดเพศ จำกัดวัย แต่มีศักยภาพ ในพื้นที่ตามกำหนด สำหรับการมอบหมายภารกิจ อส.กร. ในเบื้องต้น โดยการเป็นผู้ช่วยสนับสนุนงานของ ชป.กร. ซึ่งมีหน้าที่ให้รับผิดชอบพันธกิจ ได้แก่

ภารกิจของ ชป.กร. มีหน้าที่เฉพาะแต่ว่าเป็น ชป.กร.ของหน่วยงานใดแล้วแต่กำหนดในที่นี้จะกล่าวถึง อส.กร. ที่เป็นผู้ช่วยสนับสนุนงานของ ชป.กร. ของ กกล. ป้องกันชายแดนซึ่งมอบหน้าที่ให้เตรียมสนาครบด้านกิจการพลเรือน 7 ประการก็ต้องมีการฝึกอบรมระดับเจ้าหน้าที่เพื่อสามารถเป็นพี่เลี้ยง ให้กับ อส.กร. ในพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์ให้ได้สูงสุด จัดทำแผนชุมชนระดับหมู่บ้านตำบลตามปัญหาภัยที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขป้องกันและพัฒนาต่อไป

ในส่วน Application ได้จากทางเพื่อรวบรวมข้อมูลประวัติของอส. และช่องทางรายงานฐาน ชป.กร. ซึ่งได้ผลอยู่ในระดับหนึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบจำนวนหนึ่ง จำเป็นจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้เป็นระบบมาตรฐานต่อไป

แผนภาพที่ 4 – 5 แอปพลิเคชัน การบอกข้อมูล ทะเบียน ประวัติ และการรายงาน

ที่มา : กรมกิจการพลเรือนทหารบก

พันโท เกษมสัณญ์ ต่วงนิล, หัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือนกองสุรนารี (สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

ก่อนมีการจัดตั้ง อ.ส.ก. ได้บริหารจัดการมวลชนในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อร่วมขับเคลื่อนงานด้านกิจการพลเรือนสนับสนุนงานด้านการยุทธโดยการคัดเลือกบุคคลจากการฝึกอบรมต่าง ๆ ทุกการฝึกให้สามารถจัดตั้งแหล่งข่าวในพื้นที่หลักสูตร ละ 2 คน ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เหลือจะจัดตั้งเป็นมวลชนเป็นอาสาสมัคร เพื่อให้การสนับสนุนภารกิจของหน่วย ตามสถานการณ์เช่น การช่วยเหลือภัยพิบัติ, การร่วมกิจกรรมด้านมวลชนสัมพันธ์, การร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนการร่วม

สนับสนุนงานด้านการรักษาความปลอดภัย เช่น การร่วมตั้งด่านตรวจตามเทศกาลต่าง ๆ และการสนับสนุนช่วยเหลือในการปฏิบัติตามแผนเผชิญเหตุพวยพประชาชน เป็นต้น

เมื่อมีคนมาช่วยสนับสนุนงาน ชป.กร. ของ กกล. ป้องกันชายแดน กระทำได้ตามภารกิจ โดยมีคุณสมบัติ อส.กร. ที่ได้สมัครมาปัจจุบันมีความเห็น กล่าวคือ

ห่วงอายุ : ปัจจุบัน อส.กร. ของหน่วยมีความเหมาะสม

เพศ : ปัจจุบันมีทั้งเพศชายและเพศหญิงสามารถสนับสนุนงานตามภารกิจได้เป็นอย่างดี

สถานะที่เป็นมวลชนของหน่วยอื่น : ไม่มีผลกับการปฏิบัติภารกิจเนื่องจากที่ผ่านมาสามารถสนับสนุนงานของหน่วยได้เป็นอย่างดี

สาขาอาชีพ : ข้าราชการท้องถิ่น อส.กร. ควรมีผู้นำท้องถิ่น เป็น อส.กร. ด้วย เพราะสามารถเชิญชวน อส.กร. หรือประชาชนในความรับผิดชอบ เข้าร่วมกิจกรรมสนับสนุนหน่วยเป็น อย่างดีและมีพื้นฐานผ่านการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่ อส.กร. ของหน่วย ผบ. กกล.สุรนารี ให้พิจารณาทหารกองหนุน ที่มีภูมิสำเนา และทำหน้าที่ในพื้นที่ เป็นอันดับแรกเพราะสามารถให้การสนับสนุนหน่วยเป็น อย่างดีและมีพื้นฐานผ่านการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี และมีความรักในสถาบัน โดยปัจจุบัน อส.กร. มีรูปแบบที่ชัดเจนและปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหารหรือส่วนราชการ จึงมีความน่าเชื่อถือและบุคคลทั่วไปให้ความเคารพนับถือสามารถช่วยงาน ชป.กร. ในพันธกิจ 5 ประการคือ

1. การส่งเสริมมีส่วนร่วมสามารถสนับสนุนงานได้อย่างดี
 2. การบูรณาการทุกภาคส่วน : สามารถสนับสนุนงานได้เป็นอย่างดีในการร่วมกับส่วนราชการหรืองานชุมชนในพื้นที่
 3. การประชาสัมพันธ์ : สามารถสนับสนุนงานได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้จากการประชาสัมพันธ์ในการป้องกัน โรคระบาด covid-19 ในห้วงที่ผ่านมา
 4. การเสริมสร้างความรับรู้ความเข้าใจ : สามารถสนับสนุนงานได้อย่างดี จะเห็นได้จากการประชาสัมพันธ์ในการป้องกัน โรคระบาด covid-19 ในห้วงที่ผ่านมา
 5. เสริมสร้างอุดมการณ์ชาติ : สามารถสมัครใช้งานได้อย่างดี
- นอกจากนี้ยังใช้ อส.กร. ในเรื่องเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือนประกอบ 7 อย่างดังนี้

1. การสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล พื้นที่ด้านกิจการพลเรือน : ปัจจุบันในการเข้าพื้นที่เพื่อทำการสำรวจวิเคราะห์ข้อมูล ชป.กร. ของหน่วย ได้ประสานและร่วมกับ อส.กร. ในพื้นที่ในการร่วมดำเนินการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การปฏิบัติงานสะดวกและได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและรวดเร็วมากขึ้น

2. งานชุมชนสัมพันธ์ : ในห้วงที่ผ่านมา งานชุมชนสัมพันธ์ อส.กร.ให้การสนับสนุนและร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี

3. การเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ : สามารถให้การสนับสนุนได้เป็นอย่างดี

4. การฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายของกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดน : อส.กร. ของหน่วย สามารถให้การสนับสนุนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยตามแผนงานของฝึกอบรมโครงการจัดระบบป้องกันเพื่อจัดระเบียบในพื้นที่ชายแดน

5. การพัฒนาเครือข่ายแจ้งข่าวสารภาคประชาชน : ในห้วงที่ผ่านมา อส.กร. ในการแจ้งข่าวสารทั่วไป เช่น ข่าวสารภัยพิบัติต่าง ๆ, ข่าวสารการพัฒนาชุมชน, สามารถรายงาน ข่าวสารได้เป็นอย่างดี แต่การรายงานข่าวสารปดยังมีน้อย เช่น ข่าวสารยาเสพติดภัย, คุกคามอื่น ๆ มีการรายงานข่าวสารที่น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์จริงในพื้นที่โดยเฉพาะปัญหาเสพติดที่มีการจับกุมอย่างต่อเนื่อง

6. การประสานงานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติการทางทหารในปัจจุบันและอนาคต : ส่วนใหญ่เป็นการร่วมพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง

7. การจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือนที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร : ที่ผ่านมา อส.กร. ได้ร่วมกับหน่วยเฉพาะกิจ ระดับ ฉก. ในพื้นที่ และ ชป.กร. ในการเข้าสำรวจ จัดทำบัญชีทรัพยากรสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุนงานด้านยุทธการได้

อส.กร. ของหน่วยส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรมตามแผนที่ ผก.ศปก.ทบ. สนับสนุนงบประมาณตลอดจนหลักสูตร ที่ส่วนราชการอื่น ๆ ในพื้นที่ ดำเนินการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดีและ อส.กร. ในพื้นที่ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ อส.กร. ในพื้นที่อำเภอกาบเชิง, อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์ เคยเข้าร่วมการฝึกแผนเผชิญเหตุ อพยพประชาชนตามแผนการฝึกของหน่วยสามารถสนับสนุนงานได้เป็นอย่างดี

ร้อยโท ไชยา วิระขร หัวหน้า ชป.กร.212 กกล.สุรนารี (สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

การบริหารจัดการมวลชนประเภทต่าง ๆ ของมีอาสาสมัครกิจการพลเรือนได้บริหารโดยการพบปะผู้นำชุมชนเพื่อสอบถามและประสานข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละหมู่บ้าน

เมื่อมี อส.กร. มาช่วยสนับสนุนปฏิบัติงาน ชป.กร. ของ กกล.ป้องกันชายแดนจะทำได้ตามภารกิจได้เป็นอย่างดี และคุณสมบัติของ อส.กร. ที่ได้สมัครงานปัจจุบันควรมีดังนี้

1. ห่วงอายุ ไม่จำกัดอายุ/มีความเหมาะสม
2. เพศ ไม่จำกัดเพศ/มีความเหมาะสม
3. สถานะที่เป็นมวลชนของหน่วยอื่น ไม่จำกัด/มีความเหมาะสม
4. สายอาชีพ ควร/ไม่ควรเป็นข้าราชการ ไม่ควร
5. เคยเป็นทหารประจำการหรือไม่ ไม่จำกัด
6. เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือได้รับความเคารพหรือไม่ เป็นบุคคลที่เชื่อถือได้

ทั้งนี้ อส.กร. สามารถช่วยงาน ชป.กร. ในพันธกิจ 5 ประการคือ

1. การส่งเสริมมีส่วนร่วม
2. การบูรณาการทุกภาคส่วน
3. การประชาสัมพันธ์
4. การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ
5. การเสริมสร้างอุดมการณ์ชาติ

สำหรับในเรื่องเปลี่ยนสนามรบด้านกิจการพลเรือนประกอบด้วย 7 อย่างนั้น อส.กร. ได้สนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วขึ้น

1. การสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ด้านกิจการพลเรือน

2. งานชุมชนสัมพันธ์
3. การเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ
4. การฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดน
5. การพัฒนาเครือข่ายแจ้งข่าวสารภาคประชาชน
6. การประสานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติการทาง

ทหารในปัจจุบันและอนาคต

7. การจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือนที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร

อส.กร. ส่วนใหญ่ เคยฝึกกำลังประชาชน อพยพประชาชน รวมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ และเป็นสมาชิกหมู่บ้านป้องกันชายแดน (เดิม)

พลตรี กิตติศักดิ์ บุญพระธรรมชัย ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 6 กองกำลังสุรนารี (สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

การบริหารจัดการชุมชนประเภทต่าง ๆ ก่อนมีอาสาสมัครกิจการพลเรือน โดยการสำรวจมวลชนที่ได้ผ่านการฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อเป็นกำลังป้องกันตนเองให้แก่ ชรบ.,อปพร. เมื่อมีอาสาสมัครกิจการพลเรือนมาช่วยสนับสนุนงานของชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนของกองกำลังป้องกันชายแดนสามารถสนับสนุนงานของหน่วยสามารถกระทำได้บ้างบางโอกาสและยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร

คุณสมบัติอาสาสมัครกิจการพลเรือนที่ได้สมัครมาปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่
 ห่วงอายุในบางพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเพราะอายุมากบางรายไม่สามารถใช้งานระบบรายได้คนกำหนดช่วงอายุไม่เกิน 55 ปี สามารถปฏิบัติงานได้ทุกเพศ

อส.กร. ในพื้นที่ไม่มีมวลชนของหน่วยงานอื่นมีเฉพาะกองทัพบกหน่วยงานเดียว สาขาอาชีพ ไม่ควรเป็นข้าราชการเพราะการปฏิบัติงานอาจต้องใช้เวลาราชการไม่มีความจำเป็นเพราะประชาชนทั่วไปที่ศรัทธาในหน่วยงานทหารและพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมก็มีในพื้นที่และอดีตทหารกองประจำการส่วนมากจะมีตำแหน่งในชุมชนควรพิจารณาบุคคลที่ได้รับการเชื่อถือเพราะการนำข้อมูลไปประชาสัมพันธ์หากเป็นบุคคลที่ไม่น่าเชื่อถือ อาจทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่น

อส.กร. สามารถช่วยงานปฏิบัติการกิจการพลเรือนในพันธกิจ 5 ประการคือ

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม : สามารถนำมวลชนในพื้นที่ร่วมกิจกรรมได้
2. การบูรณาการทุกภาคส่วน : มีการร่วมกิจกรรมกับส่วนราชการต่างๆอย่างต่อเนื่อง
3. การประชาสัมพันธ์ : มีการนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปชี้แจงให้กับบุคคลอื่นบ้าง
4. การเสริมสร้างความรับรู้ความเข้าใจ : ไม่มีการปฏิบัติที่สำคัญ
5. เสริมสร้างอุดมการณ์ชาติ : ไม่มีการปฏิบัติที่สำคัญ

การเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือน ประกอบด้วย 7 อย่างได้หรือไม่ อย่างไร

1. การสำรวจรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ด้านกิจการพลเรือน : มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่

2. งานชุมชนสัมพันธ์ : ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนได้เป็นอย่างดี
3. การเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ : ยังไม่มีการปฏิบัติที่สำคัญ

4. การฝึกจัดตั้งตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดน : ได้รับการจัดตั้งเป็น อส.กร. ได้รับฟังคำชี้แจงบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานเป็น อส.กร.

5. การพัฒนาเครือข่ายแจ้งข่าวสารภาคประชาชน : ร่วมรับฟังข้อมูลแลกเปลี่ยนข่าวสารเป็นประจำทุกเดือน

6. การประสานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง : ไม่มีการปฏิบัติที่สำคัญ

7. การจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือน : ไม่มีการปฏิบัติที่สำคัญ

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ อส.กร.

1. ปัญหา

การเปลี่ยนเป้าหมายการจัดตั้ง อส.กร. บ่อยทำให้เกิดมวลชนในทางลบ อส.กร. บางรายมีอายุมาก บางรายไม่สามารถเข้าถึงสื่อโซเชียล ระบบการรายงานข้อมูลข่าวสารและผลการปฏิบัติยังไม่สามารถเข้าใช้งานได้ทุกคน จากไม่ได้รับ ID และรหัสการเข้า

อส.กร. บางรายไม่ทราบถึงบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนเนื่องจากไม่ได้มีการปฐมนิเทศเจ้าหน้าที่ประสานงานไม่ได้ผ่านการอบรมโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

การคัดเลือก อส.กร. ควรกำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจนเพื่อให้หน่วยดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ ไม่ควรจำกัดแค่ครอบครัวทหารกองประจำการ เพราะมวลชนที่หน่วยมีส่วนหนึ่งไม่ได้มีครอบครัวเป็นทหารแต่สนับสนุนการปฏิบัติมายาวนาน

ปรับปรุงระบบในการรายงานให้เรียบร้อยพร้อมทั้งส่ง ID และรหัสให้กับหน่วยเพื่อให้ อส.กร. รายงานข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์

ควรจัดการปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน อส.กร. ที่เคยฝึกกำลังประชาชน อพยพประชาชน รวมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ และเป็นสมาชิกหมู่บ้านป้องกันชายแดน (เดิม) มีบางส่วนที่ผ่านการฝึกกำลังประชาชน และการอพยพประชาชน เพราะหน่วยอยู่ในพื้นที่มานาน หลักสูตรการฝึกดังกล่าวก็มีการดำเนินการให้กับประชาชนในทุกปีแต่ก็ไม่ได้ครอบคลุมทุกราย

ร้อยโท นาโยธิน ยันทะรักษ์ หัวหน้าชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563)

การบริหารจัดการมวลชนประเภทต่าง ๆ อาสาสมัครกิจการพลเรือนได้บริหารโดยการพบปะผู้นำชุมชนเพื่อสอบถามและประสานข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละหมู่บ้าน เมื่อมี อส.กร. มาช่วยเหลือสนับสนุนงาน ชป.กร. ของ กกล.ป้องกันชายแดน กระทำได้ตามภารกิจและคุณสมบัติ อาสาสมัครกิจการพลเรือนที่ได้สมัครมาปัจจุบันควรมี

1. ไม่จำกัดอายุ
2. ไม่จำกัดเพศ
3. สถานะที่เป็นมวลชนของหน่วย : อันไม่จำกัด
4. สาขาอาชีพ : ไม่ควรเป็นข้าราชการ
5. เคยเป็นทหารกองประจำการหรือไม่ก็ได้
6. ควรเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือได้รับความเคารพ

อส.กร. สามารถช่วยงาน ชป.กร. ในพันธกิจ 5 ประการ คือ

1. การส่งเสริมมีส่วนร่วม
2. การบูรณาการทุกภาคส่วน
3. การประชาสัมพันธ์
4. การเสริมสร้างความรับรู้ความเข้าใจ
5. การเสริมสร้างอุดมการณ์ชาติ

ในเรื่องเตรียมสนามรบด้านกิจการพลเรือนประกอบ 7 อย่าง

1. การสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล พื้นที่ด้านกิจการพลเรือน
2. งานชุมชนสัมพันธ์
3. การเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ
4. การฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดน
5. การพัฒนาเครือข่ายแจ้งข่าวสารภาคประชาชน
6. การประสานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติการทางทหาร

ในปัจจุบันและอนาคต

7. การจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือนที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติการ

ทางทหาร

ปัญหาและข้อเสนอเกี่ยวกับอาสาสมัครกิจการพลเรือน

1. แก้ไขเรื่องการแต่งตั้งและการปลด อส.กร. ที่ไม่สามารถทำงานร่วมกับ ชป.กร. ได้
2. แก้ไขปัญหา การรายงานข่าวสาร ของ อส.กร. ใน Application เนื่องจาก อส.กร.

คนที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่ไม่สามารถเข้า Application ได้ เนื่องจากไม่มีข้อมูลในระบบ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของอาสาสมัครกิจการพลเรือนของกองกำลังป้องกันชายแดนศึกษาเฉพาะกรณีกองกำลังสุรนารีซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีเขตติดต่อชายแดนกับประเทศ สปป.ลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา (จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ มีอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) อยู่ในพื้นที่รวม 524 คน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 เป็นต้นมา มีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนงานด้านกิจการพลเรือน รวมถึงสายงานอื่นให้กับชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน (อส.กร.) ได้ดังนี้

1. สนับสนุนการจัดทำเวทีประชาคมซึ่งมีการให้ความตระหนักรู้ต่อภัยคุกคามที่มีผลกระทบกับความมั่นคง 4 เรื่องหลักได้แก่ ยาเสพติด ผู้หลบหนีเข้าเมืองและแรงงานต่างชาติดัดกุมหมาย การตัดไม้ทำลายสิ่งแวดล้อม และการลักลอบสินค้าหนีภาษีและมีส่วนร่วมในการหาวิธีการป้องกันแก้ไขต่อภัยดังกล่าว โดยการจัดทำแผนชุมชนสามารถต่อยอดเป็นแผนพัฒนาพื้นที่ความมั่นคงตามแนวชายแดนระดับพื้นที่ได้โอกาสต่อไป

2. อส.กร. เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันงานกิจการพลเรือนและงานด้านความมั่นคงเป็นจุดเริ่มต้นที่อาจจะเป็นสิ่งใหม่ในการใช้มวลชน เครือข่ายประชาชน ในเชิงคุณภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม หลังจากที่ดำเนินการมวลชนที่ผ่านมามีเพียงตัวเลข (เชิงปริมาณ) แต่ไม่สามารถนำมาสนับสนุนงานที่รับผิดชอบได้ ถึงแม้ว่า อส.กร. จะมีหลากหลายอาชีพหลายสถานะ หลายวัยตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยอาวุโส มีทั้งเพศชายและหญิง มีทั้งข้าราชการและประชาชนสามัญ แต่มีความเสียสละสมัครใจ มีจิตสาธารณะที่จะทำงานเป็นประโยชน์กับส่วนรวม ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ สนับสนุน แบ่งเบาภาระให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่อนาคตอาจจะต้องลดจำนวนลงไปและมอบความรับผิดชอบทั้งหมดให้ประชาชนเป็นหลัก เพื่อการบริหารงบประมาณอย่างประหยัด คำนึงค่าตรงกับความต้องการของประชาชน และมีความรู้จักพึงพอใจและภูมิใจ

3. การวางแผนริเริ่ม พัฒนาพื้นที่ และรักษาความมั่นคงปลอดภัย หากเป็นการสมัครใจปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีความรู้ มีคุณธรรมและทุนปรัชญาเพื่อความมั่นคง อันเกิดจากมวลชนและเครือข่าย ปราศจากการตีกรอบเชิงบังคับจากหน่วยงานราชการให้ดำเนินการจัดกิจกรรมหรือโครงการในพื้นที่แตกต่างจากยุคก่อน ประชาชนย่อมรักษาสิทธิของตนและปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการนั้นต่อเนืองอย่างยาวนานตลอดจนอายุการใช้งานหรือเหมาะแก่กาลตามยุคสมัยไม่เปลี่ยนแปลงอีกจนไร้ทิศทาง กิจกรรมและโครงการที่ไม่เกิดความคุ้มค่าอยู่กับที่

4. เมื่อ อส.กร. อันเป็นเครือข่ายมวลชน ภาคีภาคประชาชน มีความเข้มแข็งก็อาจมีการขยายจำนวนให้ครบทุกหมู่บ้าน และหากได้ผลดีตามความคาดหมายก็อาจมีหมู่บ้านมากกว่าหนึ่งคนหรือประชาชนทุกคนสมัครใจเป็นอาสาสมัคร ภาคีภาคประชาชนให้กับหน่วยงานราชการในกระทรวงพื้นฐานที่จำเป็นต้องใช้ในพื้นที่ ก็จะทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ยกระดับให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคงในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยที่จะให้ อส.กร. มีความรู้ ชป.กร. ของ กกล.สุรนารี ต้องมีความรู้ในงานด้านกิจการพลเรือนหรืองานด้านความมั่นคงสายงานอื่นอย่างถ่องแท้ พร้อมเป็นแบบอย่างผู้ประสานงานให้คำปรึกษา โดยเริ่มต้นอาจทำเป็นคู่มือเพื่อเป็นเอกสารอ้างอิงให้ อส.กร.เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติเป็นตัวบุคคลและหมู่คณะ โดนเฉพาะกับ อส.กร. ที่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องการอพยพเมื่อเกิดภัยต่าง ๆ หรือการช่วยเหลือพึ่งพากัน ได้มาแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ จะเกิดความเข้าใจและปฏิบัติได้ง่ายและรวดเร็ว

2. การสนับสนุนงบประมาณ ให้กับผู้มีความสมัครใจเสียสละทำประโยชน์ให้ส่วนรวมด้วยจิตสาธารณะ ต้องมีที่จำเป็น ได้แก่ การสนับสนุนอาหาร น้ำดื่ม และยานพาหนะพร้อมน้ำมันเชื้อเพลิง (สป.3) ในการเดินทาง เมื่อต้องจัดทำกิจกรรมอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและใช้เวลา

3. อส.กร. ที่มีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นภาคีภาคประชาชนของหน่วยงานอื่น ต้องไม่เกิดการมก่งายจนละเลยภารกิจที่ได้รับมอบ หากสมัครใจเป็น อส.กร. ต้องรู้จักบริหารเวลา วิเคราะห์ภารกิจ/งานที่ได้รับมอบให้เป็นระบบ ไม่เกิดผลกระทบกับงานมรได้รับมอบในส่วน อส.กร. และภาคีประชาชนกับหน่วยงานอื่น

4. ผู้บังคับบัญชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ อส.กร. ต้องให้ความสนใจ กำกับดูแลและประเมินผลงาน ตอบสนองภารกิจที่ได้รับมอบมีผลลัพธ์เพียงใดเสมือนเป็นเจ้าของที่/กำลังพลในหน่วยงาน

5. อส.กร. มิใช่มวลชนของกองทัพที่มีอภิสิทธิ์แต่อย่างใด สถานะที่ได้รับมอบคือภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบ เครื่องแต่งกายและตราสัญลักษณ์ แสดงให้เห็นถึงความมีจิตใจเสียสละ และเป็นสัญญาณบอกฝ่าย บอกหมู่คณะว่ามีภารกิจจะต้องทำงานให้ประสานสอดคล้องกัน

6. อส.กร. ควรให้ความเร่งด่วนในการคัดสรรจากกำลังสำรองหรือพลทหารกองประจำการที่ปลดไปแล้ว แต่มีประวัติดีมาตรฐานสูงจะทำให้ประสานงาน การรู้งานในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติทางทหารได้รวดเร็วและตรงกับความต้องการ

7. การใช้แอปพลิเคชัน (Application) เพื่อรวบรวมประวัติ ทำเนียบ ตลอดจนการประสานงาน รายงาน ปัจจุบันมีรองรับเรียบร้อย หากมีการลดหย่อนค่าใช้จ่ายอาจรวมถึงลดหย่อนค่าใช้จ่ายการบริการโทรศัพท์รายเดือนให้แก่สมาชิก อส.กร. จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการสมัครใจมาเป็น อส.กร.และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. การดำเนินการวิจัย อาสาสมัครกิจการพลเรือนของกองทัพบก อยู่ในห้วงเวลาจำกัด และในเฉพาะพื้นที่กองกำลังสุรนารี ซึ่งเรื่องดังกล่าวอาจเป็นแนวทางให้มีการวิจัยเพิ่มเติมสมบูรณ์ มากขึ้น ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. แนวคิดด้านความมั่นคงรองรับยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพฯ : กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, 2562.

วารสาร

ศิพิมพ์ ศรีปลั่งลังก์. “บทสำรวจทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเบื้องต้น”. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. ปีที่ 10 (1), มกราคม-มิถุนายน 2562 หน้า 53-57.

เอกสารวิจัย

ณัฐพล นาคพาณิชย์, พลโท. “การบริหารความมั่นคงรูปแบบใหม่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561-2570)”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2560.

สัมภาษณ์

พิเศษ ศิริเกษม, พลตรี. รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก. สัมภาษณ์. 2563.

พิพัฒน์ จงวัฒนาไพศาล, พันเอก. ผู้อำนวยการกองกิจการมวลชนสำนักจิตวิทยา กรมกิจการพลเรือนทหารบก. สัมภาษณ์. 13 เมษายน 2563.

เกษมสัณญ์ ดั่งนิล, พันโท. หัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือนกองสุรนารี. สัมภาษณ์. 2563.

ไชยา วีระชรร, ร้อยโท. หัวหน้า ชป.กร.212 กกล.สุรนารี. สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563.

นายโยธิน ยันทะรักษ์, ร้อยโท. หัวหน้าชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือน. สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563.

กิตติศักดิ์ บุญพระธรรมชัย, พลตรี. ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 6 กองกำลังสุรนารี. สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2563.

กฎหมาย

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 – 2580), ราชกิจจานุเบกษา.

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2558 – 2564

เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. “หนังสือที่ นร 5103/2075 เรื่อง ขออนุมัติการแบ่งมอบงานเพื่อรองรับแผนปฏิบัติการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง”. 7 ธันวาคม 2561.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. “หนังสือที่ นร 5103/1403 เรื่อง ขออนุมัติให้ใช้ออกก.ของหน่วยตามแผนประจำปี 2562 และ ออกก.(เพื่อพลาง) ของหน่วยตามแผนงานประจำปี2563 ของ กอ.รมน.”. 30 กันยายน 2562.

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร.”คำสั่งที่ 866/2562 เรื่อง ให้ใช้อัตราเฉพาะกิจของหน่วย กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ประจำปีงบประมาณ 2563”. 4 ตุลาคม 2562.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พันเอก วิเชียร ไทยประยูร
- วัน เดือน ปีเกิด : 19 กันยายน 2507
- การศึกษา : โรงเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 24
: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (รุ่นที่ 35)
: ชั้นนายร้อยเหล่าทหารราบ (รุ่นปี 2533) ศูนย์การทหารราบ
: ชั้นนายพันเหล่าทหารราบ (รุ่นที่ 57) ศูนย์การทหารราบ
: หลักสูตรประจำ ชุดที่ 75 (2540) โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
: หลักสูตรนักประชาสัมพันธ์รุ่นที่ 4 กรมประชาสัมพันธ์
: วิทยาลัยเสนาธิการทหารบก (รุ่นที่ 47)
- ประวัติการทำงานโดยย่อ
- : ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์
 - : ผู้บังคับกองร้อยทหารราบยานเกราะ กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์
 - : นายทหารกิจการพลเรือน (ฝอ.5) ที่บังคับการยุทธวิธีที่ 112
 - : ผู้บังคับกองร้อย หน่วยเฉพาะกิจรัฐประหาร
 - : นายทหารกิจการพลเรือน กองกำลังบูรพา
 - : หัวหน้าแผนก กรมกิจการพลเรือนทหารบก
 - : รองผู้อำนวยการกอง กรมกิจการพลเรือนทหารบก
 - : หัวหน้าส่วนกิจการพลเรือน ฝ่ายกิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก
 - : รองหัวหน้าส่วนกิจการมวลชน ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 5
 - : รองผู้อำนวยการสำนักกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารบก
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองผู้อำนวยการสำนักจิตวิทยา กรมกิจการพลเรือนทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง บทบาท อส.กร. กรณีศึกษา พื้นที่กองกำลังสุรนารี

ผู้วิจัย พันเอก วิเชียร ไทยประยูร หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการการสำนักกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – พ.ศ. 2580) เพื่อใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ในยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ ทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาชน และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยมีลักษณะผสมผสานระหว่างปัญหาความมั่นคงรูปแบบเก่ากับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงและหลากหลายปัญหาแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ปฏิบัติการ การแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และประเมินปัญหาของแต่ละพื้นที่ให้ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงมีภาระงานเพิ่มมากขึ้น กองทัพบกก็เช่นกัน นอกจากนี้มีหน้าที่เตรียมกำลังและใช้กำลังทางทหาร อันเป็นภารกิจหลักแล้ว ยังมีหน้าที่รับผิดชอบการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นภัยคุกคามให้กับสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้ เครื่องมือที่สำคัญในการที่จะป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ คือบุคคลสำคัญที่ใกล้ชิดและรับรู้ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่งได้แก่ ประชาชนในพื้นที่นั่นเอง ดังนั้น การประชาชนในพื้นที่มาเข้าเข้าร่วมกระบวนการทำหน้าที่แทนเจ้าหน้าที่หรือกำลังพลของกองทัพบกในบางมิติ โดยไม่เสี่ยงอันตรายเกินวิสัยที่ประชาชนสามารถกระทำได้ ถือได้ว่าเป็นการจัดมวลชนของกองทัพบกใช้ให้เกิดประโยชน์

ผบ.ทบ.ให้อนุมัติจัดตั้งชป.กร. (ชป.กร.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชี้แจงทำความเข้าใจ สร้างความรับรู้ และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างกองทัพบกกับประชาชน ประชาสัมพันธ์สนับสนุนภารกิจของหน่วยงานในกองทัพบกกับประชาชน รวมถึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมระหว่างประชาชนกับกองทัพบก สนับสนุนภารกิจของหน่วยงานในกองทัพบกที่ได้รับมอบตามสถานการณ์และพื้นที่ซึ่ง ชป.กร. ของกองกำลังป้องกันประเทศของกองทัพบก มีหน้าที่ดำเนินการต่อปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของราชการ ในประเด็นความมั่นคงตามแนวชายแดน 4 ประเด็น ได้แก่ 1. การป้องกันยาเสพติด 2. แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย 3. สินค้าหนีภาษี และ 4. สิ่งแวดล้อม การตัดไม้ทำลายป่าและไฟป่าหมอกควัน ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นภาระหน้าที่/ กำลังพลของกองทัพบกใน ชป.กร. ต้องรับผิดชอบเป็นความเร่งด่วนอันดับแรก ไม่นับรวมที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนงานกิจการพลเรือนอื่น อาทิ การพัฒนาเพื่อความมั่นคง หรืออาจกล่าวง่าย ๆ คือ นอกจากพัฒนาพื้นที่ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในหมู่บ้านแล้วยังเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับการปฏิบัติทางทหารในอนาคต ได้แก่ แหล่งน้ำ เส้นทาง พื้นที่รวมพลหรือร่อนลงของอากาศยาน เป็นต้น การปลูกป่าเป็นแนว นอกจากช่วยเพิ่มคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้วยังเป็นสิ่งกีดขวางตามธรรมชาติและแนวเว้นเขตแดนในนามป่าอาเซียน สมควรจะมีมวลชนในพื้นที่เป็นเครือข่ายให้การสนับสนุนแบ่งเบาภาระงาน

กรมกิจการพลเรือนทหารบก ในฐานะกรมฝ่ายเสนาธิการของกองทัพบกนอกจากมีหน้าที่ วางแผน ประสานงาน กำกับดูแลงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามนโยบายของ ผบ.ทบ. ในเรื่องการจัดตั้ง ชป.กร.ทบ. แล้วนั้น ภารกิจอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นภารกิจที่ส่งเสริมความร่วมมือร่วมกับมวลชน หรือประชาชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนอันเป็นพื้นที่ด้านความมั่นคงซึ่งมีอีก 3 ประการ กล่าวคือ ประการที่หนึ่ง การฝึกจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดนเพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันระหว่างหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นกองกำลังประชาชนที่พร้อมจะพิทักษ์รักษาชายแดน และท้องถิ่นของตน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะทำให้เพิ่มศักยภาพด้านความมั่นคง โดยเริ่มจากผู้นำชุมชนมีการสังเกต ตรวจตราสิ่งผิดปกติในชุมชน มีการวางระบบสื่อสารตัวแทนการส่งข่าวถึงส่วนราชการหรือหน่วยงานในพื้นที่ได้รับทราบ รวมทั้งแจ้งเตือนเครือข่ายประชาชนตามแนวชายแดนด้วยกัน ประการที่สอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงให้เกี่ยวเนื่องต่อการปฏิบัติทางทหารในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่/ชุมชน เกี่ยวกับระบบสาธารณสุขปโภคขั้นพื้นฐาน ประการที่สาม สร้างความร่วมมือจัดทำทรัพยากรพลเรือนที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติทางทหาร และบูรณาการการแก้ไขภัยความมั่นคงทุกรูปแบบซึ่งที่กล่าวมาแล้วมีความร่วมมือและความสอดคล้องกับการจัดตั้ง ชป.กร. ที่ ผบ.ทบ. ได้อนุมัติ

มวลชน/ กำลังประชาชน ที่กองทัพบกโดยกรมกิจการพลเรือนทหารบก ริเริ่มจัดตั้งจะเป็นเครือข่ายสนับสนุน และลดภาระงานของ ชป.กร. กองกำลังป้องกันประเทศของกองทัพบก ทั้งนี้จะมีบทบาทแจ้งข่าวสารและป้องกันภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ 4 ประเด็น ภายใต้การแนะนำจากชป.กร. ของกองกำลังป้องกันประเทศ ใช้ชื่อว่า อส.กร. (อส.กร.) ผ่านการคัดสรรจากกองกำลังป้องกันประเทศ มีคุณสมบัติเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นนักพัฒนา เสียสละ ได้รับความไว้วางใจจากคนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี อาจจะเป็นผู้นำของหมู่บ้านก็ได้ ไม่จำกัดเพศ หากผ่านการเป็นทหารมาแล้ว จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ และต้องมีโทรศัพท์มือถือที่สามารถติดต่อประสานงานและรายงาน

ตามห้วงเวลาทางไลน์ได้ ทั้งนี้มีค่าตอบแทนบ้างและได้รับเกียรติยศเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ร่วมปฏิบัติงาน และอาจเป็นอาสาสมัคร หรือมวลชนให้กับกระทรวงอื่นด้วยก็ได้ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนองความต้องการให้ตรงกับชุมชนหรือหมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังสนับสนุนขับเคลื่อนให้อส.กร. จัดทำแผนชุมชนของตนเองเพื่อร่วมกันหาวิธีแก้และวิธีป้องกัน รวมถึงการรายงานอย่างมีระบบในระดับหมู่บ้านของตน เชื่อมโยงจนถึงระดับตำบลอย่างแน่นแฟ้น การจัดตั้ง อส.กร. ในขั้นต้นมีอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านในตำบลที่ติดชายแดน 320 ตำบล จำนวนตำบลละ 7 – 8 คน รวม 2,450 คน อย่างไรก็ตาม การมอบหน้าที่รับผิดชอบให้กับ อส.กร. ดังกล่าวมีความเหมาะสมหรือไม่ รวมถึงการพัฒนาหาปัจจัยต่าง ๆ ด้านความรู้ความสามารถด้านบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ การบริหารจัดการ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทของ อส.กร. (อส.กร.) ว่าสามารถปฏิบัติงานสนับสนุนแบ่งเบาภาระงานของเจ้าหน้าที่ทหารตามภารกิจที่ได้รับในเรื่องด้านความมั่นคง/กิจการพลเรือน และการพัฒนาตามแนวชายแดน รวมถึงปรับปรุงบทบาทของอส.กร. (อส.กร.) ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทอาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ในการปฏิบัติงานสนับสนุนงานของเจ้าหน้าที่ทหารตามภาระที่ได้รับมอบในเรื่องความมั่นคงด้านกิจการพลเรือนและการพัฒนาตามแนวชายแดน และปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน
2. เพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงบทบาทของ อส.กร. (อส.กร.) ให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุนงานด้านกิจการพลเรือนกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาท อาสาสมัครกิจการพลเรือน (อส.กร.) ในหมู่บ้านเขตความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพกพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติและยุทธศาสตร์ชาติ ในห้วงเวลาตามลำดับ ซึ่งมีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของ อส.กร. ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี

2. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามสายงานกิจการพลเรือนและ อส.กร. ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี

3. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ห้วงเวลา ต.ค.62 – พ.ค.63

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาบทบาท อส.กร. ในหมู่บ้านของตำบลตามแนวชายแดน ในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี

1. การรวบรวมข้อมูล

ด้วยการศึกษาค้นคว้า ยุทธศาสตร์ นโยบาย คำสั่งประกอบกับการรวบรวมข้อมูล ปัจจุบันด้วยการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา การวิจัย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตการรายงานถึงกองทัพบก (ผ่านกรมกิจการพลเรือนทหารบก) และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบก และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ อส.กร. โดยตรง รวบรวมการรายงานการดำเนินงานของ ชป.กร. และ อส.กร. ในห้วงเวลา แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาเพื่อกำหนดแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานของ อส.กร. ในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี ตามภารกิจของกองทัพบก และแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อเสริมการแก้ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และรองรับยุทธศาสตร์ชาติ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบก ประกอบด้วยผู้บังคับบัญชา จนถึง ชป.กร. (ชป.กร.) ที่ทำงานร่วมกับ อส.กร. (อส.กร.) ในหมู่บ้าน เขตตำบลตามแนวชายแดน ในความรับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี

3. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นจำนวน 1 ฉบับ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาการวิจัยตรวจสอบความถูกต้อง และได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบกที่ปฏิบัติงานร่วมกับ อส.กร. รวมถึงอาศัยรวบรวมการรายงานซึ่งมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

อส.กร. นอกจากเป็นผู้ช่วยสนับสนุนงาน ชป.กร. เกี่ยวกับงานด้านกิจการพลเรือนในพันธกิจ 5 ประการ แล้วนั้น กล่าวคือ

1. การมีส่วนร่วมโดยใช้ทุนเพื่อความมั่นคง (ทปค.)
2. การเสริมสร้างความเข้าใจ
3. การประชาสัมพันธ์
4. การเสริมสร้างอุดมการณ์ชาติ
5. การช่วยพัฒนาและการช่วยเหลือประชาชน

ในส่วนพื้นที่ชายแดนบทบาทสำคัญที่ อส.กร. จะสนับสนุนงานของ ขป.กร. และงานกิจการพลเรือนกองกำลังป้องกันชายแดนหรือขุนมันซึ่งในที่นี้ ผู้วิจัยวิจัยในพื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังสุรนารี คือ การเตรียมการสนามรบด้านกิจการพลเรือน 7 ประการ ซึ่งสามารถกระทำได้ดีและบางประการต้องมีการทำความเข้าใจและให้แนวทางให้เต็มศักยภาพของ อส.กร. ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่มีผลกระทบและผ่านประสบการณ์โดยตรงกับปัญหา และมีแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลายด้วยตนเอง หากประสานสอดคล้องกับเจ้าเจ้าหน้าที่ราชการ และทรัพยากรในพื้นที่แล้วจะสามารถดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพรองรับกับปัญหา/ภัยที่มีผลกระทบได้อย่างรวดเร็วและได้ผล

1. การสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ ด้านกิจการพลเรือน อส.กร. กิจกรรมเป็นประชาชนในพื้นที่ย่อมรู้ความเป็นไป ข้อมูลเชิงลึกของพื้นที่ในมิติต่าง ๆ พื้นที่ภูมิประเทศ สภาพอากาศ บุคคลทุกระดับในพื้นที่ ทศนคติประชาชน เพื่อรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบได้ อส.กร. ร่วมกับเจ้าหน้าที่ ขป.กร. วิเคราะห์ข้อมูล กิจการพลเรือนในพื้นที่เอาไปใช้ดำเนินงาน

2. ชุมชนสัมพันธ์ อส.กร. เป็นกลไกสำคัญที่กระชับช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐกับประชาชนในพื้นที่ ในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในพื้นที่สร้างความคุ้นชินเกิดความสัมพันธ์อันดี เชื่อมต่อการจัดกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์

3. การเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติ อส.กร. ต้องมีทัศนคติ รัก หวงแหน แผ่นดินถิ่นเกิด ทราบสิ่งที่น่าเคารพศรัทธาในพื้นที่ของท้องถิ่น /พื้นที่ ร่วมรวมถึงรักและเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ พร้อมมีจิตสำนึกปกป้องสิ่งเหล่านี้เต็มกำลังความสามารถ

4. การฝึกจากตั้งและพัฒนาเครือข่ายกำลังประชาชนในพื้นที่ชายแดนในส่วนนี้มี อส.กร. อาจเป็นแกนนำของประชาชนในพื้นที่ และมีการฝึกอบรม โดยกองทัพบกเองและหน่วยงานอื่น เป็นเครือข่ายมวลชนทางธรรมชาติ หากมีการจัดระบบอย่างมีระเบียบแบบแผนและมอบหมายงานตรงกับคุณสมบัติแล้วย่อมเกิดผลดี

5. การพัฒนาเครือข่ายแจ้งข่าวสารภาคประชาชน อส.กร. จะเป็นคนในพื้นที่ที่มีความแนบเนียนไม่เกิดความหวาดระแวง เฟงเล็ง ในการปิดกั้นแหล่งข่าว อย่างไรก็ตาม ต้องมีหัวข้อข่าวสารสำคัญ (ทขส.) และความต้องการข่าวสาร (ตขอ.) ที่ชัดเจนและมีความน่าไว้วางใจ พร้อมทั้งคำนึงด้านความปลอดภัยให้กับประชาชนที่เป็นแหล่งข่าวด้วย

6. การประสานการพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติการทางทหาร ซึ่งปัจจุบันและอนาคต อส.กร. เป็นกลไกทำกิจกรรมเวทีชาวบ้าน หากมีการแนะนำในการจัดทำแผนชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ยกระดับเป็นแผนงานความมั่นคงระดับหมู่บ้าน ตำบล เป็นส่วนหนึ่งในแผนงานความมั่นคงระดับจังหวัดที่มีงบประมาณรองรับได้ในอนาคต สอดคล้องกับแผนปฏิบัติพัฒนาความมั่นคงตามแนวชายแดน ซึ่งพัฒนามาจากโครงการหมู่บ้านป้องกันตามแนวชายแดนเดิม (ปชต.)

7. การจัดทำบัญชีทรัพยากรพลเรือนที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร อส.กร. เป็นประชาชนในพื้นที่ทราบข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่อย่างดีอยู่แล้ว ดังได้กล่าวมาแล้วตามข้อ 1 หากมีการแนะนำทำการบันทึกอย่างมีระบบในแต่ละส่วนรายละเอียดเท่าที่สามารถกระทำได้สามารถนำทรัพยากรที่ต้องการในพื้นที่มาใช้ได้อย่างรวดเร็ว เมื่อต้องการเผชิญภัยในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อจำเป็น อาทิ การช่วยเหลือกันเมื่อประสบภัยพิบัติทั้งในพื้นที่ตนเองและพื้นที่ใกล้เคียงรวมถึงภัยจาก

ผลกระทบจากการสู้รบ / ชัดแย้งเฉพาะบริเวณและเป็นประโยชน์ภายหลัง เมื่อเจ้าของทรัพยากรนั้น ได้รับเงินชดเชยและเยียวยากลับมาโดยสมเหตุผล

คุณสมบัติ อส.กร. ที่ได้สมัครมา ปัจจุบันควรมี

1. ห้วงอายุ 20 – 70 ปี (บรรลุนิติภาวะ)
2. ได้ทั้งเพศชาย และหญิง หากได้รับการยินยอมจากครอบครัว
3. อาจสถานะที่เป็นมवलชลของหน่วยอื่น อาทิ มท., สธ., รง.
4. ทุกสาขาอาชีพ อาจเป็นข้าราชการก็ได้ ถ้าไม่ทำในงานในหน้าที่ และที่ได้รับมอบเสียหาย
5. อาจเคยเป็นทหารกองประจำการหรือไม่เป็นก็ได้
6. เป็นบุคคลที่ ที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจ ได้รับความเคารพ ในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยที่จะให้ อส.กร. มีความรู้ ชป.กร. ของ กกล.สุรนารี ต้องมีความรู้ในงานด้านกิจการพลเรือนหรืองานด้านความมั่นคงสายงานอื่นอย่างถ่องแท้ พร้อมเป็นแบบอย่างผู้ประสานงานให้คำปรึกษา โดยเริ่มต้นอาจทำเป็นคู่มือเพื่อเป็นเอกสารอ้างอิงให้ อส.กร. เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติเป็นตัวบุคคลและหมู่คณะ โดนเฉพาะกับ อส.กร. ที่เคยมีประสบการณ์ในเรื่องการอพยพเมื่อเกิดภัยต่าง ๆ หรือการช่วยเหลือซึ่งพากัน ได้มาแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ จะเกิดความเข้าใจและปฏิบัติได้ง่ายและรวดเร็ว

2. การสนับสนุนงบประมาณ ให้กับผู้มีความสมัครใจเสียสละทำประโยชน์ให้ส่วนรวม ด้วยจิตสาธารณะ ต้องมีที่จำเป็นได้แก่ การสนับสนุนอาหาร น้ำดื่ม และยานพาหนะพร้อมน้ำมันเชื้อเพลิง (สป.3) ในการเดินทาง เมื่อต้องจัดทำกิจกรรมอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและใช้เวลา

3. อส.กร. ที่มีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นภาคีภาคประชาชนของหน่วยงานอื่น ต้องไม่เกิดการมก่งายจนละเลยภารกิจที่ได้รับมอบ หากสมัครใจเป็น อส.กร. ต้องรู้จักบริหารเวลา วิเคราะห์ภารกิจ/งานที่ได้รับมอบให้เป็นระบบ ไม่เกิดผลกระทบกับงานมรได้รับมอบในส่วน อส.กร. และภาคีประชาชนกับหน่วยงานอื่น

4. ผู้บังคับบัญชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ อส.กร. ต้องให้ความสนใจ กำกับดูแลและประเมินผลงาน ตอบสนองภารกิจที่ได้รับมอบมีผลลัพธ์เพียงใดเสมือนเป็นเจ้าหน้าที่/กำลังพลในหน่วยงาน

5. อส.กร. มิใช่มวลชนของกองทัพที่มีอภิสิทธิ์แต่อย่างใด สถานะที่ได้รับมอบคือภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบ เครื่องแต่งกายและตราสัญลักษณ์ แสดงให้เห็นถึงความมีจิตใจเสียสละ และเป็นสัญญาณบอกฝ่าย บอกหมู่คณะว่ามีภารกิจจะต้องทำงานให้ประสานสอดคล้องกัน

6. อส.กร. ควรให้ความเร่งด่วนในการคัดสรรจากกำลังสำรองหรือพลทหารกองประจำการที่ปลดไปแล้ว แต่มีประวัติดีมาตรฐานสูงจะทำให้ประสานงาน การรู้งานในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติทางทหารได้รวดเร็วและตรงกับความต้องการ

7. การใช้แอปพลิเคชัน (Application) เพื่อรวบรวมประวัติ ทำเนียบตลอดจนการประสานงาน รายงาน ปัจจุบันมีรองรับเรียบร้อยแล้ว หากมีการลดหย่อนค่าใช้จ่ายอาจรวมถึงลดหย่อนค่าใช้จ่ายการบริการโทรศัพท์รายเดือนให้แก่สมาชิก อส.กร. จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการสมัครใจมาเป็น อส.กร. และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ